

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (dziewiąta izba w składzie powiększonym)

z dnia 5 października 2020 r.*

Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki – Postępowanie administracyjne –
Decyzja nakazująca przeprowadzenie kontroli – Zarzut niezgodności z prawem art. 20 rozporządzenia
(WE) nr 1/2003 – Prawo do skutecznego środka prawnego – Równość broni –
Obowiązek uzasadnienia – Prawo do nienaruszalności miru domowego – Poszlaki o wystarczająco
poważnym charakterze – Proporcjonalność

W sprawie T-249/17

Casino, Guichard-Perrachon, z siedzibą w Saint-Étienne (Francja),

Achats Marchandises Casino SAS (AMC), dawniej EMC Distribution, z siedzibą w Vitry-sur-Seine
(Francja),

które reprezentowali adwokaci D. Théophile, I. Simic, O. de Juvigny, T. Reymond, A. Sunderland
i G. Aubron,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, którą reprezentowali B. Mongin, A. Dawes oraz I. Rogalski, w charakterze
pełnomocników, wspierani przez adwokata F. Ninane,

strona pozwana,

popieranej przez

Radę Unii Europejskiej, którą reprezentowali S. Boelaert, S. Petrova oraz O. Segnana, w charakterze
pełnomocników,

interwenient,

mającej za przedmiot oparte na art. 263 TFUE żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji
C(2017) 1054 final z dnia 9 lutego 2017 r. nakazującej spółce Casino, Guichard-Perrachon oraz
wszystkim spółkom kontrolowanym przez nią bezpośrednio lub pośrednio poddanie się kontroli
zgodnie z art. 20 ust. 1 i 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 (sprawa AT.40466 – Tute 1)

SĄD (dziewiąta izba w składzie powiększonym),

w składzie: S. Gervasoni (sprawozdawca), prezes, L. Madise, R. da Silva Passos, K. Kowalik-Bańczyk
i C. Mac Eochaidh, sędziowie,

* Język postępowania: francuski.

sekretarz: M. Marescaux, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 stycznia 2020 r.,
wydaje następujący

Wyrok

I. Ramy prawne

- 1 Artykuł 20 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1), zatytułowany „Uprawnienia Komisji do przeprowadzania kontroli”, stanowi:

„1. W celu wypełnienia obowiązków wyznaczonych niniejszym rozporządzeniem Komisja może prowadzić wszelkie konieczne kontrole przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw.

2. Urzędnicy i inne towarzyszące osoby upoważnione przez Komisję do prowadzenia kontroli mają prawo do:

- a) wchodzenia do wszelkich pomieszczeń, na teren i do środków transportu przedsiębiorstwa i związków przedsiębiorstw;
- b) sprawdzania ksiąg i innych rejestrów dotyczących spraw prowadzonych przez przedsiębiorstwo, bez względu na sposób ich przechowywania;
- c) pobrania lub uzyskiwania w każdej formie kopii lub wyciągów z tych ksiąg lub rejestrów;
- d) pieczętowania wszelkich pomieszczeń przedsiębiorstwa i ksiąg lub rejestrów na czas i w zakresie koniecznym do przeprowadzenia kontroli;
- e) zadawania pytań przedstawicielom pracowników lub pracownikom przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstwa w celu uzyskania wyjaśnień co do faktów lub dokumentów dotyczących przedmiotu i celu kontroli oraz do rejestrowania odpowiedzi.

3. Urzędnicy i inne towarzyszące osoby upoważnione przez Komisję do prowadzenia kontroli wykonują swoje uprawnienia po okazaniu pisemnego upoważnienia zawierającego określenie przedmiotu i celu kontroli oraz informacje o karach przewidzianych w art. 23, w przypadku gdy okazane księgi i rejestry dotyczące spraw przedsiębiorstwa są niekompletne lub gdy odpowiedzi na pytania zadane na mocy ust. 2 niniejszego artykułu są nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd. Z odpowiednim wyprzedzeniem Komisja powiadomi o kontroli organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego, na którego terytorium przeprowadza kontrolę.

4. Przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw są zobowiązane do podporządkowania się kontroli nakazanej przez Komisję w drodze decyzji. Decyzja zawiera określenie przedmiotu i celu kontroli, termin jej rozpoczęcia i pouczenie o karach przewidzianych w art. 23 i 24 oraz o prawie do wniesienia odwołania od decyzji do Trybunału Sprawiedliwości. Komisja podejmuje takie decyzje po zasięgnięciu opinii organu ochrony konkurencji państwa członkowskiego, na którego terytorium ma być przeprowadzona kontrola.

5. Urzędnicy organu ochrony konkurencji państwa członkowskiego, na którego terytorium ma być przeprowadzona kontrola, oraz osoby upoważnione lub wyznaczone przez ten organ na wniosek tego organu lub Komisji aktywnie pomagają urzędnikom i innym towarzyszącym osobom upoważnionym przez Komisję. W tym celu przysługują im uprawnienia, o których mowa w ust. 2.

6. Jeżeli urzędnicy i inne towarzyszące osoby upoważnione przez Komisję uznają, że przedsiębiorstwo sprzeciwia się kontroli nakazanej zgodnie z niniejszym artykułem, państwo członkowskie udzieli im wszelkiej koniecznej pomocy, tam gdzie to stosowne występując o pomoc policji lub równoważnej władzy egzekwującej prawo, aby umożliwić przeprowadzenie kontroli.

7. Jeżeli pomoc przewidziana w ust. 6 zgodnie z przepisami krajowymi wymaga uzyskania zgody organu sądowego, zostanie złożony wniosek o wydanie takiej zgody. O zgodę taką można wystąpić jako o środek zapobiegawczy.

8. Jeżeli złożono wniosek, o którym mowa w ust. 7, krajowe organy sądowe sprawdzają, czy decyzja Komisji jest autentyczna, a przewidziane środki przymusu nie są arbitralne ani nadmiernie uciążliwe w stosunku do przedmiotu kontroli. Badając proporcjonalność środków przymusu, krajowe organy sądowe mogą wystąpić do Komisji, bezpośrednio lub za pośrednictwem organu ochrony konkurencji państwa członkowskiego, o szczegółowe wyjaśnienia dotyczące w szczególności podstaw, na jakich Komisja powzięła podejrzenie o naruszeniu art. [101] i [102 TFUE], jak również o wyjaśnienia dotyczące wagi zarzucanego naruszenia oraz charakteru uczestnictwa w nim danego przedsiębiorstwa. Jednakże krajowe organy sądowe nie mogą podważać konieczności przeprowadzenia kontroli ani żądać dostarczenia im informacji znajdujących się w aktach Komisji. Legalność decyzji Komisji może być rozpatrywana jedynie przez Trybunał Sprawiedliwości”.

II. Okoliczności powstania sporu

- 2 Casino, Guichard-Perrachon, pierwsza skarżąca (zwaną dalej „Casino”), jest spółką dominującą grupy Casino, która prowadzi działalność w szczególności we Francji, głównie w sektorze dystrybucji produktów spożywczych i niespożywczych. Jej spółka zależna, Achats Marchandises Casino SAS (AMC), dawniej EMC Distribution, druga skarżąca, jest podmiotem pośredniczącym, który negocjuje warunki zakupu u dostawców w imieniu sklepów należących do grupy Casino we Francji.
- 3 Otrzymałszy informacje dotyczące wymiany informacji pomiędzy pierwszą skarżącą a innymi przedsiębiorstwami lub związkami przedsiębiorstw, w szczególności Intermarché, spółką, która również prowadzi działalność w sektorze dystrybucji produktów spożywczych i niespożywczych, Komisja Europejska wydała w dniu 9 lutego 2017 r. decyzję C(2017) 1054 final, w której nakazała spółce Casino, Guichard-Perrachon oraz wszystkim spółkom kontrolowanym przez nią bezpośrednio lub pośrednio poddanie się kontroli zgodnie z art. 20 ust. 1 i 4 rozporządzenia nr 1/2003 (sprawa AT.40466 – Tute 1) (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”).

4 Sentencja zaskarżonej decyzji ma następujące brzmienie:

„Artykuł 1

Casino [...], a także wszystkie spółki kontrolowane przez nią bezpośrednio lub pośrednio są zobowiązane do poddania się kontroli dotyczącej ich ewentualnego udziału w uzgodnionych praktykach sprzecznych z art. 101 [TFUE] na rynkach zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne, na rynku sprzedaży usług producentom towarów markowych i na rynkach sprzedaży konsumentom produktów szybko zbywalnych. Takie uzgodnione praktyki polegają na:

- a) wymianie informacji, począwszy od 2015 r., między przedsiębiorstwami lub związkami przedsiębiorstw, w szczególności między ICDC [...] lub jego członkami, w szczególności Casino, a AgeCore lub jego członkami, w szczególności Intermarché, dotyczących rabatów uzyskanych przez nich na rynkach zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne w sektorach produktów spożywczych, produktów higienicznych i środków czystości oraz cen na rynku sprzedaży usług producentom towarów markowych w sektorach produktów spożywczych, produktów higienicznych i środków czystości, w kilku państwach członkowskich Unii Europejskiej, w szczególności we Francji;
- b) wymianie informacji, co najmniej od 2016 r., między Casino a Intermarché dotyczących ich przyszłych strategii handlowych, w szczególności w zakresie asortymentu, rozwoju sklepów, handlu elektronicznego i polityki promocyjnej na rynkach zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne i na rynkach sprzedaży konsumentom produktów szybko zbywalnych we Francji.

Kontrola ta może być prowadzona we wszystkich pomieszczeniach przedsiębiorstwa [...].

Casino zapewnia urzędnikom i innym osobom upoważnionym przez Komisję do przeprowadzenia kontroli oraz urzędnikom i innym osobom upoważnionym przez organ ochrony konkurencji danego państwa członkowskiego do udzielenia im pomocy lub powołanym w tym celu przez to państwo dostęp do wszystkich swoich pomieszczeń i środków transportu w zwykłych godzinach pracy przedsiębiorstwa. Przedstawia do kontroli księgi i wszelkie inne rejestry dotyczące spraw przedsiębiorstwa, bez względu na rodzaj ich nośnika, jeżeli urzędnicy i inne upoważnione osoby tego żądają, i umożliwia im ich zbadanie na miejscu oraz zabranie lub uzyskanie w każdej formie kopii lub wyciągów z tych ksiąg lub rejestrów. Zezwala ona na pieczętowanie wszelkich pomieszczeń handlowych i ksiąg lub dokumentów na czas trwania kontroli i w zakresie koniecznym do jej przeprowadzenia. Udziela niezwłocznie na miejscu wyjaśnień ustnych dotyczących przedmiotu i celu kontroli, jeżeli ci urzędnicy lub te osoby tego żądają, i zezwala każdemu przedstawicielowi lub członkowi personelu na udzielenie takich wyjaśnień. Zezwala ona na zarejestrowanie tych wyjaśnień w jakiegokolwiek formie.

Artykuł 2

Kontrola może rozpocząć się w dniu 20 lutego 2017 r. lub wkrótce po tej dacie.

Artykuł 3

Adresatami niniejszej decyzji są Casino, a także wszystkie spółki kontrolowane przez nią bezpośrednio lub pośrednio.

Decyzję tę doręcza się bezpośrednio przed kontrolą przedsiębiorstwu, które jest jej adresatem, na podstawie art. 297 ust. 2 [TFUE].

- 5 Po tym, jak Komisja poinformowała francuski Autorité de la concurrence (organ ochrony konkurencji) o tej kontroli, ów organ wystąpił do juges des libertés et de la détention des tribunaux de grande instance (wydziałów ds. ograniczenia wolności i pozbawienia wolności w sądach okręgowych)

w Créteil (Francja) i w Paryżu (Francja) w celu uzyskania od nich zezwolenia na przeprowadzenie przeszukania w pomieszczeniach skarżących i na dokonanie w nich zajęcia. Postanowieniami z dnia 17 lutego 2017 r. wspomniane wydziały ds. ograniczenia wolności i pozbawienia wolności zezwoliły na dokonanie przeszukania i zajęcia, o które wnioskowano tytułem prewencyjnym. Ponieważ żaden ze środków podjętych podczas kontroli nie wymagał skorzystania z „władzy egzekwującej prawo” w rozumieniu art. 20 ust. 6–8 rozporządzenia nr 1/2003, postanowień tych nie doręczono skarżącym.

- 6 Kontrola rozpoczęła się w dniu 20 lutego 2017 r., kiedy to inspektorzy Komisji, którym towarzyszyli przedstawiciele francuskiego organu ochrony konkurencji, stawili się w paryskiej siedzibie grupy Casino, a także w pomieszczeniach drugiej skarżącej, i doręczyli skarżącym zaskarżoną decyzję.
- 7 W ramach kontroli Komisja w szczególności dokonała przeszukania w pomieszczeniach biurowych, zebrała sprzęt, zwłaszcza sprzęt informatyczny (komputery przenośne, telefony komórkowe, tablety, urządzenia peryferyjne do przechowywania danych), przesłuchiwała wiele osób i sporządziła kopię treści zebranych urządzeń.
- 8 Każda ze skarżących skierowała do Komisji pismo opatrzone datą 24 lutego 2017 r., w których to pismach wyraziły one zastrzeżenia co do zaskarżonej decyzji i co do przebiegu kontroli przeprowadzonej na podstawie tej decyzji.

III. Postępowanie i żądania stron

- 9 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 28 kwietnia 2017 r. skarżące wniosły niniejszą skargę.
- 10 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 28 lipca 2017 r. Rada Unii Europejskiej wniosła o dopuszczenie jej do niniejszego postępowania w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji. Postanowieniem z dnia 22 września 2017 r. prezes dziewiątej izby Sądu dopuścił tę interwencję. Rada przedstawiła uwagi, a strony główne ustosunkowały się do nich w wyznaczonych terminach.
- 11 Skarżące wnoszą do Sądu o:
 - zastosowanie środka organizacji postępowania nakazującego Komisji przedstawienie wszystkich dokumentów, dowodów i innych informacji, na podstawie których Komisja uznała, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, które uzasadniały przeprowadzenie kontroli w pomieszczeniach skarżących;
 - stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;
 - obciążenie Komisji i Rady kosztami postępowania.
- 12 Komisja, popierana przez Radę, wnosi do Sądu o:
 - oddalenie skargi;
 - obciążenie skarżących kosztami postępowania.
- 13 Na wniosek dziewiątej izby Sąd, na podstawie art. 28 regulaminu postępowania przed Sądem, postanowił przekazać sprawę dziewiątej izbie w składzie powiększonym.
- 14 Na wniosek sędziego sprawozdawcy Sąd (dziewiąta izba w składzie powiększonym), w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 89 regulaminu postępowania, wezwał Komisję do przedstawienia jawnej wersji poszlak dotyczących domniemanych naruszeń, którymi to poszlakami

dysponowała ona w dniu wydania zaskarżonej decyzji, a także wezwał skarżące do zajęcia stanowiska w przedmiocie przedstawionych poszlak. Komisja i skarżące zastosowały się do tych wezwań w wyznaczonych terminach.

- 15 W odpowiedzi na uwagi skarżących Komisja wniosła do Sądu o zastosowanie środka dowodowego przewidzianego w art. 91 regulaminu postępowania, w drodze którego nakazano by jej przedstawienie poufnej wersji wspomnianych poszlak, z zastrzeżeniem, że jedynie przedstawiciele skarżących mieliby do niej dostęp na ściśle określonych warunkach i na podstawie zobowiązania do zachowania poufności, zgodnie z którym nie mogliby oni ujawnić swym klientom treści poufnej wersji poszlak.
- 16 Przedstawiciele skarżących sprzeciwili się warunkom dostępu do poszlak zaproponowanym przez Komisję, uznając, że takie zobowiązanie do zachowania poufności nie pozwoliłoby im na zapewnienie pełnej obrony ich klientów. Wnieśli oni do Sądu o nakazanie, w ramach rozpatrywanego środka dowodowego, udzielenia dostępu co najmniej jednemu pracownikowi każdej ze skarżących do odnośnych dokumentów lub przedstawienia jawnej wersji, w której utajnione dane ograniczałyby się do danych, których ujawnienie umożliwiłoby zidentyfikowanie przedsiębiorstw, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy, oraz do danych, w odniesieniu do których Komisja uzasadniłaby właśnie zachowanie poufności i przekazałaby wystarczająco dokładne streszczenie. Wystąpili oni ponadto o zastosowanie środka organizacji postępowania nakazującego Komisji przedstawienie informacji pozwalających na zweryfikowanie daty utworzenia i ewentualnej zmiany niektórych z przekazanych poszlak. Wreszcie wnieśli do Sądu o zorganizowanie nieformalnego spotkania przed przyjęciem wnioskowanego środka dowodowego w celu określenia jego zakresu i treści.
- 17 W ramach nowych środków organizacji postępowania Sąd, w odpowiedzi na uwagi krytyczne sformułowane przez skarżące co do przedstawionych poszlak, zadał Komisji szereg pytań i wezwał skarżące do zajęcia stanowiska w przedmiocie niektórych odpowiedzi Komisji. Komisja i skarżące zastosowały się do tych wezwań w wyznaczonych terminach.
- 18 Na wniosek sędziego sprawozdawcy Sąd (dziewięta izba w składzie powiększonym) postanowił otworzyć ustny etap postępowania.
- 19 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 19 grudnia 2019 r. Komisja przedstawiła „odповідь uzupełniającą” jedną z jej poprzednich odpowiedzi na pytania Sądu. Sąd włączył ten dokument do akt sprawy, nie przesądzając o jego dopuszczalności, i wezwał skarżące do przedstawienia uwag w przedmiocie tego dokumentu, co uczyniły one w wyznaczonym terminie, kwestionując w szczególności dopuszczalność odpowiedzi uzupełniającej Komisji.
- 20 Na rozprawie w dniu 29 stycznia 2020 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

IV. Co do prawa

- 21 Na poparcie skargi skarżące podnoszą zasadniczo trzy zarzuty. Zarzut pierwszy opiera się na niezgodności z prawem art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, zarzut drugi dotyczy naruszenia obowiązku uzasadnienia, a zarzut trzeci naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego.

A. W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego niezgodności z prawem art. 20 rozporządzenia nr 1/2003

- 22 Skarżące podnoszą zarzut niezgodności z prawem art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 ze względu na to, że narusza on art. 47 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie

w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”). Na poparcie tego zarzutu podnoszą one zastrzeżenie pierwsze, dotyczące naruszenia prawa do skutecznego środka prawnego, oraz zastrzeżenie drugie, dotyczące naruszenia zasady równości broni i prawa do obrony.

1. W przedmiocie dopuszczalności zarzutu niezgodności z prawem

- 23 Komisja twierdzi, że podniesiony przez skarżące zarzut niezgodności z prawem jest niedopuszczalny z trzech powodów.
- 24 Po pierwsze, Komisja, popierana przez Radę, twierdzi, że podniesiony zarzut jest niewystarczająco precyzyjny, ponieważ z jednej strony skarżące nie wskazały wyraźnie, który przepis art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 jest niezgodny z prawem, a z drugiej strony nie wyjaśniły dokładnie, jakie zastrzeżenia kierują przeciwko temu artykułowi, który ustanawia system prawny mający zastosowanie do decyzji w sprawie kontroli, a nie system prawny mający zastosowanie do przebiegu kontroli.
- 25 Po drugie, Komisja, również popierana przez Radę, uważa, że brak jest związku między zaskarżoną decyzją a rozpatrywanym aktem o zasięgu ogólnym. Skarżące nie wykazały bowiem, w jaki sposób fakt, że art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, w całości lub w części, nie przewiduje skargi na przebieg kontroli, implikuje niezgodność z prawem decyzji w sprawie kontroli, która stanowi akt odrębny od aktów wydanych w trakcie kontroli. Komisja, tak samo jak podnosi Rada, dodaje w duplice, że zawarte w replice twierdzenie skarżących, zgodnie z którym zarzut niezgodności z prawem dotyczy całego art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, potwierdza jedynie niedopuszczalność tego zarzutu, ponieważ zaskarżona decyzja opiera się wyłącznie na art. 20 ust. 1 i 4. Podkreśla ona również, że żaden akt prawa wtórnego nie ustanawia szczególnych środków zaskarżenia, gdyż środki zaskarżenia są przewidziane wyłącznie w traktacie.
- 26 Po trzecie, udając, że kwestionują art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 w całości lub w części, skarżące krytykują w rzeczywistości utrwalone orzecznictwo Sądu i Trybunału dotyczące środków zaskarżenia przewidzianych w traktacie, które nie pozwala na zakwestionowanie przebiegu kontroli poza pewnymi ściśle określonymi przypadkami.
- 27 Jeśli chodzi o pierwszy zarzut niedopuszczalności, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 21 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który ma zastosowanie do postępowania przed Sądem na mocy art. 53 akapit pierwszy tego statutu, oraz zgodnie z art. 76 lit. d) regulaminu postępowania każda skarga musi zawierać przedmiot sporu, podnoszone zarzuty i argumenty, a także zwięzłe omówienie tych zarzutów. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, które ma zastosowanie również do zarzutów opartych na niezgodności z prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 14 lipca 2016 r., Alesa/Komisja, T-99/14, niepublikowany, EU:T:2016:413, pkt 87–91 i przytoczone tam orzecznictwo), wskazanie to powinno być wystarczająco jasne i precyzyjne, aby umożliwić stronie pozwanej przygotowanie obrony, a Sądowi wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie skargi, w razie potrzeby bez dodatkowych informacji. W celu zagwarantowania pewności prawa i prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, aby skarga była dopuszczalna, istotne okoliczności faktyczne i prawne, na których jest ona oparta, powinny wynikać przynajmniej w sposób zwięzły, lecz spójny i zrozumiały z treści samej skargi (zob. wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., BSCA/Komisja, T-818/14, EU:T:2018:33, pkt 94, 95 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 28 W niniejszej sprawie skarżące jasno i precyzyjnie wyjaśniły, na czym polegały dwa zastrzeżenia podniesione przez nie wobec zakwestionowanego przepisu rozporządzenia nr 1/2003, wskazując ich podstawę prawną, tekstową i orzeczniczą oraz szczegółowe argumenty na ich poparcie, tak że nie było potrzeby żądania innych informacji. Można zresztą zauważyć, że w świetle argumentacji przedstawionej przez Komisję w odpowiedzi na skargę i w duplice instytucja ta ewidentnie była w stanie zrozumieć zastrzeżenia sformułowane przez skarżące.

- 29 Należy dodać, że nie podważa w niniejszym przypadku poszanowania wymogów precyzji i jasności zarzutu niezgodności z prawem podnoszona przez Komisję okoliczność, że przepis, którego niezgodność z prawem jest wskazywana (ustalający system prawny decyzji w sprawie kontroli), nie określa zasad kwestionowanych w ramach zarzutu (dotyczących przebiegu kontroli) (zob. w tym względzie pkt 35–43 poniżej).
- 30 Należy ponadto zauważyć, że skarżące wyraźnie wskazały w swoich pismach, iż tytułem głównym powołują się na niezgodność z prawem całego art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, i nie można im zarzucać, że nie określiły precyzyjnie odnośnego ustępu lub ustępów tego artykułu. W zakresie bowiem, w jakim z samego brzmienia art. 277 TFUE wynika, że zgodność z prawem każdego „aktu o zasięgu ogólnym” może zostać zakwestionowana w drodze zarzutu niezgodności z prawem (zob. w odniesieniu do zarzutu podniesionego przeciwko dwóm rozporządzeniom wyrok z dnia 13 lipca 1966 r., Włochy/Rada i Komisja, 32/65, EU:C:1966:42, oraz, w odniesieniu do zarzutu podniesionego wobec artykułu warunków zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich, wyrok z dnia 30 kwietnia 2009 r., Aayhan i in./Parlament, F-65/07, EU:F:2009:43), nie można wymagać od autorów takiego zarzutu, by sprecyzowali ustęp artykułu aktu o charakterze ogólnym, którego niezgodność z prawem podnoszą, na podstawie formalnych wymogów przedstawienia ich zarzutu, przy czym można wymagać takiego uściślenia na podstawie innych przesłanek dopuszczalności zarzutu niezgodności z prawem (zob. pkt 33 i 34 poniżej).
- 31 Należy zatem oddalić pierwszy zarzut niedopuszczalności podniesiony wobec zarzutu niezgodności z prawem (zob. pkt 24 powyżej).
- 32 Co się tyczy dwóch pozostałych zarzutów niedopuszczalności podniesionych wobec zarzutu niezgodności z prawem (zob. pkt 25 i 26 powyżej), należy zauważyć na wstępie, że są one skierowane wyłącznie przeciwko zastrzeżeniu pierwszemu, sformułowanemu na poparcie zarzutu niezgodności z prawem, dotyczącemu naruszenia prawa do skutecznego środka prawnego.
- 33 Jeśli chodzi o zastrzeżenie pierwsze, podniesione na poparcie zarzutu niezgodności z prawem, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zarzut niezgodności z prawem podniesiony w sposób incydentalny na podstawie art. 277 TFUE przy okazji zakwestionowania tytułem żądania głównego zgodności z prawem innego aktu jest dopuszczalny jedynie wówczas, gdy istnieje powiązanie między tym aktem a normą, której zgodność z prawem jest kwestionowana. W zakresie, w jakim celem art. 277 TFUE nie jest umożliwienie stronie podważenia stosowania jakiegokolwiek aktu o charakterze ogólnym na potrzeby jakiegokolwiek skargi, zakres zarzutu niezgodności z prawem powinien ograniczać się do tego, co jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sporu. Wynika stąd, że akt o charakterze ogólnym, którego niezgodność z prawem jest podnoszona, musi znajdować zastosowanie – w sposób bezpośredni albo pośredni – w sprawie, która jest przedmiotem skargi (zob. wyrok z dnia 12 czerwca 2015 r., Health Food Manufacturers’ Association i in./Komisja, T-296/12, EU:T:2015:375, pkt 170 i przytoczone tam orzecznictwo). Wynika z tego również, że musi istnieć bezpośredni związek prawny między zaskarżoną decyzją indywidualną a rozpatrywanym aktem o charakterze ogólnym. Istnienie takiego związku można jednak wyprowadzić ze stwierdzenia, że zaskarżona decyzja zasadniczo opiera się na przepisie aktu, którego zgodność z prawem jest kwestionowana, nawet jeśli ów przepis nie stanowi formalnie jej podstawy prawnej (zob. wyrok z dnia 20 listopada 2007 r., Ianniello/Komisja, T-308/04, EU:T:2007:347, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 Wynika stąd, że zarzut niezgodności z prawem podniesiony w niniejszej sprawie jest dopuszczalny jedynie w zakresie, w jakim dotyczy on przepisów art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, które stanowią wyraźnie podstawę zaskarżonej decyzji, a mianowicie ust. 4 tego artykułu (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 57, 58), ale także jego ust. 1, który określa ogólne uprawnienie Komisji do przeprowadzania kontroli (zwanym dalej „odpowiednimi przepisami art. 20 rozporządzenia nr 1/2003”). Niniejszą kontrolę zarządzono bowiem w drodze decyzji wydanej na podstawie tych przepisów, a zatem nie jest

ona kontrolą przeprowadzoną na podstawie zwykłego upoważnienia bez uprzedniej decyzji (uregulowaną w art. 20 ust. 3), ani kontrolą, której odnośnie przedsiębiorstwo się sprzeciwia (uregulowaną w art. 20 ust. 6–8).

- 35 Tak więc gdyby w niniejszej sprawie odpowiednie przepisy art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 należało uznać za niezgodne z prawem, zaskarżona decyzja, którą wydano na podstawie tych przepisów, utraciłaby wszelką podstawę prawną i należałoby stwierdzić jej nieważność, i to niezależnie od przyjętej podstawy stwierdzenia niezgodności z prawem tych przepisów.
- 36 Z powyższego wynika, że z argumentacji przedstawionej na poparcie zarzutów niedopuszczalności drugiego i trzeciego nie można wywieść, iż zastrzeżenie pierwsze podniesione na poparcie zarzutu niezgodności z prawem jest niedopuszczalne.
- 37 W ramach tej argumentacji Komisja, popierana przez Radę, kwestionuje bowiem w istocie brak związku między podniesioną podstawą stwierdzenia niezgodności z prawem, mianowicie między brakiem skutecznej kontroli sądowej w zakresie przebiegu kontroli prowadzonych przez Komisję, a zaskarżoną decyzją nakazującą przeprowadzenie kontroli, podnosząc, po pierwsze, że przepisy regulujące kontrolę sprawowaną przez sądy w zakresie przebiegu kontroli prowadzonych przez Komisję nie stanowią podstawy zaskarżonej decyzji (drugi zarzut niedopuszczalności), a po drugie, że przepisy takie wynikają z dokonanej w orzecznictwie wykładni art. 263 TFUE i nie powinny być zawarte w art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, na którym opiera się zaskarżona decyzja (trzeci zarzut niedopuszczalności).
- 38 W każdym razie nawet przy założeniu, że dopuszczalność zarzutu niezgodności z prawem jest uzależniona od ustalenia związku między podstawą stwierdzenia niezgodności z prawem a zaskarżoną decyzją, nie można uznać, że w niniejszej sprawie brak jest takiego związku.
- 39 Jak słusznie podkreślają skarżące, podnoszona niezgodność z prawem nie odnosi się do aktów jako takich wydanych po wydaniu decyzji w sprawie kontroli uregulowanej w art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, dotyczących wykonania tej decyzji i przebiegu kontroli. Krytykowane są braki w zakresie środków prawnych pozwalających na zbadanie tych aktów oraz istniejących w chwili wydania decyzji w sprawie kontroli, które to braki zdaniem skarżących dotyczą odpowiednich przepisów art. 20 rozporządzenia nr 1/2003.
- 40 Podobnie jak Sąd orzekł w wyroku z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja (T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 50, 108), odnośnie do domniemanej konieczności uzyskania zezwolenia sądowego przed wydaniem decyzji w sprawie kontroli, skarżące żądają w niniejszej sprawie określenia przez Sąd nowego wymogu formalnego, od którego zależałaby zgodność z prawem takiej decyzji, polegającego na zagwarantowaniu szczególnych środków zaskarżenia od chwili jej wydania, pozwalających na sądową kontrolę środków podjętych na podstawie tej decyzji, i który to wymóg powinien być zawarty w odpowiednich przepisach art. 20 rozporządzenia nr 1/2003.
- 41 Na tym etapie nie chodzi o odmienną kwestię określenia środków prawnych umożliwiających zapewnienie skutecznej kontroli sprawowanej przez sądy w zakresie przebiegu kontroli prowadzonych przez Komisję i kwestię formalizacji tych środków w ramach art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, która wchodzi w zakres badania zasadności zarzutu niezgodności z prawem. Badanie dopuszczalności zarzutu niezgodności z prawem nie wymaga bowiem ustalenia, w jaki sposób i w ramach jakich przepisów należy ustanowić kontrolę sprawowaną przez sądy w zakresie przebiegu kontroli prowadzonych przez Komisję. Kwestię tę powinno się rozstrzygnąć w ramach weryfikacji zgodności art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 z prawem do skutecznego środka prawnego, a tym samym w ramach badania zasadności zarzutu niezgodności z prawem. W tym względzie należy zauważyć, że na poparcie trzeciego zarzutu niedopuszczalności Komisja powołuje się na swoją argumentację dotyczącą

zasadności zarzutu niezgodności z prawem, a także na wyrok z dnia 28 kwietnia 2010 r., Amann & Söhne i Cousin Filterie/Komisja (T-446/05, EU:T:2010:165, pkt 123–152), w którym Sąd oddalił jako bezzasadny zarzut niezgodności z prawem podniesiony w tej sprawie.

- 42 Wynika z tego ponadto, że bez znaczenia jest również podnoszona przez Komisję okoliczność, częściowo zresztą nieprawdziwa, zgodnie z którą żaden akt prawa wtórnego nie przewiduje szczególnego środka zaskarżenia. Tytułem przykładu samo rozporządzenie nr 1/2003 przewiduje bowiem w art. 31 nieograniczone prawo orzekania sądu Unii Europejskiej w odniesieniu do skarg na decyzje, w których Komisja nałożyła grzywnę lub okresową karę pieniężną, pozwalające mu na uchylenie, obniżenie lub podwyższenie wspomnianej grzywny lub okresowej kary pieniężnej. Podobnie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz.U. 2017, L 154, s. 1), tak samo jak inne akty tworzące organy lub jednostki organizacyjne Unii, przewiduje możliwość wnoszenia skarg do sądu Unii na decyzje izb odwoławczych ustanowionych w ramach Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO). Oczywiście te środki prawne stanowią kontynuację środków przewidzianych w traktacie i w tym znaczeniu nie stanowią niezależnych środków zaskarżenia, których nie przewidziano w traktacie, którymi zresztą nie mogłyby być. Jednakże w niniejszej sprawie skarżące nie żądają ustanowienia takich niezależnych środków zaskarżenia. Należy bowiem stwierdzić, że kwestionują one brak w art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 przepisów nadających środkom dotyczącym przebiegu kontroli charakter aktów podlegających zaskarżeniu na podstawie traktatu, na wzór tego, co przewiduje art. 90a regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej w odniesieniu do czynności dochodzeniowych Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), i nakładających obowiązek wzmianki w decyzji w sprawie kontroli o tym możliwym środku zaskarżenia, tak jak należy wspomnieć na podstawie art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003 o możliwości wniesienia do sądu Unii skargi na samą decyzję w sprawie kontroli.
- 43 Wynika z tego, że zarzut niezgodności z prawem jest dopuszczalny w odniesieniu do zastrzeżenia pierwszego podniesionego na jego poparcie. To samo dotyczy zastrzeżenia drugiego podniesionego na poparcie zarzutu niezgodności z prawem, dotyczącego naruszenia zasady równości broni i prawa do obrony, którego dopuszczalność nie jest zresztą kwestionowana (zob. pkt 32 powyżej). Podobnie jak w przypadku braków zarzucanych w ramach zastrzeżenia pierwszego odpowiednim przepisom art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 w zakresie skutecznej ochrony sądowej skarżące krytykują bowiem w zastrzeżeniu drugim okoliczność, że przepisy te nie przewidują przekazania informacji o poszlakach uzasadniających kontrolę w odnośnym przedsiębiorstwie, które to przekazanie informacji ich zdaniem mogłoby samo zagwarantować poszanowanie zasady równości broni i prawa do obrony tego przedsiębiorstwa.
- 44 Z całości powyższych rozważań wynika, że podniesiony przez skarżące zarzut niezgodności z prawem należy uznać za dopuszczalny w odniesieniu do dwóch zastrzeżeń sformułowanych na jego poparcie, lecz jedynie w zakresie, w jakim dotyczy on odpowiednich przepisów art. 20 rozporządzenia nr 1/2003.

2. W przedmiocie zasadności zarzutu niezgodności z prawem

a) W przedmiocie zastrzeżenia pierwszego, dotyczącego naruszenia prawa do skutecznego środka prawnego

- 45 Skarżące podnoszą, że art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 narusza prawo do skutecznego środka prawnego. Opierając się na orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwanego dalej „ETPC”) oraz na orzecznictwie sądów Unii, wskazują one, że w zakresie, w jakim kontrola sądowa dotycząca przebiegu kontroli prowadzonej przez Komisję może być sprawowana jedynie w ramach skargi o stwierdzenie nieważności ostatecznej decyzji nakładającej sankcję wydanej przez Komisję na podstawie art. 101 TFUE, możliwość zakwestionowania tego przebiegu nie jest pewna i nie jest

dostępna w rozsądnym terminie. Skarżące wywodzą z tego, że system skarg wnoszonych na warunki przebiegu kontroli nakazanych na podstawie art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 nie zapewnia objętym nimi przedsiębiorstwom „odpowiedniej korekty uchybienia”. Nie miały one bowiem możliwości uzyskania w stosownym czasie ochrony udzielonej przez bezstronny i niezawisły sąd, wobec czego były zmuszone przychylić się do wszystkich żądań inspektorów.

- 46 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 47 karty, zatytułowanym „Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu”:

„Każdy, kogo [czyje] prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy [...]”.

- 47 Poza tym z wyjaśnień dotyczących karty (Dz.U. 2007, C 303, s. 17), które zgodnie z art. 52 ust. 7 karty są należycie uwzględniane przez sądy Unii (zob. wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo), wynika, że art. 47 karty odpowiada art. 6 ust. 1 i art. 13 EKPC.
- 48 Jak słusznie podkreśla Rada, owa korelacja między postanowieniami karty i postanowieniami EKPC nie oznacza, że kontrolę zgodności z prawem w niniejszej sprawie należy przeprowadzić w świetle postanowień EKPC. Z orzecznictwa, a w szczególności z przywołanego przez Radę wyroku z dnia 14 września 2017 r., K. (C-18/16, EU:C:2017:680, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo), faktycznie wynika, że jakkolwiek prawa podstawowe chronione na mocy EKPC są – co potwierdza art. 6 ust. 3 TUE – częścią prawa Unii jako jego zasady ogólne i jakkolwiek art. 52 ust. 3 karty stanowi, że zawarte w niej prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, mają takie samo znaczenie i zakres jak prawa przyznane przez tę EKPC, to jednak konwencja ta, do czasu przystąpienia do niej Unii, nie stanowi aktu prawnego formalnie obowiązującego w porządku prawnym Unii, wobec czego kontrolę zgodności z prawem należy przeprowadzać wyłącznie w świetle praw podstawowych zagwarantowanych w karcie.
- 49 Niemniej jednak zarówno z art. 52 karty, jak i z wyjaśnień dotyczących tego artykułu wynika, że postanowienia EKPC i orzecznictwo ETPC odnoszące się do tych postanowień powinny być brane pod uwagę przy wykładni i stosowaniu postanowień karty w danym przypadku (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 grudnia 2010 r., DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, pkt 35, 37 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 50). Artykuł 52 ust. 3 karty stanowi bowiem, że w zakresie, w jakim karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, ich znaczenie i zakres są takie same jak znaczenie i zakres praw przyznanych przez tę konwencję, zaś w wyjaśnieniach dotyczących tego artykułu uściślono, że znaczenie i zakres praw zagwarantowanych w EKPC są określone nie tylko w treści EKPC i jej protokołów, ale także w orzecznictwie ETPC.
- 50 Tymczasem z orzecznictwa ETPC, który wypowiedział się w przedmiocie przestrzegania EKPC, w szczególności jej art. 6 i 13, w kontekście przeszukań w siedzibie przedsiębiorstwa, a zwłaszcza z wyroków ETPC: z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie Ravon i in. przeciwko Francji (CE:ECHR:2008:0221JUD001849703, zwanego dalej „wyrokiem Ravon”); z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie Société Canal Plus i in. przeciwko Francji (CE:ECHR:2010:1221JUD002940808, zwanego dalej „wyrokiem Canal Plus”); z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie Compagnie des gaz de pétrole Primagaz przeciwko Francji (CE:ECHR:2010:1221JUD002961308, zwanego dalej „wyrokiem Primagaz”)

i z dnia 2 października 2014 r. w sprawie Delta Pekárny a.s. przeciwko Republice Czeskiej (CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, zwanego dalej „wyrokiem Delta Pekárny”), wskazanych i przeanalizowanych przez strony, wynikają następujące zasady:

- musi istnieć skuteczna kontrola sądowa – zarówno pod względem faktycznym, jak i prawnym – w odniesieniu do prawidłowości odnośnej decyzji lub odnośnych środków (wyroki: Ravon, pkt 28; Delta Pekárny, pkt 87) (warunek zwany dalej „warunkiem skuteczności”);
- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości dostępne środki zaskarżenia powinny umożliwić albo zapobieżenie podjęciu działania, albo – w sytuacji, gdy nieprawidłowe działanie miało już miejsce – zapewnienie zainteresowanemu odpowiedniej korekty uchybienia (wyroki: Ravon, pkt 28; Delta Pekárny, pkt 87) (warunek zwany dalej „warunkiem efektywności”);
- dostępność odnośnego środka zaskarżenia musi być pewna (wyroki: Canal Plus, pkt 40; Primagaz, pkt 28) (warunek zwany dalej „warunkiem pewności”);
- kontrola sądowa powinna zostać przeprowadzona w rozsądnym terminie (wyroki: Canal Plus, pkt 40; Primagaz, pkt 28) (warunek zwany dalej „warunkiem rozsądnego terminu”).

51 Z wyroków tych wynika też, że przebieg kontroli prowadzonej przez Komisję powinien móc być przedmiotem takiej skutecznej kontroli sądowej oraz że kontrola sądowa powinna być skuteczna w szczególnych okolicznościach danej sprawy (wyrok Delta Pekárny, pkt 87), co wymaga uwzględnienia wszystkich dostępnych środków prawnych i tym samym całościowej analizy tych środków prawnych (zob. podobnie wyroki: Ravon, pkt 29–34; Canal Plus, pkt 40–44; Delta Pekárny, pkt 89–93). Badanie zasadności zarzutu niezgodności z prawem nie może zatem ograniczać się do analizy podniesionych przez skarżące braków art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, lecz musi opierać się na uwzględnieniu wszystkich środków zaskarżenia przysługujących przedsiębiorstwu podlegającemu kontroli.

52 Na wstępie należy zauważyć, że wbrew twierdzeniom Komisji i Rady nie można uznać, iż orzecznictwo ETPC przypomniane w pkt 50 i 51 powyżej jest pozbawione znaczenia w niniejszej sprawie.

53 Prawdą jest, że Komisja nie skorzystała w niniejszej sprawie z „pomocy policji”, ani z „władzy egzekwującej prawo” organów krajowych na podstawie art. 20 ust. 6–8 rozporządzenia nr 1/2003. Świadczy o tym w szczególności fakt, że skarżącym nie doręczono postanowień sądów francuskich zezwalających na te przeszukania i zajęcia, o które Komisja wystąpiła tytułem prewencyjnym (zob. pkt 5 i 34 powyżej). Niemniej jednak, jak słusznie podnoszą skarżące, musiały one podporządkować się decyzji w sprawie kontroli, która jest wiążąca dla jej adresatów, może prowadzić do nałożenia grzywny w przypadku jej nieprzestrzegania [art. 23 ust. 1 lit. c)–e) rozporządzenia nr 1/2003] oraz implikuje między innymi udzielenie dostępu do wszystkich ich pomieszczeń oraz kontrolę i kopiowanie ich dokumentów handlowych [art. 20 ust. 2 lit. a)–d) rozporządzenia nr 1/2003], co jest wystarczające do stwierdzenia naruszenia miru domowego przedsiębiorstw poddanych kontroli, uzasadniającego zapewnienie praw uznanych w orzecznictwie ETPC, o którym mowa w ust. 50 i 51 powyżej, przedsiębiorstwom objętym przeszukaniami w ich siedzibie (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 65; wyrok ETPC z dnia 14 marca 2013 r., Bernh Larsen Holding AS i in. przeciwko Norwegii, CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, pkt 106). Nie jest zatem decydujące to, że kontrolę w niniejszej sprawie przeprowadzono bez uprzedniego zezwolenia sądu na skorzystanie z przymusu państwowego, a nawet można uznać, że ów brak uprzedniego zezwolenia sądu uzasadnia a fortiori konieczność przestrzegania gwarancji ustanowionych w orzecznictwie ETPC na etapie kontroli sądowej a posteriori decyzji Komisji nakazującej przeprowadzenie kontroli (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo ETPC). Należy ponadto podkreślić, że kiedy sąd Unii ma orzec w przedmiocie poszanowania praw podstawowych kontrolowanych przedsiębiorstw, opiera się on zawsze na

orzecznictwie ETPC (wyroki: z dnia 18 czerwca 2015 r., *Deutsche Bahn i in./Komisja*, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 41–48; z dnia 6 września 2013 r., *Deutsche Bahn i in./Komisja*, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 109–114; z dnia 10 kwietnia 2018 r., *Alcogroup i Alcodis/Komisja*, T-274/15, niepublikowany, EU:T:2018:179, pkt 91).

- 54 Należy zatem sprawdzić w świetle ww. orzecznictwa ETPC poszanowanie prawa do skutecznego środka prawnego przez system środków prawnych umożliwiających zakwestionowanie przebiegu kontroli w dziedzinie prawa konkurencji.
- 55 Jak wynika z orzecznictwa ETPC i jak wskazano w pkt 51 powyżej, weryfikacja ta powinna opierać się na całościowej analizie środków prawnych, które mogą prowadzić do zbadania środków przyjętych w ramach kontroli. Nie ma zatem znaczenia okoliczność, że żaden z tych środków prawnych, rozpatrywany indywidualnie, nie spełnia czterech przesłanek wymaganych do uznania istnienia prawa do skutecznego środka prawnego.
- 56 Strony wskazały na sześć środków prawnych. Chodzi o:
- skargę na decyzję w sprawie kontroli;
 - skargę na każdy akt spełniający wynikające z orzecznictwa przesłanki aktu podlegającego zaskarżeniu, jaki Komisja wydaje w następstwie decyzji w sprawie kontroli i w ramach kontroli, taki jak decyzja oddalająca wniosek o ochronę dokumentów ze względu na poufność informacji wymienianych między adwokatem a klientem (zob. wyrok z dnia 17 września 2007 r., *Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja*, T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287, pkt 46, 48, 49 i przytoczone tam orzecznictwo);
 - skargę na decyzję końcową kończącą postępowanie wszczęte na podstawie art. 101 TFUE;
 - wniosek o zastosowanie środków tymczasowych;
 - skargę o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej;
 - wnioski, które można kierować do funkcjonariusza ds. przesłuchań.
- 57 Należy zaznaczyć, że z wyjątkiem wniosków kierowanych do funkcjonariusza ds. przesłuchań, którego nie można uznać za „sąd” w rozumieniu EKPC, w szczególności ze względu na to, że posiada on jedynie uprawnienie do wydawania zaleceń [art. 4 ust. 2 lit. a) decyzji 2011/695/UE przewodniczącego Komisji z dnia 13 października 2011 r. w sprawie funkcji i zakresu uprawnień urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające w niektórych postępowaniach z zakresu konkurencji (Dz.U. 2011, L 275, s. 29)], jak podkreślają skarżące, każdy z tych środków prawnych umożliwia przedstawienie sądowi zastrzeżeń dotyczących kontroli.
- 58 Po pierwsze, z orzecznictwa wynika bowiem, czego skarżące zresztą nie kwestionują, że warunki, w jakich przeprowadzono kontrolę, można zakwestionować w ramach skargi o stwierdzenie nieważności decyzji końcowej kończącej postępowanie wszczęte na podstawie art. 101 TFUE (wyrok z dnia 14 listopada 2012 r., *Nexans France i Nexans/Komisja*, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 132; zob. również wyrok z dnia 10 kwietnia 2018 r., *Alcogroup i Alcodis/Komisja*, T-274/15, niepublikowany, EU:T:2018:179, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo). Z wyjątkiem niedopuszczalności zarzutów, które trzeba było podnieść przeciwko decyzji w sprawie kontroli (zob. podobnie wyrok z dnia 20 kwietnia 1999 r., *Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja*, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, EU:T:1999:80, pkt 408–415), owa kontrola zgodności z prawem decyzji końcowych nie podlega żadnemu ograniczeniu z punktu widzenia zarzutów, które można podnieść, a zatem z punktu widzenia przedmiotu kontroli. Pozwala ona w szczególności sprawdzić, czy Komisja przestrzegała wszystkich ograniczeń, jakie ciążyą

na niej przy przeprowadzaniu kontroli (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 79–82), i uznano ją za gwarantującą istnienie skutecznej kontroli sądowej środków kontroli, wymaganej przez ETPC (wyrok z dnia 10 kwietnia 2018 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja, T-274/15, niepublikowany, EU:T:2018:179, pkt 91).

- 59 Po drugie, z orzecznictwa wynika również, a niniejsza skarga to potwierdza, że decyzja w sprawie kontroli może być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności (wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 97, 111). Ta kontrola sądowa jest zresztą przewidziana w samym art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 (ust. 4 i 8), który wymaga zamieszczenia wzmianki o niej w decyzji Komisji w sprawie kontroli. Tymczasem, z jednej strony, kontrola zgodności z prawem decyzji w sprawie kontroli, dotycząca w szczególności posiadania przez Komisję poszlak o wystarczająco poważnym charakterze pozwalających podejrzewać, że doszło do naruszenia reguł konkurencji, może prowadzić – w razie stwierdzenia niezgodności z prawem – do tego, że wszystkie środki przyjęte na podstawie decyzji zostaną uznane za niezgodne z prawem, w szczególności ze względu na to, że nie będą konieczne (zob. podobnie wyrok z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-621/16, niepublikowany, EU:T:2018:367, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo). Z drugiej strony, w przypadku gdy decyzja w sprawie kontroli zostaje wydana w następstwie innych kontroli, a informacje uzyskane w ramach poprzednich kontroli uzasadniały tę decyzję w sprawie kontroli, kontrola zgodności z prawem tej decyzji może dotyczyć w szczególności zgodności środków podjętych na podstawie wcześniejszych decyzji w sprawie kontroli z zakresem kontroli określonym w tych decyzjach (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 138–160) i prowadzić do stwierdzenia jej nieważności w razie stwierdzonej niezgodności z tym zakresem (wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 56–67, 71; zob. również wyrok z dnia 10 kwietnia 2018 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja, T-274/15, niepublikowany, EU:T:2018:179, pkt 63).
- 60 Po trzecie, nawet jeśli strony nie wspomniały o tym, należy zaznaczyć też, że – podobnie jak każda decyzja nakładająca karę na podstawie rozporządzenia nr 1/2003 – decyzja Komisji nakładająca karę za utrudnianie kontroli na podstawie art. 23 ust. 1 lit. c)–e) rozporządzenia nr 1/2003 może być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności. Na poparcie tej skargi można wówczas powołać się w szczególności na niezgodny z prawem charakter kary ze względu na to, że sam środek przyjęty w trakcie kontroli, któremu ukarane przedsiębiorstwo nie poddało się, taki jak żądanie przedstawienia poufnego dokumentu lub żądanie wyjaśnień skierowane do członka jego personelu, jest niezgodny z prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 126).
- 61 Po czwarte, z wyroku z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals/Komisja (T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287, pkt 46, 48, 49 i przytoczone tam orzecznictwo) jasno wynika, że decyzja oddalająca w sposób wyraźny lub dorozumiany wniosek o ochronę dokumentów ze względu na poufność informacji wymienianych między adwokatem a klientem, który złożono w trakcie kontroli, stanowi akt zaskarżalny. Ten środek zaskarżenia przewidziano właśnie dlatego, że sąd Unii uznał, iż przysługująca przedsiębiorstwu możliwość wniesienia skargi na ewentualną decyzję stwierdzającą naruszenie reguł konkurencji nie wystarczyła do zapewnienia odpowiedniej ochrony jego praw, ponieważ z jednej strony postępowanie administracyjne mogło nie doprowadzić do wydania decyzji stwierdzającej naruszenie, a z drugiej strony skarga na tę decyzję nie stanowiła w żadnym razie dla przedsiębiorstwa środka pozwalającego na zapobieżenie nieodwracalnym skutkom, jakie wynikłyby z niezgodnego z prawem zapoznania się z dokumentami, których poufność jest chroniona (zob. wyrok z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals/Komisja, T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 62 Podobnie, wbrew twierdzeniom skarżących, chociaż sąd Unii nie stwierdził dotychczas dopuszczalności takiej skargi, można uznać, że Sąd dopuścił możliwość wniesienia na tych samych warunkach przez kontrolowane przedsiębiorstwo skargi na decyzję oddalającą wniosek o ochronę członków jego

personelu ze względu na ochronę ich życia prywatnego. Przypomniawszy bowiem wyrok z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja (T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287) i przytoczone tam orzecznictwo, Sąd wspomniał o możliwości wydania „decyzji odmawiającej [...] możliwości skorzystania z [...] ochrony [życia prywatnego]” i stwierdził, że takiej decyzji nie wydano w tej sprawie. W tym celu Sąd oparł się na okoliczności, że strony skarżące ani nie twierdziły przy wydawaniu decyzji o skopiowaniu danych, że należące do nich dokumenty korzystały z ochrony podobnej do ochrony poufności informacji wymienianych między adwokatem a klientem, ani nie wskazały konkretnych dokumentów lub ich odnośnych części (wyrok z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 129, 130). Można zresztą zauważyć, że skarżące nie kwestionują jako takiego istnienia rozpatrywanego środka zaskarżenia, lecz raczej jego ograniczający i wiążący dla zainteresowanych przedsiębiorstw charakter, ponieważ przedsiębiorstwa te powinny zareagować niezwłocznie, gdy kontrola jest w toku, zanim Komisja sporządzi jakąkolwiek kopię (zob. pkt 72 poniżej).

- 63 Należy bowiem stwierdzić, że ani postanowienia traktatów, ani brzmienie art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 nie wykluczają możliwości wniesienia przez przedsiębiorstwo skargi o stwierdzenie nieważności takich aktów podejmowanych w ramach kontroli, pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z art. 263 akapit czwarty TFUE.
- 64 Po piąte, chociaż zgodnie z art. 278 TFUE wszystkie wspomniane powyżej skargi nie mają w zasadzie skutku zawieszającego, możliwe jest, na podstawie tego samego postanowienia, zawieszenie wykonania aktów zaskarżonych w ramach tych skarg. W szczególności taki wniosek o zawieszenie może prowadzić do zawieszenia czynności kontrolnych, przy czym w zakresie, w jakim decyzję w sprawie kontroli zasadniczo doręczono kontrolowanemu przedsiębiorstwu i podano do jego wiadomości w dniu, w którym rozpoczyna się kontrola, jedynie zastosowanie procedury przewidzianej w art. 157 § 2 regulaminu postępowania pozwala – o ile spełnione są przesłanki tymczasowego zawieszenia – na osiągnięcie takiego skutku (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 98). Prezes Sądu może bowiem na podstawie tego przepisu uwzględnić wniosek o zawieszenie przed wysłuchaniem Komisji i zarządzić tym samym zawieszenie zaledwie kilka dni po złożeniu wniosku i przed zakończeniem kontroli.
- 65 Należy dodać, że wniosek w przedmiocie środka tymczasowego można również złożyć równolegle ze skargą na decyzję oddalającą wniosek o objęcie ochroną ze względu na poufność informacji wymienianych między adwokatem a klientem. Świadczą o tym postanowienia: z dnia 27 września 2004 r., Komisja/Akzo i Akcros [C-7/04 P(R), EU:C:2004:566] i z dnia 30 października 2003 r., Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja (T-125/03 R i T-253/03 R, EU:T:2003:287). Można bowiem uznać, że w tym postanowieniu prezes Trybunału, uchylając postanowienie prezesa Sądu, w którym zarządzono żądane zawieszenie, nie wykluczył, iż wobec braku zobowiązania się przez Komisję do nieumożliwienia osobom trzecim dostępu do odnośnych dokumentów można zarządzić zawieszenie wykonania decyzji oddalającej wniosek o ochronę poufności informacji wymienianych między zainteresowanymi spółkami a ich adwokatami, a także zabezpieczenie odnośnych poufnych danych w sekretariacie sądu do czasu wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie skargi głównej [zob. podobnie postanowienie z dnia 27 września 2004 r., Komisja/Akzo i Akcros, C-7/04 P(R), EU:C:2004:566, pkt 42 oraz pkt 1 i 2 sentencji; zob. również podobnie postanowienie z dnia 17 września 2015 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja, C-386/15 P(R), EU:C:2015:623, pkt 24]. Wbrew temu, co twierdzą skarżące, nie można zatem uznać, że postępowanie w przedmiocie środka tymczasowego nie zapewnia żadnej możliwej korekty nieprawidłowości popełnionych ewentualnie przez Komisję w trakcie kontroli, niezależnie od decyzji nakazującej jej przeprowadzenie.
- 66 Po szóste, nawet gdy podczas kontroli nie przyjęto aktu podlegającego zaskarżeniu, jeśli kontrolowane przedsiębiorstwo uzna, że Komisja dopuściła się bezprawnych działań w trakcie kontroli i że te działania wyrządziły mu szkodę, która może prowadzić do powstania odpowiedzialności Unii, może ono wnieść przeciwko Komisji skargę o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej. Możliwość ta istnieje już przed wydaniem decyzji kończącej postępowanie w sprawie naruszenia, a nawet

w przypadku, gdy kontrola nie doprowadziła do wydania decyzji końcowej mogącej być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności. Taka skarga o stwierdzenie odpowiedzialności odszkodowawczej nie należy bowiem do systemu kontroli ważności aktów Unii wywołujących wiążące skutki prawne, które mogą mieć wpływ na interesy strony skarżącej, lecz przysługuje w sytuacji, gdy strona poniosła szkodę z racji bezprawnego zachowania instytucji, i to nawet wówczas, gdy zachowanie to nie urzeczywistniło się w postaci zaskarżalnego aktu (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 133; z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 99; z dnia 10 kwietnia 2018 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja, T-274/15, niepublikowany, EU:T:2018:179, pkt 92).

- 67 Ponadto można uznać, że system kontroli sądowej dotyczący przebiegu czynności kontrolnych składający się ze wszystkich wcześniej opisanych środków prawnych spełnia cztery warunki przypomniane w pkt 50 powyżej.
- 68 Po pierwsze, co się tyczy warunku skuteczności, należy zauważyć, czego skarżące zresztą nie zakwestionowały, że wyżej wymienione środki prawne implikują przeprowadzenie przez sąd pogłębionej kontroli, dokonywanej zarówno w odniesieniu do kwestii prawnych, jak i okoliczności faktycznych (zob. w szczególności w odniesieniu do decyzji w sprawie kontroli wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 33, 34; w odniesieniu, bardziej ogólnie, do decyzji Komisji dotyczących postępowań prowadzonych na podstawie art. 101 i 102 TFUE – wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 62).
- 69 Należy ponadto podkreślić, że o ile żaden z tych środków prawnych rozpatrywanych indywidualnie nie pozwala na przeprowadzenie sądowej kontroli zasadności wszystkich środków podjętych przez Komisję w trakcie kontroli, o tyle ich łączne wykonanie, które nie stwarza problemu pod względem dopuszczalności, pozwala na taką kontrolę sądową, jak wynika z zawartego w pkt 57–66 powyżej wyliczenia różnych środków podjętych przez Komisję w trakcie kontroli i różnych praw przysługujących kontrolowanym przez nią przedsiębiorstwom, które można zweryfikować podczas badania poszczególnych środków prawnych. W szczególności skarżące nie mogą skutecznie podnosić, że żaden środek prawny nie obejmuje sytuacji, w której inspektorzy sporządzają kopię dokumentów, wychodząc poza zakres kontroli. W przypadku podniesionym przez skarżące, w którym omawiana kontrola Komisji prowadzi nie do wydania decyzji stwierdzającej naruszenie i nakładającej karę, lecz do wszczęcia nowego dochodzenia i wydania nowej decyzji w sprawie kontroli, skontrolowane przedsiębiorstwa mogłyby bowiem wnieść skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji, kwestionując zgodność z prawem poszlak, które stanowiły jej podstawę, i podnosząc, że uzyskano je bezprawnie w trakcie poprzedniej kontroli (zob. pkt 59 powyżej).
- 70 Z powyższego wynika, że pozbawione są znaczenia uwagi skarżących oparte na wyrokach ETPC stwierdzających naruszenie prawa do skutecznego środka prawnego ze względu na brak jednego z wyżej wymienionych środków zaskarżenia. W szczególności nie można zastosować w niniejszej sprawie wniosków ETPC zawartych w jego wyroku Delta Pekárny (pkt 82–94), ponieważ w rozpatrywanym tam ustawodawstwie czeskim nie przewidziano szczególnego środka zaskarżenia umożliwiającego zakwestionowanie decyzji w sprawie kontroli. Jediną możliwością, jaką dysponowały kontrolowane przedsiębiorstwa, aby podnieść kwestie dotyczące zgodności kontroli z prawem, była skarga dotycząca merytorycznych wniosków organu ochrony konkurencji, a w tym kontekście nie można było zbadać takich kwestii jak konieczność kontroli, jej czas trwania lub zakres oraz jej proporcjonalność (zob. podobnie opinia rzecznika generalnego N. Wahla w sprawie Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:92, pkt 37), podczas gdy można byłoby je zbadać w ramach skargi na decyzję w sprawie kontroli.
- 71 Podobnie, w przeciwieństwie do okoliczności, które doprowadziły do wydania wyroku ETPC z dnia 2 kwietnia 2015 r., Vinci Construction i GTM Génie Civil et Services przeciwko Francji (CE:ECHR:2015:0402JUD006362910), z orzecznictwa sądu Unii wynika możliwość żądania skutecznej

kontroli sądowej dotyczącej poszanowania w trakcie czynności kontrolnych prowadzonych przez Komisję poufności informacji wymienianych między adwokatem a klientem (zob. pkt 61 powyżej). W tym kontekście sprawdza się w szczególności, czy przedmiotowe dokumenty są rzeczywiście objęte tą poufnością (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals/Komisja, T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287, pkt 117–135, 138–140, 165–179).

- 72 Ponadto należy stwierdzić, że nie narusza zasady prawa do skutecznego środka prawnego wymaganie od przedsiębiorstwa, którego dotyczy decyzja w sprawie kontroli, podjęcia pewnych kroków w celu ochrony jego praw i dostępu do środków zaskarżenia umożliwiających zapewnienie ich przestrzegania, w szczególności podjęcia działania polegającego na złożeniu do Komisji wniosków o ochronę (zob. pkt 61 i 62 powyżej). Jest tak tym bardziej, że Komisja jest zobowiązana do wyznaczenia przedsiębiorstwu, przed sporządzeniem kopii, krótkiego terminu na skonsultowanie się z jego adwokatami w celu ewentualnego złożenia takich wniosków (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 89).
- 73 Po drugie, co się tyczy warunku efektywności, można stwierdzić, że wyżej wymienione środki prawne pozwalają na kontrolę sądową zarówno prewencyjną, dzięki wnioskowi w przedmiocie środka tymczasowego, uniemożliwiającemu doprowadzenie do końca przez Komisję czynności kontrolnych (zob. pkt 64 powyżej), jak i korygującą oraz następującą po przeprowadzeniu przez Komisję czynności kontrolnych, dzięki innym środkom prawnym. Należy podkreślić w tym względzie, że orzecznictwo ETPC nie wymaga przeprowadzenia przez sąd kontroli zarówno a priori, jak i a posteriori, ponieważ według ETPC mają one charakter alternatywny (zob. pkt 50 powyżej). W związku z tym nawet jeśli, jak podnoszą skarżące w niniejszej sprawie, wniosek w przedmiocie środka tymczasowego nie ma wymaganej skuteczności, to jednak skargi, które można wnieść a posteriori, zapewniają w każdym wypadku podmiotowi prawa odpowiednią korektę uchybienia.
- 74 Tak więc w przypadku stwierdzenia nieważności decyzji w sprawie kontroli Komisja nie może wykorzystać do celów postępowania w sprawie naruszenia reguł konkurencji wszystkich dokumentów lub dowodów, które zgromadziła w ramach tej kontroli (wyroki: z dnia 22 października 2002 r., Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, pkt 49; z dnia 12 grudnia 2012 r., Almamet/Komisja, T-410/09, niepublikowany, EU:T:2012:676, pkt 31). W szczególności takie stwierdzenie nieważności pociąga za sobą nieuchronnie konieczność stwierdzenia nieważności nowej decyzji w sprawie kontroli, którą wydano wyłącznie na podstawie dokumentów zajętych przy okazji pierwszej, niezgodnej z prawem kontroli (zob. podobnie wyrok z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-621/16, niepublikowany, EU:T:2018:367, pkt 39, 40).
- 75 Podobnie w ramach skargi na decyzję końcową Komisji stwierdzenie nieprawidłowości w przebiegu kontroli skutkuje niemożnością wykorzystania przez Komisję zebranych w ten sposób dowodów do celów postępowania w sprawie naruszenia (zob. wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo), co może prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji stwierdzającej naruszenie i nakładającej za nie karę, jeżeli odnośne dowody mają decydujące znaczenie dla stwierdzenia naruszenia i nałożenia kary.
- 76 Ponadto nawet przy założeniu, że nie wydano decyzji stwierdzającej naruszenie i nakładającej za nie karę, należy przypomnieć, że istnieje jeszcze z jednej strony możliwość żądania stwierdzenia nieważności niektórych środków przyjętych w trakcie kontroli (zob. pkt 61 i 62 powyżej), a z drugiej strony możliwość żądania odszkodowania (zob. pkt 66 powyżej). Otóż te dwa środki prawne umożliwiają, odpowiednio, doprowadzenie do usunięcia z porządku prawnego środków kontrolnych, których nieważność stwierdzono, i uzyskanie odszkodowania za szkodę poniesioną w wyniku tych środków, jeszcze przed zakończeniem ewentualnego późniejszego postępowania w sprawie naruszenia i niezależnie od tego zakończenia. W tym względzie należy uściślić, że w zakresie, w jakim ocena środków zaskarżenia i odpowiedniego charakteru korekty uchybienia, na którą te środki pozwalają, powinna być dokonana w sposób ogólny (zob. pkt 51 powyżej), i w zakresie, w jakim inne środki prawne uniemożliwiają Komisji wykorzystanie nieprawidłowo skopiowanych dokumentów, nie ma

znaczenia okoliczność, że droga odszkodowawcza tego nie uniemożliwia. Wbrew temu, co twierdzą skarżące, z wyroku *Ravon* nie można wywieść w szczególności, że w celu stwierdzenia skuteczności kontroli sądowej dotyczącej czynności kontrolnych ETPC wymaga, aby rozpatrywane skargi zakończyły się decyzją zakazującą wykorzystania uzyskanych dowodów i zeznań. ETPC ograniczył się bowiem w tym wyroku do zastosowania ogólnej metody oceny dostępnych środków zaskarżenia, orzekając, że skarga o odszkodowanie nie wystarczy do wyrównania braków charakteryzujących inne środki zaskarżenia, w szczególności skargi o stwierdzenie nieważności przewidziane w rozpatrywanym ustawodawstwie francuskim (wyrok *Ravon*, pkt 33), które nie mają takiej skuteczności jak możliwe skargi do sądu Unii o stwierdzenie nieważności.

- 77 Po trzecie, jeśli chodzi o warunek pewności, skarżące kwestionują go zasadniczo ze względu na to, że nie jest pewne, czy przyjęto akty, które można zakwestionować za pomocą wyżej wymienionych różnych środków prawnych. W szczególności Komisja niekoniecznie wyda decyzję stwierdzającą naruszenie i nakładającą karę na jego sprawcę w następstwie kontroli. Warunku pewności nie należy jednak interpretować w ten sposób, że wymaga on skorzystania ze wszystkich środków prawnych teoretycznie możliwych w każdym przypadku i niezależnie od działań podjętych w następstwie kontroli, lecz w ten sposób, że wymaga on skorzystania ze środków prawnych pozwalających zakwestionować działania wywołujące negatywne skutki wobec kontrolowanego przedsiębiorstwa w chwili zaistnienia tych skutków. W konsekwencji w sytuacji, gdy takie negatywne skutki nie polegają na wydaniu decyzji stwierdzającej naruszenie lub nakładającej za nie karę, nie można uznać, że brak możliwości wniesienia skargi na tę decyzję narusza wymóg istnienia pewnego środka zaskarżenia na działania podjęte w trakcie kontroli.
- 78 Nie można wywieść innej wykładni z wyroku *Canal Plus* (zob. pkt 50 powyżej). Wbrew bowiem temu, co twierdzą skarżące, ETPC nie orzekł w tym wyroku, że dostępność skargi na decyzję zezwalającą na przeprowadzenie kontroli była niepewna z powodu wątpliwości towarzyszących wydaniu przez organ ochrony konkurencji decyzji co do istoty sprawy. ETPC ograniczył się między innymi do stwierdzenia, w szczególnych okolicznościach systemu przejściowego wprowadzonego przez ustawodawcę francuskiego, że dozwolona w ramach tego systemu skarga na postanowienie zezwalające na przeszukanie w siedzibie przedsiębiorstwa była uzależniona od istnienia zawisłej skargi na decyzję co do istoty, co stwarzało zależność faktycznie czyniącą dostęp do wspomnianej skargi niepewnym (zob. podobnie opinia rzecznika generalnego N. Wähla w sprawie *Deutsche Bahn i in./Komisja*, C-583/13 P, EU:C:2015:92, pkt 48). Można ponadto zauważyć, że taka zależność nie istnieje w systemie środków zaskarżenia w dziedzinie kontroli Komisji. Wniesienie skargi na decyzję w sprawie kontroli nie jest bowiem uzależnione od wniesienia skargi na decyzję kończącą postępowanie na podstawie art. 101 TFUE i nie mogłoby być zresztą od niego uzależnione, zważywszy na termin na wniesienie skargi określony w art. 263 TFUE.
- 79 Po czwarte, co się tyczy warunku rozsądnego terminu, należy zaznaczyć, że skarżące nie opierają swojego twierdzenia o nieprzebrnięciu tego warunku na czasie trwania postępowania przed sądem Unii i przyznają zresztą istnienie terminów na wniesienie skargi. Krytykują one jedynie długi okres, jaki może minąć między kontrolą a decyzją końcową kończącą postępowanie wszczęte na podstawie art. 101 TFUE.
- 80 Tymczasem z długości takiego okresu, który faktycznie może trwać kilka lat, nie można wywieść, że środki zaskarżenia pozwalające na zakwestionowanie przed sądem Unii przebiegu kontroli nie gwarantują skutecznej ochrony sądowej. Z jednej bowiem strony krytykowany jest wyłącznie okres między przyjęciem środków kontrolnych a datą ich możliwego zakwestionowania w ramach skargi na decyzję końcową wydaną na podstawie art. 101 TFUE, która stanowi tylko jeden ze środków zaskarżenia umożliwiających ich zakwestionowanie. Z drugiej zaś strony, i przede wszystkim, czas, kiedy te środki kontroli zostają utrzymane w mocy, należy rozpatrzyć w kontekście okoliczności, że do czasu wydania tej ostatecznej decyzji Komisja nie zajmuje ostatecznego stanowiska w przedmiocie istnienia naruszenia i wynikającej z jego popełnienia kary dla kontrolowanego przedsiębiorstwa. Jeśli natomiast w tym okresie miałyby wystąpić inne szkodliwe skutki dla kontrolowanego przedsiębiorstwa,

takie jak zachowanie Komisji wywołujące szkodę lub wydanie nowej decyzji w sprawie kontroli na podstawie zebranych informacji, rzeczone przedsiębiorstwo mogłoby natychmiast i bez oczekiwania na wynik postępowania w sprawie naruszenia wnieść do sądu skargę o odszkodowanie lub o stwierdzenie nieważności nowej decyzji w sprawie kontroli.

- 81 Z całości powyższych rozważań wynika, że pierwsze zastrzeżenie podniesione na poparcie zarzutu niezgodności z prawem art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 należy oddalić jako bezzasadne.

b) W przedmiocie zastrzeżenia drugiego, dotyczącego naruszenia zasady równości broni i prawa do obrony

- 82 Skarżące utrzymują, że art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 narusza zasadę równości broni i prawo do obrony. Z tych podstawowych zasad wynika, że osoba oskarżona powinna mieć prawo dostępu do akt postępowania. Tymczasem ramy prawne kontroli określone w art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, które nie pozwalają stronom na dostęp do znajdujących się w posiadaniu Komisji dowodów uzasadniających jej decyzję o przeprowadzeniu kontroli, stawiają skarżące w sytuacji oczywistej nierównowagi w stosunku do Komisji i uniemożliwiają im przygotowanie obrony.
- 83 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada równości broni, która jest konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu i ma na celu zapewnienie równowagi między stronami postępowania, wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym również swoich dowodów, w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej. Zasada ta ma na celu zachowanie równowagi proceduralnej między stronami postępowania sądowego poprzez zagwarantowanie równości praw i obowiązków tych stron, w szczególności w odniesieniu do zasad regulujących przeprowadzenie postępowania dowodowego i kontradiktoryjne postępowanie przed sądem (zob. wyrok z dnia 28 lipca 2016 r., *Ordre des barreaux francophones et germanophone i in.*, C-543/14, EU:C:2016:605, pkt 40, 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 84 O ile skarżące na poparcie zarzutu naruszenia zasady równości broni i prawa do obrony przywołują to orzecznictwo i opierają się wyłącznie na art. 47 i 48 karty oraz na art. 6 EKPC, które regulują prawa jednostek przed sądem, o tyle orzecznictwo, na które powołują się one w innych miejscach (zob. pkt 94 poniżej), potwierdza, że odnoszą się one w sposób ogólny do prawa kontrolowanego przedsiębiorstwa do obrony zarówno przed sądem, jak i przed Komisją.
- 85 Tymczasem z utrwalonego orzecznictwa dotyczącego informacji, które należy przekazać kontrolowanemu przedsiębiorstwu w celu zapewnienia ochrony jego prawa do obrony wobec Komisji, wynika, że instytucja ta nie jest zobowiązana do wskazania owemu przedsiębiorstwu w decyzji w sprawie kontroli lub w trakcie kontroli poszlak uzasadniających tę kontrolę (zob. podobnie wyroki: z dnia 17 października 1989 r., *Dow Chemical Ibérica i in./Komisja*, od 97/87 do 99/87, EU:C:1989:380, pkt 45, 50, 51; z dnia 8 lipca 2008 r., *AC-Treuhand/Komisja*, T-99/04, EU:T:2008:256, pkt 48; z dnia 14 listopada 2012 r., *Nexans France i Nexans/Komisja*, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 69; z dnia 14 marca 2014 r., *Cementos Portland Valderrivas/Komisja*, T-296/11, EU:T:2014:121, pkt 37; z dnia 25 listopada 2014 r., *Orange/Komisja*, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 81; z dnia 20 czerwca 2018 r., *České dráhy/Komisja*, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 45, 46).
- 86 To rozstrzygnięcie przyjęte w orzecznictwie nie opiera się na zasadzie poufności omawianych poszlak, lecz na uwzględnionej też przez prawodawcę przy redagowaniu art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 trosce, aby zachować skuteczność dochodzeń prowadzonych przez Komisję na etapie, na którym dopiero je rozpoczęto.

- 87 Postępowanie administracyjne toczące się przed Komisją na podstawie rozporządzenia nr 1/2003 składa się bowiem z dwóch odrębnych i następujących po sobie etapów, z których każdy ma własną wewnętrzną logikę, to jest po pierwsze – z etapu wstępnego dochodzenia, a po drugie – z etapu kontradyktoryjnego. Etap wstępnego dochodzenia, w ramach którego Komisja korzysta z uprawnień w zakresie dochodzenia przewidzianych w rozporządzeniu nr 1/2003 i który trwa do przedstawienia zarzutów, ma umożliwić Komisji zebranie wszystkich istotnych informacji potwierdzających – albo nie – istnienie naruszenia reguł konkurencji oraz zajęcie wstępnego stanowiska w przedmiocie kierunku, jak i dalszego rozwoju postępowania. Natomiast etap kontradyktoryjny, trwający od przedstawienia zarzutów do wydania decyzji końcowej, musi umożliwić Komisji ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie naruszenia zarzucanego danemu przedsiębiorstwu (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 88 Po pierwsze, jeśli chodzi o etap wstępnego dochodzenia, rozpoczyna się on w dniu, w którym Komisja, korzystając z uprawnień przyznanych jej przez prawodawcę Unii, podejmuje działania prowadzące do zarzucenia przedsiębiorstwu popełnienia naruszenia, i powinien on umożliwić jej zajęcie stanowiska co do kierunku postępowania (wyroki: z dnia 29 września 2011 r., Elf Aquitaine/Komisja, C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 114; z dnia 15 lipca 2015 r., SLM i Ori Martin/Komisja, T-389/10 i T-419/10, EU:T:2015:513, pkt 337). Po drugie, dopiero na początku kontradyktoryjnego etapu postępowania administracyjnego odnośnie przedsiębiorstwo zostaje poinformowane pismem w sprawie przedstawienia zarzutów o wszystkich istotnych okolicznościach, na których opiera się Komisja na tym etapie postępowania, i dopiero wówczas przedsiębiorstwu temu przysługuje prawo dostępu do akt sprawy, które ma na celu zagwarantowanie skutecznego wykonania prawa do obrony. W konsekwencji dopiero po wysłaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów zainteresowane przedsiębiorstwo może w pełni powoływać się na swoje prawo do obrony. Gdyby bowiem wspomniane uprawnienia zostały rozszerzone na okres poprzedzający wysłanie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, skuteczność dochodzenia Komisji zostałaby zagrożona, ponieważ już na etapie wstępnego dochodzenia Komisji zainteresowane przedsiębiorstwo byłoby w stanie określić informacje znane już Komisji, a więc także informacje, które mogą jeszcze zostać przed nią ukryte (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 89 Jednakże środki dochodzeniowe podjęte przez Komisję na etapie wstępnego dochodzenia, a w szczególności środki kontrolne i żądania udzielenia informacji, z natury prowadzą do postawienia zarzutu naruszenia i mogą mieć istotny wpływ na sytuację podejrzanych przedsiębiorstw. Istotne jest zatem, by nie dopuścić do nieodwracalnego naruszenia prawa do obrony na tym etapie postępowania administracyjnego, ponieważ podjęte środki dochodzeniowe mogą mieć decydujące znaczenie dla ustalenia dowodów bezprawności zachowań przedsiębiorstw mogących prowadzić do pociągnięcia ich do odpowiedzialności (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 79 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 90 W tym kontekście należy przypomnieć, że nałożony na Komisję w art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003 obowiązek określenia przedmiotu i celu kontroli stanowi podstawową gwarancję prawa zainteresowanych przedsiębiorstw do obrony, w związku z czym zakres obowiązku uzasadnienia decyzji w sprawie kontroli nie może być ograniczony ze względów związanych ze skutecznością dochodzenia. W tym względzie chociaż Komisja nie jest zobowiązana na podstawie art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 i na podstawie orzecznictwa ani do przekazania adresatowi takiej decyzji wszystkich posiadanych informacji na temat domniemyanych naruszeń, ani do dokładnego określenia właściwego rynku, ani do dokonania dokładnej kwalifikacji prawnej tych naruszeń, ani też do wskazania okresu, w jakim owe naruszenia miały zostać popełnione, to jednak jest ona zobowiązana do możliwie najdokładniejszego wskazania podejrzeń, jakie zamierza sprawdzić, czyli do wskazania tego, czego poszukuje, i elementów, których powinna dotyczyć kontrola (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 80 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 91 W świetle powyższych uwag z utrwalonego orzecznictwa wynika, że nie można wymagać od Komisji, aby na etapie wstępnego dochodzenia, oprócz podejrzeń dotyczących naruszenia, które zamierza zweryfikować, wskazała poszlaki, to znaczy informacje, które sprawiły, że rozważa hipotezę naruszenia art. 101 TFUE. Taki obowiązek naruszałby bowiem równowagę, jaką orzecznictwo wprowadza pomiędzy ochroną skuteczności dochodzenia i przestrzeganiem prawa do obrony danego przedsiębiorstwa (zob. wyrok z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo; zob. także pkt 85 powyżej).
- 92 Wynika stąd, że art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003 nie można uznać za niezgodny z prawem na tej podstawie, że nie przewiduje on poinformowania kontrolowanego przedsiębiorstwa o poszlakach uzasadniających kontrolę, przez co narusza zasadę równości broni i prawo do obrony tego przedsiębiorstwa.
- 93 Żaden z argumentów przedstawionych przez skarżące nie pozwala na podważenie tego wniosku.
- 94 Po pierwsze, co się tyczy orzecznictwa sądów Unii, należy zaznaczyć, że skarżące nie powołują się na wyżej wymienione orzecznictwo ani, a fortiori, nie kwestionują go wyraźnie i przytaczają tylko jeden wyrok Sądu na poparcie ich twierdzenia, zgodnie z którym Sąd uważa, że zasada równości broni wymaga, by zainteresowane przedsiębiorstwa miały prawo dostępu do akt sprawy. Prawdą jest, że z tego wyroku wynika, iż ogólna zasada równości broni zakłada w sprawie z zakresu konkurencji, że dane przedsiębiorstwo posiada wiedzę na temat akt sprawy wykorzystanych w postępowaniu równą wiedzy posiadanej przez Komisję (wyrok z dnia 29 czerwca 1995 r., ICI/Komisja, T-36/91, EU:T:1995:118, pkt 93, 111). Jednakże, jak słusznie podkreśla Komisja, uwaga ta dotyczy kontradiktoryjnego etapu postępowania, a w szczególności dokumentów, które należało przekazać skarżącemu przedsiębiorstwu wraz z pismem w sprawie przedstawienia zarzutów (zob. w odniesieniu do rozróżnienia między etapem wstępnego dochodzenia a kontradiktoryjnym etapem postępowania administracyjnego pkt 87, 88 powyżej).
- 95 Po drugie, co się tyczy orzecznictwa ETPC, do którego odniesienie można by rozumieć, biorąc powyższe pod uwagę, jako wyraz życzenia, by zgodnie z nim ewoluowało orzecznictwo sądów Unii lub by stwierdzono niezgodność z prawem odpowiednich przepisów art. 20 rozporządzenia nr 1/2003, należy uznać, że orzecznictwo to nie może uzasadniać takiej ewolucji ani takiego stwierdzenia, i to nawet niezależnie od okoliczności, że w wyrokach ETPC wypowiedziano się w przedmiocie praw osób fizycznych w sprawach karnych, jak podkreśliły to Komisja i Rada. Wszystkie naruszenia zasady równości broni, o których mowa w tych wyrokach ETPC, zostały bowiem w nich stwierdzone ze względu na to, że oskarżone osoby skazano bez zapewnienia im dostępu do wszystkich informacji dotyczących postawionych im zarzutów (wyroki ETPC: z dnia 18 marca 1997 r. w sprawie Foucher przeciwko Francji, CE:ECHR:1997:0318JUD002220993; z dnia 25 marca 1999 r., Pélissier i Sassi przeciwko Francji, CE:ECHR:1999:0325JUD002544494; z dnia 26 lipca 2011 r., Huseyn i in. przeciwko Azerbejdżanowi, CE:ECHR:2011:0726JUD003548505; z dnia 20 września 2011 r., OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos przeciwko Rosji, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204), z czego nie można wywodzić prawa dostępu do tych informacji na etapie dochodzenia, które miałyby przysługiwać obok prawa dostępu uznanego już na późniejszym etapie kontradiktoryjnym. Jeśli chodzi o wyrok ETPC, z którego wynika, że zasada równości broni ma zastosowanie do wszystkich etapów postępowania, a w szczególności podczas dochodzenia (wyrok ETPC z dnia 30 marca 1989 r., Lamy przeciwko Belgii, CE:ECHR:1989:0330JUD001044483), na który to wyrok skarżące powołały się wyłącznie na rozprawie, ETPC orzekł w nim w ten sposób ze względu na wydanie decyzji w sprawie aresztowania strony skarżącej na tym właśnie etapie. ETPC stwierdził zresztą w tej sprawie naruszenie art. 5 ust. 4 EKPC dotyczącego ochrony sądowej osób zatrzymanych, bez zajmowania stanowiska w przedmiocie przestrzegania art. 6 EKPC.
- 96 Po trzecie, co się tyczy ustawodawstwa francuskiego, na które skarżące powołały się na rozprawie, nie może ono jako takie być wiążące przy stosowaniu przepisów prawa Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 17 stycznia 1984 r., VBVB i VBVB/Komisja, 43/82 i 63/82, EU:C:1984:9, pkt 40). W każdym razie

można dodać, że zgodnie z art. L. 450–4 francuskiego code de commerce (kodeksu handlowego) postanowienie francuskiego sądu ds. ograniczenia wolności i pozbawienia wolności, które zezwala organowi ochrony konkurencji na dokonanie przeszukania i zajęcia na podstawie przedstawionych przez ten organ informacji i poszlak mogących je uzasadniać, jest doręczane danemu przedsiębiorstwu dopiero w chwili przeszukania. Może ono zatem prowadzić do kontradiktoryjnej debaty, która może dotyczyć w szczególności wystarczająco poważnego charakteru przedstawionych poszlak, dopiero na etapie skargi wniesionej na nie do pierwszego prezesa sądu apelacyjnego.

- 97 Po czwarte, co się tyczy wyrażonych przez skarżące obaw dotyczących trudności w zabezpieczeniu się przed ryzykiem arbitralnych i nieproporcjonalnych działań Komisji, należy właśnie wskazać, że Sąd może zażądać od Komisji, w drodze środków organizacji postępowania, przedstawienia poszlak uzasadniających podjęcie przez nią decyzji w sprawie kontroli (w odniesieniu do przyjęcia takiego środka organizacji postępowania w niniejszej sprawie zob. pkt 14 powyżej). Ten dostęp do poszlak uzasadniających decyzję w sprawie kontroli jest dopuszczalny na etapie postępowania sądowego, ponieważ na tym etapie – i w zakresie, w jakim kontrola jest z definicji zakończona – wymóg zapewnienia skuteczności dochodzeń prowadzonych przez Komisję jest mniejszy. Po przeprowadzeniu wszystkich czynności kontrolnych nie zachodzi już bowiem potrzeba zapobieżenia ryzyku ukrycia informacji istotnych dla dochodzenia, które co do zasady zebrano już w trakcie kontroli (zob. pkt 88 powyżej). Można dodać, że poinformowanie o poszlakach na etapie postępowania sądowego jest ponadto zgodne z zasadą równości broni przed sądem, ponieważ skontrolowane przedsiębiorstwo dysponuje na tym etapie informacjami pozwalającymi mu na zakwestionowanie posiadania przez Komisję poszlak o wystarczająco poważnym charakterze uzasadniających kontrolę (zob. podobnie opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie Nexans i Nexans France/Komisja, C-37/13 P, EU:C:2014:223, pkt 85, 86), a poza tym nie uzasadnia przyznania dostępu z chwilą wydania decyzji w sprawie kontroli.
- 98 Z powyższych względów należy zatem oddalić zastrzeżenie drugie, podniesione na poparcie zarzutu niezgodności z prawem, a tym samym należy oddalić w całości zarzut niezgodności z prawem odpowiednich przepisów art. 20 rozporządzenia nr 1/2003.

B. W przedmiocie zarzutów drugiego i trzeciego, dotyczących naruszenia obowiązku uzasadnienia i naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego

- 99 Komisja twierdzi na wstępie, że skarżące podnoszą szereg zastrzeżeń dotyczących przebiegu spornej kontroli, które są niedopuszczalne w ramach skargi na decyzję w sprawie kontroli, i wywodzi z tego niedopuszczalność skargi.
- 100 Z utrwalonego orzecznictwa faktycznie wynika, że przedsiębiorstwo nie może powoływać się na niezgodność z prawem przebiegu postępowania kontrolnego na poparcie żądania stwierdzenia nieważności aktu, na podstawie którego Komisja przeprowadziła tę kontrolę (wyroki: z dnia 20 kwietnia 1999 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, EU:T:1999:80, pkt 413; z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja, T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287, pkt 55; z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 22).
- 101 Ta niemożność powołania się na niezgodność z prawem przebiegu kontroli na poparcie żądań skierowanych przeciwko decyzji w sprawie kontroli odzwierciedla jedynie ogólną zasadę, zgodnie z którą zgodność aktu z prawem należy oceniać w świetle okoliczności prawnych i faktycznych istniejących w chwili wydania tej decyzji, wobec czego akty wydane po wydaniu decyzji nie mogą mieć wpływu na jej ważność (postanowienie z dnia 30 października 2003 r., Akzo Nobel Chemicals i Akcros

Chemicals/Komisja, T-125/03 R i T-253/03 R, EU:T:2003:287, pkt 68, 69; zob. również podobnie wyrok z dnia 17 października 2019 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja, C-403/18 P, EU:C:2019:870, pkt 45, 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 102 Wynika z tego, że jeżeli – jak twierdzi Komisja – nie można uwzględnić rozpatrywanych zastrzeżeń, to nie można tego uczynić ze względu na to, że są one bezskuteczne, a nie ze względu na ich niedopuszczalność.
- 103 W odpowiedzi na pytanie zadane przez Sąd na rozprawie Komisja wyjaśniła, co odnotowano w protokole z rozprawy, po pierwsze, że poddaje pod rozagę Sądu kwestię niedopuszczalności lub bezskuteczności rozpatrywanych zastrzeżeń, a po drugie, że jej zarzut niedopuszczalności nie dotyczy jako takich zarzutów drugiego i trzeciego, opartych odpowiednio na naruszeniu obowiązku uzasadnienia i naruszeniu prawa do nienaruszalności miru domowego.
- 104 Wynika z tego, że skargi nie można uznać za niedopuszczalną z powodu podnoszonego przez Komisję ani, a fortiori, nie powinno się jej uznać za niedopuszczalną w całości.
- 105 Należy zatem zbadać podniesione przez skarżące zarzuty drugi i trzeci, nie uwzględniając przy badaniu ich zasadności podniesionych na ich poparcie zastrzeżeń opartych na przebiegu spornej kontroli, które należy oddalić jako bezskuteczne.

1. W przedmiocie naruszenia obowiązku uzasadnienia

- 106 Skarżące podnoszą, że zaskarżona decyzja jest niewystarczająco uzasadniona, ponieważ nie zawiera żadnego wyjaśnienia ani nawet żadnego zaczątku omówienia informacji będących w posiadaniu Komisji, które miały uzasadnić przeprowadzenie kontroli. W szczególności zaskarżona decyzja nie pozwala na zidentyfikowanie ani rodzaju, ani charakteru, ani pochodzenia, ani tym bardziej treści informacji, którymi dysponowała Komisja, przez co pozbawia skarżące podstawowej gwarancji ich prawa do obrony. Skarżące dodają, że takiemu całkowitemu brakowi informacji dotyczących dokumentów będących w posiadaniu Komisji nie może zaradzić sam opis podejrzeń dotyczących naruszenia, które – w przekonaniu tej instytucji – mogła ona wywieść z treści tych dokumentów.
- 107 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie aktów instytucji Unii, jakiego wymaga art. 296 TFUE, powinno być dostosowane do charakteru danego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny tok rozumowania instytucji, która wydała akt, tak aby umożliwić zainteresowanym zaznajomienie się z podstawą podjętego rozstrzygnięcia, a właściwemu sądowi – dokonanie jego kontroli. Wymóg uzasadnienia należy ponadto oceniać w świetle okoliczności danego przypadku, w szczególności treści aktu, charakteru podniesionych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu wyjaśnień mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie jest natomiast wymagane, aby uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE, winna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulujących daną dziedzinę (zob. wyrok z dnia 25 czerwca 2014 r., Nexans i Nexans France/Komisja, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, pkt 31, 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 108 Należy zatem uwzględnić w niniejszej sprawie ramy prawne przeprowadzanych przez Komisję kontroli. Artykuły 4 i 20 rozporządzenia nr 1/2003 przyznają bowiem Komisji uprawnienia kontrolne w celu umożliwienia jej realizacji zadania polegającego na ochronie rynku wewnętrznego przed zakłóceniami konkurencji i na karaniu ewentualnych naruszeń reguł konkurencji na tym rynku (wyrok z dnia 25 czerwca 2014 r., Nexans i Nexans France/Komisja, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, pkt 33; zob. również podobnie wyrok z dnia 22 października 2002 r., Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 109 Otóż jeśli chodzi w szczególności o decyzje Komisji w sprawie kontroli, art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003 stanowi, że powinny one określać datę rozpoczęcia kontroli i kary przewidziane w art. 23 i 24 tego rozporządzenia oraz zawierać pouczenie o prawie do wniesienia do Trybunału skargi na decyzję w sprawie kontroli, a także wskazywać przedmiot i cel kontroli.
- 110 Z orzecznictwa wynika, że w tym celu Komisja jest zobowiązana do możliwie najdokładniejszego wskazania podejrzeń, jakie zamierza sprawdzić, czyli do wskazania tego, czego poszukuje, i elementów, których powinna dotyczyć kontrola. Konkretnie decyzja w sprawie kontroli powinna zawierać opis cech charakterystycznych podejrzewanego naruszenia, wskazując domniemany rynek właściwy i charakter podejrzewanych ograniczeń konkurencji, a także sektory objęte domniemanym naruszeniem, którego dotyczy dochodzenie, oraz wyjaśnienia dotyczące sposobu, w jaki przedsiębiorstwo miałyby uczestniczyć w naruszeniu (zob. wyrok z dnia 8 marca 2007 r., France Télécom/Komisja, T-339/04, EU:T:2007:80, pkt 58, 59 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 75, 77 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 111 Jak wyjaśnił Trybunał, ten szczególny obowiązek uzasadnienia stanowi podstawowy wymóg mający nie tylko wykazać, że planowana interwencja w obrębie danych przedsiębiorstw jest uzasadniona, ale także umożliwić im określenie zakresu ich obowiązku współpracy przy jednoczesnym zabezpieczeniu ich prawa do obrony. Ważne jest bowiem, aby umożliwić przedsiębiorstwom, do których są kierowane decyzje w sprawie kontroli nakładające na nie obowiązki, które pociągają za sobą ingerencję w ich sferę prywatną i których nieprzestrzeganie może narazić je na wysokie grzywny, zrozumienie uzasadnienia tych decyzji bez nadmiernego wysiłku związanego z ich interpretacją, tak aby mogły one skutecznie i we właściwym czasie wykonywać swoje prawa (w odniesieniu do decyzji zawierających żądanie udzielenia informacji zob. opinia rzecznika generalnego N. Wahla w sprawie HeidelbergCement/Komisja, C-247/14 P, EU:C:2015:694, pkt 42). Wynika stąd ponadto, że zakres obowiązku uzasadnienia decyzji w sprawie kontroli określony w poprzednim punkcie nie może co do zasady zostać ograniczony ze względów związanych ze skutecznością dochodzenia (wyroki: z dnia 17 października 1989 r., Dow Benelux/Komisja, 85/87, EU:C:1989:379, pkt 8; z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 42).
- 112 Niemniej jednak kontrole przeprowadza się z definicji na etapie wstępnym, na którym Komisja nie dysponuje dokładnymi informacjami pozwalającymi jej zakwalifikować badane zachowania jako naruszenie i który zapewnia jej możliwość poszukiwania różnych informacji, które nie są jeszcze znane lub w pełni zidentyfikowane (zob. podobnie wyroki: z dnia 25 czerwca 2014 r., Nexans i Nexans France/Komisja, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, pkt 37; z dnia 26 października 2010 r., CNOP i CCG/Komisja, T-23/09, EU:T:2010:452, pkt 40, 41 i przytoczone tam orzecznictwo). Tak więc aby zapewnić skuteczność kontroli, przyznano, z powodów związanych z samym ich charakterem, że Komisja nie jest zobowiązana ani do przekazania adresatowi takiej decyzji wszystkich posiadanych informacji na temat domniemanych naruszeń, ani do dokładnego określenia rynku właściwego, ani do dokonania dokładnej kwalifikacji prawnej tych naruszeń, ani też do wskazania okresu, w którym naruszenia te miały zostać popełnione (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 80 i przytoczone tam orzecznictwo; opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie Nexans i Nexans France/Komisja, C-37/13 P, EU:C:2014:223, pkt 48, 49).
- 113 Należy ponadto przypomnieć, że Komisja nie jest zobowiązana do wskazania w decyzji w sprawie kontroli poszlak uzasadniających tę kontrolę (zobacz pkt 85 i 91 powyżej).
- 114 Wynika z tego, po pierwsze, że spoczywający na Komisji obowiązek uzasadnienia nie rozciąga się na wszystkie informacje, którymi instytucja ta dysponuje na temat domniemanych naruszeń, a po drugie, że – spośród informacji, które uzasadniały przeprowadzenie kontroli – w decyzji w sprawie kontroli należy podać jedynie informacje pozwalające wskazać na fakt posiadania przez Komisję poważnych poszlak popełnienia naruszenia, nie ujawniając jednak tych poszlak. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Komisja jest zobowiązana w sposób szczegółowy wykazać w decyzji nakazującej

przeprowadzenie kontroli, że posiada w aktach informacje i poważne poszlaki pozwalające jej podejrzewać, iż przedsiębiorstwo poddane kontroli dopuściło się podejrzanego naruszenia (zob. wyroki: z dnia 8 marca 2007 r., France Télécom/Komisja, T-339/04, EU:T:2007:80, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 172).

- 115 Należy zatem zbadać w niniejszej sprawie, czy Komisja spełniła ów obowiązek w zaskarżonej decyzji.
- 116 Otóż z motywu 8 zaskarżonej decyzji i z zawartych w nim informacji na temat domniemyanych naruszeń, które opisano w motywach 4 i 5 jako praktyki polegające na wymianie informacji dotyczących w szczególności rabatów i przyszłych strategii handlowych, jasno wynika, że Komisja w sposób szczegółowy wykazała, iż w swym przekonaniu dysponowała poważnymi poszlakami, które skłoniły ją do podejrzenia wskazanych uzgodnionych praktyk.
- 117 Poza zawartymi w motywach 4 i 5 zaskarżonej decyzji wyjaśnieniami dotyczącymi przedmiotu podejrzanego wymiany informacji świadczą o tym bowiem także wyjaśnienia podane w motywie 8 zaskarżonej decyzji, wprowadzone sformułowaniem „[n]a podstawie informacji, którymi dysponuje Komisja” i dotyczące sposobu wymiany informacji, uczestniczących osób (stanowisko i przybliżona liczba), a także spornych dokumentów (przybliżona liczba, miejsce i forma ich przechowywania).
- 118 Należy sprecyzować, że powyższe rozważania ograniczają się do zbadania wystarczającego charakteru uzasadnienia zaskarżonej decyzji i odpowiadają jedynie na pytanie, czy Komisja wymieniła w swej decyzji informacje wymagane przez orzecznictwo, a mianowicie informacje potwierdzające, że jej zdaniem dysponowała ona poważnymi poszlakami co do istnienia domniemyanych uzgodnionych praktyk. W tym kontekście nie jest natomiast rozpatrywana kwestia, czy Komisja słusznie uznała, że dysponowała takimi poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, która to kwestia zostanie poruszona podczas badania zarzutu dotyczącego naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego.
- 119 Należy dodać, że twierdzenie skarżących dotyczące ryzyka, że mogłyby paść ofiarą konkurentów lub partnerów handlowych kierujących się złymi zamiarami, nie może podważyć powyższego wniosku dotyczącego przestrzegania przez Komisję ciężącego na niej obowiązku uzasadnienia. Ryzyko takie można bowiem zniwelować dzięki weryfikacji wystarczająco poważnego charakteru poszlak posiadanych przez Komisję podczas badania zarzutu dotyczącego naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego.
- 120 W konsekwencji należy oddalić zarzut dotyczący naruszenia obowiązku uzasadnienia.

2. W przedmiocie naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego

- 121 Skarżące twierdzą, że Komisja naruszyła w niniejszej sprawie prawo podstawowe do nienaruszalności miru domowego, przewidziane w art. 7 karty i art. 8 EKPC. Z orzecznictwa wynika bowiem, że prawo to ma zastosowanie do decyzji Komisji w sprawie kontroli, co do których skarżące powtarzają, że nie opierają się one na współpracy odnośnych przedsiębiorstw. Z orzecznictwa wynika też, że prawo do nienaruszalności miru domowego wymaga, aby treść i zakres upoważnienia zezwalającego na przeszukanie w siedzibie przedsiębiorstwa były obwarowane pewnymi ograniczeniami, po to by ingerencja we wspomniane prawo, na którą upoważnienie to zezwała, nie była potencjalnie nieograniczona, a tym samym nieproporcjonalna. Ponieważ zaś zaskarżoną decyzję wydano niezależnie od jakiegokolwiek kontroli sądowej ex ante, prawo podstawowe do nienaruszalności miru domowego wymaga tym bardziej ścisłych ograniczeń uprawnień kontrolnych Komisji, których to ograniczeń zdaniem skarżących ani nie przewidziano, ani nie przestrzegano w niniejszej sprawie.

- 122 Należy przypomnieć, że prawo podstawowe do nienaruszalności miru domowego stanowi ogólną zasadę prawa Unii, która jest obecnie wyrażona w art. 7 karty, któremu odpowiada art. 8 EKPC (zob. wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 123 Zgodnie z art. 7 karty każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się. Ten wymóg ochrony przed ingerencją władzy publicznej w sferę prywatnej działalności osoby dotyczy zarówno osób fizycznych, jak i osób prawnych (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 83 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 124 Artykuł 52 ust. 1 karty stanowi ponadto, że wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Poza tym, z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.
- 125 Należy również uściślić, że wprawdzie z orzecznictwa ETPC wynika, iż przewidziana w art. 8 EKPC ochrona może obejmować niektóre pomieszczenia przedsiębiorstwa, lecz ów sąd orzekł, że ingerencja publiczna odnośnie do takich pomieszczeń lub działalności zawodowej może sięgać dalej niż ma to miejsce w innych przypadkach (zob. wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo ETPC). ETPC nieustannie jednak przypomina, że dopuszczalny poziom ochrony przed działaniami mogącym naruszać art. 8 EKPC wymaga ściśle określonych ram prawnych i granic (zob. wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 73 i przytoczone tam orzecznictwo ETPC).
- 126 Jeśli chodzi w szczególności o uprawnienia kontrolne przyznane Komisji w art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003, których dotyczy niniejsza sprawa, orzeczono, że wykonywanie takich uprawnień stanowi ewidentną ingerencję w prawo kontrolowanego przedsiębiorstwa do poszanowania jego sfery prywatnej działalności, jego siedziby i jego korespondencji (wyroki: z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 65; z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 169).
- 127 Należy zatem zbadać, czy zaskarżona decyzja spełnia przesłanki wymagane przez art. 7 karty.
- 128 Skarżące podnoszą w tym względzie, że zaskarżona decyzja jest z jednej strony nieproporcjonalna, a z drugiej strony arbitralna, ponieważ Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, aby uzasadnić zarządzoną kontrolę.

a) W przedmiocie przestrzegania zasady proporcjonalności

- 129 Należy przypomnieć, że zgodnie z motywem 24 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja powinna posiadać uprawnienia do przeprowadzania kontroli, „które są konieczne” do wykrycia porozumień, decyzji i uzgodnionych praktyk zakazanych przez art. 101 TFUE. Zgodnie z orzecznictwem wynika stąd, że do Komisji należy dokonanie oceny, czy przeprowadzenie kontroli jest konieczne w celu umożliwienia wykrycia naruszenia reguł konkurencji (wyrok z dnia 18 maja 1982 r., AM & S Europe/Komisja, 155/79, EU:C:1982:157, pkt 17; zob. również, w odniesieniu do decyzji zawierającej żądanie udzielenia informacji, wyrok z dnia 14 marca 2014 r., Cementos Portland Valderrivas/Komisja, T-296/11, EU:T:2014:121, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 130 Ocena ta podlega jednak kontroli sądu, w szczególności pod kątem przestrzegania przepisów regulujących zasadę proporcjonalności. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada proporcjonalności wymaga, by akty instytucji Unii nie wykraczały poza to, co jest odpowiednie i konieczne dla realizacji zamierzonych celów, przy czym jeżeli istnieje możliwość wyboru spośród kilku odpowiednich środków, należy stosować najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów (wyroki: z dnia 8 marca 2007 r., France Télécom/Komisja, T-339/04, EU:T:2007:80, pkt 117; z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 22).
- 131 Skarżące wskazują w istocie na nieproporcjonalną ingerencję w sferę ich działalności prywatnej, biorąc pod uwagę kontrolowane spółki i pomieszczenia, czas trwania spornej kontroli i datę przyjętą dla kontroli.

1) W przedmiocie kontrolowanych spółek i pomieszczeń

- 132 Skarżące zarzucają Komisji, że nie zindywidualizowała w zaskarżonej decyzji ani osób, do których decyzja ta się odnosiła, ani pomieszczeń, do których przeszukania byli upoważnieni jej urzędnicy. Tak więc, wbrew własnej praktyce, Komisja pozwoliła samej sobie w niniejszej sprawie na przeprowadzenie kontroli u kilkuset odrębnych osób prawnych wchodzących w skład grupy Casino i na przeszukanie kilku tysięcy pomieszczeń, z których większość nie ma żadnego związku z przedmiotem zaskarżonej decyzji. Tymczasem zgodnie z orzecznictwem dokładne określenie pomieszczeń, które można przeszukać, oraz osób wskazanych przez władze jest konieczne w celu ograniczenia uprawnienia do ingerencji i w celu ochrony jednostek przed arbitralnym naruszeniem przez władzę publiczną prawa podstawowego do nienaruszalności miru domowego. Skarżące dodają w tym względzie, że definicja przedmiotu kontroli, a bardziej ogólnie uzasadnienie zaskarżonej decyzji, choćby były dokładne, nie mogą zaradzić brakowi ograniczenia uprawnień Komisji w zakresie określenia osób i pomieszczeń, które można skontrolować. Podkreślają one ponadto, że pojęcie przedsiębiorstwa nie może stanowić przeszkody dla poszanowania praw podstawowych związanych z pojęciem osoby fizycznej lub prawnej.
- 133 Z zaskarżonej decyzji faktycznie wynika, że nie wskazano z nazwy ani kontrolowanych spółek, ani kontrolowanych pomieszczeń. Otóż w art. 1 akapit drugi zaskarżonej decyzji wskazano, że „[k]ontrola [...] może być prowadzona we wszystkich pomieszczeniach przedsiębiorstwa”, po czym posłużono się sformułowaniem „a w szczególności”, po którym podano dwa adresy. Ponadto w art. 1 akapit pierwszy i w art. 3 akapit pierwszy zaskarżonej decyzji wskazano, że decyzja w sprawie kontroli dotyczy „Casino [...], a także wszystkich spółek kontrolowanych przez nią bezpośrednio lub pośrednio”.
- 134 Należy zaznaczyć w tym względzie, że wbrew twierdzeniom skarżących decyzje zaskarżone w sprawach, w których zapadły wyroki: z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja (T-135/09, EU:T:2012:596) i z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja (T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404), zawierają podobne wzmianki.
- 135 Tymczasem bardzo szeroki zakres kontroli, który implikują takie wzmianki, nie został uznany w orzecznictwie za stanowiący, jako taki, nadmierną ingerencję w sferę prywatnej działalności przedsiębiorstw.
- 136 Z orzecznictwa utrwalonego od czasu wydania wyroku z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja (46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 26) wynika bowiem, że zarówno cel rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [101] i [102 TFUE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204) i obowiązującego po nim rozporządzenia nr 1/2003, jak i wyliczenie w art. 14 rozporządzenia nr 17 i w art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnień przysługujących urzędnikom Komisji wskazują, iż kontrole mogą mieć bardzo szeroki zakres. W tym względzie prawo dostępu do wszystkich pomieszczeń, terenów i środków transportu przedsiębiorstw ma szczególne znaczenie, ponieważ ma ono pozwolić Komisji na zgromadzenie dowodów naruszenia reguł konkurencji

w miejscach, w których zwykle się one znajdują, to znaczy w pomieszczeniach handlowych przedsiębiorstw (wyrok z dnia 12 lipca 2007 r., CB/Komisja, T-266/03, niepublikowany, EU:T:2007:223, pkt 71; postanowienie z dnia 16 czerwca 2010 r., Biocaps/Komisja, T-24/09, niepublikowane, EU:T:2010:238, pkt 32).

- 137 Z orzecznictwa tego wynika również, że o ile rozporządzenia nr 17 i nr 1/2003 przyznają w ten sposób Komisji szerokie uprawnienia dochodzeniowe, o tyle wykonywanie tych uprawnień podlega warunkom, które pozwalają zagwarantować poszanowanie praw zainteresowanych przedsiębiorstw (wyrok z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 28; zob. również podobnie wyrok z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 74–99).
- 138 W szczególności należy zaznaczyć, że nałożony na Komisję obowiązek wskazania przedmiotu i celu kontroli stanowi podstawowy wymóg nie tylko ze względu na wykazanie uzasadnionego charakteru planowanej interwencji w pomieszczeniach danych przedsiębiorstw, ale również ze względu na umożliwienie tym przedsiębiorstwom określenia zakresu ich obowiązku współpracy, przy jednoczesnym zabezpieczeniu ich prawa do obrony (jeśli chodzi o rozporządzenie nr 17 zob. wyrok z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 29).
- 139 Ponadto należy zaznaczyć, że warunki wymagane do wykonywania uprawnień kontrolnych Komisji różnią się w zależności od wybranej przez nią procedury, od postawy zainteresowanych przedsiębiorstw oraz od działania władz krajowych (jeśli chodzi o rozporządzenie nr 17 zob. wyrok z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 30).
- 140 Artykuł 20 rozporządzenia nr 1/2003 dotyczy przede wszystkim kontroli prowadzonych we współpracy z odnośnymi przedsiębiorstwami, czy to dobrowolnie, w przypadku pisemnego upoważnienia do przeprowadzania kontroli, czy to na podstawie obowiązku wynikającego z decyzji w sprawie kontroli. W tym ostatnim przypadku, który ma miejsce w niniejszej sprawie, urzędnicy Komisji mogą między innymi żądać przedstawienia im dokumentów, wejść do wskazanych przez nich pomieszczeń oraz żądać pokazania im zawartości wskazanych przez nich mebli. Nie mogą oni natomiast używać siły, by uzyskać dostęp do pomieszczeń lub mebli, ani zmuszać pracowników przedsiębiorstwa do udzielenia im takiego dostępu, ani też przystępować do przeszukania bez zgody osób zarządzających przedsiębiorstwem (jeśli chodzi o rozporządzenie nr 17 zob. wyrok z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 31).
- 141 Sytuacja jest zupełnie inna, gdy Komisja napotyka na sprzeciw odnośnych przedsiębiorstw. W takim przypadku urzędnicy Komisji mogą na podstawie art. 20 ust. 6 rozporządzenia nr 1/2003 szukać, bez współpracy przedsiębiorstw, wszystkich informacji niezbędnych do przeprowadzenia kontroli z udziałem władz krajowych, które są zobowiązane do udzielenia im niezbędnej pomocy w wypełnianiu ich zadań. Jeżeli owa pomoc jest wymagana jedynie w przypadku, gdy przedsiębiorstwo wyraża sprzeciw, należy dodać, że o pomoc można wystąpić również zapobiegawczo na podstawie art. 20 ust. 7 rozporządzenia nr 1/2003 w celu przewyciężenia ewentualnego sprzeciwu przedsiębiorstwa (jeśli chodzi o rozporządzenie nr 17 zob. wyrok z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 32).
- 142 Zastrzeżenie podniesione przez skarżące wymaga zatem udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy w niniejszej sprawie Komisja powinna była, z tytułu gwarancji mających na celu ich ochronę przed nieproporcjonalną ingerencją, dokładniej wyszczególnić spółki i pomieszczenia objęte kontrolą.
- 143 Na to pytanie należy udzielić odpowiedzi przeczącej z następujących powodów.
- 144 Przede wszystkim informacje zawarte w zaskarżonej decyzji, rozpatrywane łącznie, umożliwiają określenie spółek i pomieszczeń, których dotyczy kontrola. Dzięki uszczegółowieniu przedmiotu i celu kontroli, a zwłaszcza właściwych rynków produktów i usług, oraz uściśleniu, zgodnie z którym sprawa

odnosi się do Casino i jej spółek zależnych oraz ich pomieszczeń, z zaskarżonej decyzji można bowiem z łatwością wywnioskować, że kontrola dotyczy Casino i jej spółek zależnych prowadzących działalność w sektorach, których dotyczy podejrzané naruszenie – mianowicie na rynkach zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne (produkty spożywcze, produkty higieniczne i środki czystości), rynkach sprzedaży tych produktów konsumentom oraz rynku sprzedaży usług producentom towarów markowych w sektorach produktów szybko zbywalnych – i że kontrolę będzie można przeprowadzić we wszystkich ich pomieszczeniach. Gdy urzędnicy Komisji udali się do pomieszczeń wskazanych spółek po doręczeniu im zaskarżonej decyzji, spółkom tym umożliwiono sprawdzenie celu i zakresu interwencji prowadzonej w ich pomieszczeniach, zrozumienie zakresu ich obowiązku współpracy i przedstawienie uwag. Tak więc bardziej precyzyjne uszczegółowienie zakresu kontroli nie było niezbędne dla ochrony praw skarżących.

- 145 W konsekwencji należy oddalić podniesione przez skarżące uwagi krytyczne, zgodnie z którymi zakres kontroli był ze względu na brak szczegółowego wskazania odnośnych spółek i pomieszczeń zbyt szeroki. W tym względzie można również zaznaczyć, że w zaskarżonej decyzji Komisja wskazała na podstawowy podmiot prawa konkurencji, jakim jest przedsiębiorstwo, obejmujące najczęściej spółkę dominującą oraz jej spółki zależne, któremu można przypisać naruszenia, a w szczególności naruszenia podejrzané w niniejszej sprawie, wobec czego uzasadnione jest wskazanie w zaskarżonej decyzji zarówno spółki dominującej Casino, jak i jej spółek zależnych.
- 146 Następnie brak precyzji w określeniu odnośnych spółek i pomieszczeń przyczynia się do prawidłowego przebiegu kontroli Komisji, ponieważ daje jej margines swobody niezbędny do zgromadzenia maksymalnej liczby możliwych dowodów i pozwala zachować efekt zaskoczenia niezbędny do zapobieżenia ryzyku zniszczenia lub ukrycia tych dowodów. Tak więc w przypadku gdyby na etapie wydawania decyzji w sprawie kontroli, który ma miejsce na długo przed wskazaniem naruszenia i uczestników zdarzeń, Komisja nie była w stanie określić spółek wchodzących w skład grupy, które mogły w nim uczestniczyć, i gdyby odkryła ona przy okazji kontroli w pomieszczeniach jednej z tych spółek, że inna ze spółek, z którą ta jest powiązana, mogła również odegrać rolę w tym naruszeniu, instytucja ta mogłaby przeprowadzić kontrolę w pomieszczeniach tej drugiej spółki na podstawie tej samej decyzji w sprawie kontroli, czyli zarówno szybko, jak i z zachowaniem skutku zaskoczenia, dzięki temu przesunięciu w czasie, z którego spółka kontrolowana w drugiej kolejności mogła wywnioskować, że nie będzie podlegać kontroli (w celu przypomnienia znaczenia szybkiego wykonania decyzji w sprawie kontroli minimalizującego ryzyko przecieków zob. opinia rzecznika generalnego N. Wahla w sprawie Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:92, pkt 62).
- 147 Wreszcie należy zaznaczyć, że postanowienia z dnia 17 lutego 2017 r. wydane przez juges des libertés et de la détention des tribunaux de grande instance (wydziały ds. ograniczenia wolności i pozbawienia wolności w sądach okręgowych) w Créteil i w Paryżu (zob. pkt 5 powyżej), zezwalające na dokonanie przeszukania i zajęcia tytułem prewencyjnym w przypadku sprzeciwu wobec kontroli, określają wyraźnie i wyczerpująco pomieszczenia, w których można dokonać tego przeszukania i zajęcia. Wynika z tego, że – zgodnie z orzecznictwem sądu Unii, o którym mowa w pkt 141 powyżej, ale także z orzecznictwem ETPC, sądów niemieckich i francuskich, jak również z ustawodawstwem francuskim, na które powołują się skarżące – jeżeli ingerencja związana z kontrolą jest większa, w danym przypadku ze względu na to, że jest ona prowadzona pomimo sprzeciwu kontrolowanych spółek z użyciem przymusu państwowego na podstawie art. 20 ust. 6–8 rozporządzenia nr 1/2003, uznaje się dodatkową gwarancję, polegającą na wskazaniu pomieszczeń objętych przeszukaniem. Tymczasem w niniejszej sprawie skarżące nie sprzeciwiły się kontroli na tyle, by zmusić Komisję do skorzystania ze wspomnianych powyżej postanowień i środków przymusu, które owe postanowienia jej przyznają, wobec czego ta dodatkowa gwarancja nie miała racji bytu. Wbrew temu, co twierdzą skarżące, takie rozwiązanie nie narusza „zasady”, zgodnie z którą ochrona prawa do nienaruszalności miru domowego wymaga tym bardziej ścisłego określenia ram dla uprawnień kontrolnych, jeśli są one wykonywane bez uprzedniego zezwolenia sądowego. Jak wynika bowiem z orzecznictwa ETPC powołanego w tym względzie przez skarżące (wyroki ETPC: z dnia 10 listopada 2015 r., Slavov i in. przeciwko Bułgarii, CE:ECHR:2015:1110JUD005850010, pkt 144–146; z dnia 16 lutego 2016 r., Govedarski przeciwko

Bułgarii, CE:ECHR:2016:0216JUD003495712, pkt 81–83), takie ramy mają na celu zapewnienie skuteczności kontroli sprawowanej a posteriori przez sąd i nie oznaczają jako takie, że kontrola ta prowadzi do przyznania dodatkowych gwarancji (zob. również podobnie pkt 53 powyżej).

148 Niniejsze zastrzeżenie dotyczące kontrolowanych osób i pomieszczeń należy zatem oddalić jako bezzasadne, bez konieczności orzekania w przedmiocie jego dopuszczalności, kwestionowanej przez Komisję.

2) *W przedmiocie czasu trwania kontroli*

149 Skarżące zarzucają Komisji, że wbrew orzecznictwu i własnej praktyce nie ustaliła żadnych granic czasowych dla swojej ingerencji w prawo podstawowe do nienaruszalności miru domowego, na którą to ingerencję zezwoliła. Zaskarżona decyzja przewiduje bowiem jedynie datę, od której kontrola mogła się rozpocząć, lecz nie określa jakiegokolwiek daty jej zakończenia ani żadnego maksymalnego czasu jej trwania, tak że kontroli nie zakończono w dniu wniesienia niniejszej skargi, czego Komisja nie omieszkła zresztą przypomnieć skarżącym. Skarżące wykluczają ponadto możliwość uzasadnienia nieograniczonego w czasie charakteru uprawnień Komisji skutecznością kontroli, opierając się w szczególności na szeregu krajowych porządków prawnych przewidujących ograniczenie w czasie uprawnień kontrolnych organów administracji.

150 Należy zaznaczyć, że – podobnie jak w decyzji w sprawie kontroli rozpatrywanej w wyroku z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja (T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404, pkt 4, 14, 21), która wbrew twierdzeniom skarżących zawiera podobną wzmiankę – w art. 2 zaskarżonej decyzji przewidziano, że „kontrola może rozpocząć się w dniu 20 lutego 2017 r. lub wkrótce po tej dacie”, przy czym nie określono dnia, w którym kontrola powinna się zakończyć.

151 Należy przypomnieć, że taka wzmianka jest zgodna z art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003, który wymaga jedynie, aby decyzja w sprawie kontroli określała „termin jej rozpoczęcia” (zob. pkt 109 powyżej).

152 Należy ponadto zaznaczyć, że Sąd orzekł, iż brak sprecyzowania daty zakończenia kontroli nie oznacza, że może ona rozciągać się w czasie w sposób nieograniczony, ponieważ Komisja jest w tym względzie zobowiązana do dochowania rozsądnego terminu, zgodnie z art. 41 ust. 1 karty (wyrok z dnia 12 lipca 2018 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-449/14, odwołanie w toku, EU:T:2018:456, pkt 69).

153 Wynikają z tego ramy czasowe wyznaczone datą rozpoczęcia kontroli określoną w decyzji w sprawie kontroli i upływem rozsądnego terminu, które wystarczająco gwarantują brak nieproporcjonalnej ingerencji w sferę prywatnej działalności przedsiębiorstw.

154 Takie ograniczenie czasowe pozwala ponadto zagwarantować pełną skuteczność uprawnień dochodzeniowych Komisji. Zważywszy bowiem, że upływ rozsądnego terminu jest oceniany a posteriori na podstawie okoliczności sprawy, pozwala on uwzględnić okoliczność, że czas trwania kontroli nie może być z góry znany, ponieważ zależy on od ilości informacji zebranych na miejscu i od zachowań polegających na utrudnianiu kontroli, których ewentualnie dopuściło się dane przedsiębiorstwo.

155 Można oczywiście uznać, jak czynią to skarżące, że ustalenie czasu trwania kontroli a priori nie podważa skuteczności kontroli jako takiej. Niemniej jednak w celu zapewnienia tej skuteczności w świetle okoliczności, o której mowa w poprzednim punkcie, ów ustalony a priori czas trwania kontroli byłby prawdopodobnie dłuższy niż faktyczny czas trwania kontroli w niniejszej sprawie, która w tym przypadku trwała krócej niż pięć dni, co byłoby nie do pogodzenia z gwarancją ochrony przed nieproporcjonalnymi ingerencjami.

156 Można dodać, że orzecznictwo ETPC i szeregu sądów krajowych, a także przepisy krajowe przytoczone przez skarżące nie są w stanie podważyć tych rozważań. Wszystkie one dotyczą bowiem przeszukania lub zajęcia przeprowadzonych pod przymusem, co wiąże się z większą ingerencją niż ingerencja w przypadku kontroli zarządzanej w niniejszej sprawie, w ramach której urzędnicy Komisji nie skorzystali z art. 20 ust. 6–8 rozporządzenia nr 1/2003 ani z krajowych środków przymusu, z których można by skorzystać na podstawie tego przepisu (zob. pkt 53 powyżej). Należy zwrócić uwagę na okoliczność, że wszystkie postanowienia juges des libertés et de la détention (wydziałów ds. ograniczenia wolności i pozbawienia wolności), o których mowa w pkt 147 powyżej, wydane w niniejszej sprawie tytułem prewencyjnym w celu skorzystania z nich w razie sprzeciwu wobec kontroli, lecz z których nie skorzystano ze względu na brak takiego sprzeciwu (art. 20 ust. 7 rozporządzenia nr 1/2003), ustalają termin zakończenia czynności przeszukania i zajęcia.

157 Należy zatem oddalić zastrzeżenie dotyczące czasu trwania kontroli.

3) *W przedmiocie daty kontroli*

158 Skarżące utrzymują, że data rozpoczęcia kontroli przewidziana w zaskarżonej decyzji narusza zasadę proporcjonalności, ponieważ data ta poprzedza bezpośrednio datę, w której pierwsza ze skarżących miała zakończyć coroczne negocjacje dotyczące jej umów z dostawcami, czyli dzień 1 marca, a w toku tej kontroli pozbawiono wielu jej pracowników odpowiedzialnych za owe negocjacje ich narzędzi pracy w momencie prowadzenia negocjacji końcowych.

159 Należy stwierdzić, że skarżące nie wykazały nadmiernych i nieakceptowalnych niedogodności, na które wskazują. Otóż nie mogą one w tym względzie poprzestać na zwykłych twierdzeniach niepopartych żadnym prawdziwym dowodem (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2014 r., Cementos Portland Valderrivas/Komisja, T-296/11, EU:T:2014:121, pkt 103).

160 Skarżące wykazują bowiem jedynie, że wiele osób odpowiedzialnych za zakupy pozbawiono ich telefonów i komputerów służbowych maksymalnie przez półtora dnia. Tymczasem nawet jeśli osoby te odgrywały istotną rolę w omawianych negocjacjach, czas, na jaki pozbawiono je niektórych ich narzędzi pracy, jest bardzo krótki w świetle zwykłego czasu trwania tego rodzaju negocjacji, wynoszącego średnio pięć miesięcy (od dnia 1 października do dnia 1 marca następnego roku). Ponadto nie podniesiono ani tym bardziej nie wykazano, że osoby te nie były w stanie prowadzić wspomnianych negocjacji w tym okresie i przez cały czas trwania kontroli, w szczególności w drodze bezpośrednich kontaktów na miejscu, których możliwość znajduje potwierdzenie w okoliczności, że skarżące przyznały na rozprawie, iż ich partnerzy negocjacyjni znajdowali się w ich pomieszczeniach w chwili kontroli. Wynika z tego co najwyżej utrudnienie w przebiegu tych negocjacji. Jest tak tym bardziej, że w ramach tego rodzaju negocjacji ostatnie godziny przed upływem terminu są najważniejsze, zaś sporna kontrola zakończyła się w niniejszej sprawie na dwa dni robocze przed upływem terminu w dniu 1 marca, do których dochodził weekend, również przeznaczony na próbę osiągnięcia porozumienia.

161 Ponadto zaproponowanej przez skarżące rzekomo mniej uciążliwej ewentualności, polegającej na rozpoczęciu kontroli po upływie terminu zawarcia umów z dostawcami, nie można za taką uznać.

162 Wprawdzie owo odroczenie kontroli byłoby bowiem niewątpliwie mniej uciążliwe dla skarżących, jednak nie stanowi ono prawdziwej alternatywy dla daty kontroli przyjętej w zaskarżonej decyzji. Jak Komisja wyjaśniła w swoich pismach, datę kontroli w niniejszej sprawie wyznaczono umyślnie w celu uzyskania dostępu do jak największej liczby pracowników i osób zarządzających, których dotyczą podejrzewane naruszenia, a których obecność była zagwarantowana zarówno przez koniec ferii, jak i przede wszystkim przez bliskość terminu końcowego na zawarcie wspomnianych umów handlowych, przypadającego w dniu 1 marca.

163 Wynika z tego, że należy oddalić zastrzeżenie dotyczące przyjętej daty kontroli, a w konsekwencji – wszystkie zastrzeżenia, w których krytykuje się nieproporcjonalny charakter zaskarżonej decyzji.

b) W przedmiocie posiadania przez Komisję poszlak o wystarczająco poważnym charakterze

164 Należy przypomnieć, że na etapie wstępnego dochodzenia Komisja nie ma obowiązku wskazania – poza podejrzeniami dotyczącymi naruszenia, które zamierza zweryfikować – poszlak, to znaczy informacji, które sprawiły, że rozważy hipotezę naruszenia art. 101 TFUE, ponieważ taki obowiązek naruszałby równowagę, jaką prawodawca i sąd Unii zamierzali wprowadzić pomiędzy ochroną skuteczności dochodzenia i przestrzeganiem prawa do obrony danego przedsiębiorstwa (zobacz pkt 85 i 86 powyżej).

165 Nie można jednak wywodzić stąd, że Komisja nie powinna być w posiadaniu informacji sprawiających, że rozważy hipotezę naruszenia art. 101 TFUE przed wydaniem decyzji w sprawie kontroli. Aby zapewnić bowiem poszanowanie prawa kontrolowanych przedsiębiorstw do nienaruszalności ich miru domowego, decyzja w sprawie kontroli powinna służyć zebraniu niezbędnych dokumentów w celu zweryfikowania istnienia i zakresu określonych okoliczności faktycznych i prawnych, co do których Komisja posiada już informacje stanowiące poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze pozwalające podejrzewać naruszenia reguł konkurencji (zob. podobnie wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Orange/Komisja, T-402/13, EU:T:2014:991, pkt 82–84 i przytoczone tam orzecznictwo).

166 Do sądu Unii należy zatem zbadanie, czy Komisja dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze pozwalającymi podejrzewać, że doszło do naruszenia reguł konkurencji przez dane przedsiębiorstwo, w celu upewnienia się, że decyzja w sprawie kontroli nie jest arbitralna, czyli że nie wydano jej w braku jakichkolwiek okoliczności faktycznych i prawnych mogących uzasadniać kontrolę (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 43; z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 48).

167 W niniejszej sprawie skarżące uważają, że pewne różnice między treścią zaskarżonej decyzji a przedmiotem rzeczywiście przeprowadzonej kontroli pozwalają na wyciągnięcie wniosku, że w chwili wydania tej decyzji Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, by podejrzewać istnienie przynajmniej niektórych z wymienionych w niej naruszeń. Tymczasem wymóg ochrony przed arbitralną ingerencją władzy publicznej w sferę prywatnej działalności zakazuje Komisji nakazania kontroli, jeśli nie dysponuje ona poważnymi poszlakami pozwalającymi podejrzewać, że doszło do naruszenia reguł konkurencji, i do Sądu należy sprawdzenie w sposób konkretny, że Komisja dysponowała takimi poszlakami.

168 Należy zatem określić poszlaki, które znajdowały się w posiadaniu Komisji i na podstawie których nakazała ona sporną kontrolę, a następnie przystąpić do oceny, czy ich charakter był wystarczająco poważny i pozwalał podejrzewać rozpatrywane naruszenia oraz uzasadniał z prawnego punktu widzenia wydanie zaskarżonej decyzji.

1) W przedmiocie określenia poszlak znajdujących się w posiadaniu Komisji

- 169 Należy wyjaśnić, że w odpowiedzi na środki organizacji postępowania przyjęte przez Sąd w dniu 3 grudnia 2018 r. oraz w dniach 13 maja i 25 września 2019 r. w celu sprawdzenia, czy Komisja dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze uzasadniającymi wydanie zaskarżonej decyzji, Komisja w dniach 10 stycznia, 5 czerwca i 18 października 2019 r. przedstawiła następujące dokumenty:
- sprawozdania z rozmów, które odbyła w latach 2016–2017 z trzynastoma dostawcami odnośnych produktów szybko zbywalnych, którzy regularnie zawierają porozumienia z Casino i Intermarché (załączniki Q.1–Q.13 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r., zwane dalej „sprawozdaniami”);
 - wymianę korespondencji elektronicznej mającej na celu określenie dat odnośnych rozmów i zawierającej kwestionariusz Komisji służący za podstawę tych rozmów (załączniki R.1–R.14 do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r.);
 - wiadomość elektroniczną z dnia 22 listopada 2016 r. wysłaną przez dyrektora generalnego związku dostawców, relacjonującą posunięcia sieci sklepów wielkopowierzchniowych i stosunki między nimi, w szczególności w ramach stowarzyszeń dużych dystrybutorów, które to okoliczności „mogą zmniejszyć poziom niepewności panujący [...] między niektórymi podmiotami zajmującymi się dystrybucją” (załącznik Q.14 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r., uzupełnionej odpowiedziami Komisji z dnia 5 czerwca i z dnia 18 października 2019 r., zwaną dalej „pismem dyrektora związku N”) wraz z szeregiem załączników, a mianowicie prezentacją, w formie schematu, uczestników i przebiegu „konwencji Intermarché” z dnia 21 września 2016 r. (zwanej dalej „konwencją Intermarché” lub „konwencją”) (załącznik Q.15 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.), tabelą podsumowującą transfery sieci handlowych między sojuszami międzynarodowymi, do której dołączono kilka tabel wskazujących w odniesieniu do każdego sojuszu międzynarodowego potencjalne źródła informacji, które mogły wynikać z transferów pracowników, transferów sieci lub z lokalnych porozumień pomiędzy sieciami będącymi członkami różnych sojuszy (załącznik Q.16 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.), artykułem prasowym z października 2016 r. relacjonującym wypowiedź dyrektora sieci (załącznik Q.17 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.) i tabelą prezentującą przepływy pracowników między sieciami (załącznik Q.18 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.);
 - kilka tabel zawierających odpowiednie fragmenty dokumentów przekazanych w załączniku do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r. w celu syntetycznego przedstawienia poszlak dotyczących każdego z podejrzewanych naruszeń, a mianowicie:
 - wymiany informacji między ICDC (Casino) a AgeCore (Intermarché) dotyczących rabatów na rynkach zaopatrzenia i cen sprzedaży usług producentom towarów markowych na szczeblu europejskim, w szczególności we Francji (zwanej dalej „pierwszym naruszeniem”) [art. 1 lit. a) zaskarżonej decyzji; tabela 1 załączona do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r.],
 - wymiany informacji między Casino a Intermarché dotyczących przyszłych strategii handlowych we Francji (zwanej dalej „drugim naruszeniem”) [art. 1 lit. b) zaskarżonej decyzji; tabela 2 załączona do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r.].
- 170 Ponadto w dniu 19 grudnia 2019 r. Komisja złożyła „odpowiedź uzupełniającą” na pytanie Sądu z dnia 13 maja 2019 r. (zob. pkt 19 powyżej). Odpowiedź ta zawierała, po pierwsze, wewnętrzną notatkę Dyrekcji Generalnej Komisji ds. Konkurencji z dnia 16 grudnia 2016 r., w której wspomniano o rzeczonych rozmowach z dostawcami oraz o wydedukowanych stąd podejrzaniach dotyczących naruszeń, która to notatka zdaniem Komisji świadczy o tym, że posiadała ona poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze pozwalające podejrzewać te naruszenia w dniu wydania zaskarżonej decyzji,

a po drugie, różne dokumenty mające na celu ustalenie daty ukończenia sprawozdań. Skarżące uważają, że ta odpowiedź uzupełniająca, przedstawiona przez Komisję bez uzasadnienia po zamknięciu pisemnego etapu postępowania, jest spóźniona, a w konsekwencji niedopuszczalna.

- 171 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 85 § 1 i 3 regulaminu postępowania dowody przedstawia się w ramach pierwszej wymiany pism procesowych, a strony główne mogą jeszcze – tytułem wyjątku – przedstawiać dowody przed zamknięciem ustnego etapu postępowania, o ile opóźnienie w ich złożeniu jest uzasadnione.
- 172 Prawdą jest, że takiego uzasadnienia spóźnionego przedstawienia dowodów po pierwszej wymianie pism procesowych nie można wymagać, jeżeli dowody te złożono w odpowiedzi na środek organizacji postępowania w terminie wymaganym do udzielenia tej odpowiedzi (zob. podobnie wyroki: z dnia 16 października 2018 r., OY/Komisja, T-605/16, niepublikowany, EU:T:2018:687, pkt 31, 34, 35; z dnia 24 października 2018 r., Epsilon International/Komisja, T-477/16, niepublikowany, EU:T:2018:714, pkt 57).
- 173 Jednakże w sytuacji, gdy przedstawiony dowód nie odpowiada żądaniu Sądu (zob. podobnie wyroki: z dnia 10 kwietnia 2018 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja, T-274/15, niepublikowany, EU:T:2018:179, pkt 49, 50, 54, 55; z dnia 7 lutego 2019 r., RK/Rada, T-11/17, EU:T:2019:65, pkt 54) lub przedstawiono go po upływie terminu na udzielenie odpowiedzi ustalonego w ramach środka organizacji postępowania (wyrok z dnia 9 kwietnia 2019 r., Close i Cegelec/Parlament, T-259/15, niepublikowany, odwołanie w toku, EU:T:2019:229, pkt 34), obowiązek uzasadnienia opóźnienia znowu ma zastosowanie.
- 174 Tymczasem nawet gdyby w niniejszej sprawie należało uznać, jak twierdzi Komisja, że jej odpowiedź uzupełniająca z dnia 19 grudnia 2019 r. miała na celu uzupełnienie odpowiedzi z dnia 5 czerwca 2019 r., a nie odpowiedzi z dnia 10 stycznia 2019 r., która stanowiła już odpowiedź na żądanie Sądu w sprawie przedstawienia poszlak uzasadniających wydanie zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, że ta odpowiedź uzupełniająca została złożona ponad sześć miesięcy po upływie terminu wyznaczonego przez Sąd w ramach środka organizacji postępowania z dnia 13 maja 2019 r., który upłynął w dniu 5 czerwca 2019 r.
- 175 Wynika z tego, że Komisja powinna była uzasadnić spóźnione przedstawienie dokumentów załączonych do jej odpowiedzi uzupełniającej z dnia 19 grudnia 2019 r. i że konieczności takiego uzasadnienia w niniejszej sprawie nie może podważyć orzecznictwo przytoczone przez Komisję na rozprawie.
- 176 Przytoczone wyroki dotyczyły bowiem albo dokumentów przedstawionych w terminie wyznaczonym w ramach środka organizacji postępowania, które w związku z tym nie były przekazane z opóźnieniem (wyroki: z dnia 24 października 2018 r., Epsilon International/Komisja, T-477/16, niepublikowany, EU:T:2018:714, pkt 35, 57; z dnia 5 marca 2019 r., Pethke/EUIPO, T-169/17, niepublikowany, odwołanie w toku, EU:T:2019:135, pkt 26, 36, 40; z dnia 28 marca 2019 r., Pometon/Komisja, T-433/16, odwołanie w toku, EU:T:2019:201, pkt 27, 28, 328), albo dokumentów przedstawionych spontanicznie, w przypadku których należycie uzasadniono ich spóźnione złożenie (wyrok z dnia 24 października 2018 r., Epsilon International/Komisja, T-477/16, niepublikowany, EU:T:2018:714, pkt 32, 58).
- 177 Tymczasem w niniejszej sprawie Komisja nie przedstawiła żadnego uzasadnienia odnośnie do spóźnionego złożenia odpowiedzi uzupełniającej z dnia 19 grudnia 2019 r. i poprzestała w tym dokumencie na skierowaniu do Sądu przeprosin za niedogodności, jakie to złożenie mogło spowodować. Ponadto nawet przy założeniu, że należy wziąć pod uwagę przedstawione na rozprawie w odpowiedzi na pytanie Sądu uzasadnienie, zgodnie z którym opóźnienie w złożeniu odpowiedzi jest spowodowane wewnętrznymi nieprawidłowościami w funkcjonowaniu Komisji, takie uzasadnienie nie może skutecznie usprawiedliwiać dopuszczalności rozpatrywanej odpowiedzi uzupełniającej. Takie

twierdzenie, które odnosi się do czysto wewnętrznych trudności, nie stanowi bowiem wyjątkowych okoliczności pozwalających na przedstawienie dowodów po drugiej wymianie pism procesowych [zob. podobnie wyrok z dnia 22 czerwca 2017 r., Biogena Naturprodukte/EUIPO (ZUM wohl), T-236/16, EU:T:2017:416, pkt 19], a ponadto nie zostało w żaden sposób wykazane za pomocą dowodów przedstawionych przez Komisję (zob. podobnie wyrok z dnia 11 września 2019 r., HX/Rada, C-540/18 P, niepublikowany, EU:C:2019:707, pkt 66, 67). Poza tym data głównego dokumentu złożonego w dniu 19 grudnia 2019 r., mianowicie notatki wewnętrznej Komisji z dnia 16 grudnia 2016 r. (zob. pkt 170 powyżej), wskazuje, że Komisja posiadała go jeszcze przed wszczęciem postępowania sądowego i że była w stanie go przedstawić przed zamknięciem pisemnego etapu postępowania w terminach wyznaczonych do złożenia pism procesowych, a tym bardziej w odpowiedzi na późniejsze środki organizacji postępowania. Ponadto, o ile Sąd umożliwił skarżącemu przedstawienie, na piśmie i podczas rozprawy, uwag w przedmiocie odpowiedzi uzupełniającej Komisji z dnia 19 grudnia 2019 r., a w szczególności jej dopuszczalności, zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności postępowania, o tyle okoliczność ta nie może zwolnić Komisji z obowiązku przedstawienia dowodów na poparcie zgodności z prawem zaskarżonej decyzji na warunkach określonych w regulaminie postępowania.

- 178 Można jeszcze dodać, nawet jeśli Komisja się na to nie powołała, że dokumentów załączonych do odpowiedzi uzupełniającej z dnia 19 grudnia 2019 r. nie można uznać za dowody przeciwne nieobjęte zasadą prekluzji przewidzianą w art. 85 § 3 regulaminu postępowania (postanowienia: z dnia 21 marca 2019 r., Troszczyński/Parlament, C-462/18 P, niepublikowane, EU:C:2019:239, pkt 39; z dnia 21 maja 2019 r., Le Pen/Parlament, C-525/18 P, niepublikowane, EU:C:2019:435, pkt 48). Sąd umożliwił bowiem Komisji w ramach środków organizacji postępowania z dnia 13 maja i 25 września 2019 r. ustosunkowanie się do zastrzeżeń podniesionych przez skarżące w odniesieniu do istnienia poszlak uzasadniających sporną kontrolę, co Komisja mogła zatem uczynić w odpowiedziach z dnia 5 czerwca i 18 października 2019 r., tym bardziej że główny dokument przedstawiony w dniu 19 grudnia 2019 r. pochodził z dnia 16 grudnia 2016 r. (zob. pkt 177 powyżej).
- 179 W konsekwencji odpowiedź uzupełniająca Komisji z dnia 19 grudnia 2019 r. należy odrzucić jako niedopuszczalną.
- 180 Wynika z tego, że do celów oceny wystarczająco poważnego charakteru poszlak uzasadniających wydanie zaskarżonej decyzji zostaną uwzględnione jedynie poszlaki przedstawione w pkt 169 powyżej.

2) W przedmiocie oceny wystarczająco poważnego charakteru poszlak znajdujących się w posiadaniu Komisji

- 181 Skarżące, wezwane do zaprezentowania uwag w przedmiocie poszlak przedstawionych na żądanie Sądu przez Komisję, podniosły, że rozpatrywane dokumenty wykazywały poważne nieprawidłowości formalne, związane w szczególności z brakiem rejestracji rozmów stanowiących podstawę złożonych sprawozdań oraz z brakiem określenia daty wspomnianych sprawozdań. Kwestionują one w tym względzie orzecznictwo przywołane przez Komisję na poparcie jej twierdzenia, zgodnie z którym datą właściwą dla oceny posiadania poszlak co do podejrzewanych naruszeń jest data rozmów z różnymi dostawcami, a nie data, w której sporządziła ona sprawozdanie z tych rozmów. Skarżące uważają ponadto, że przedstawione poszlaki dotyczące konwencji Intermarché zorganizowanej przez Intermarché dla jej dostawców nie uzasadniały kontroli w zakresie rzekomej krajowej wymiany informacji dotyczących przyszłych strategii handlowych, wobec czego należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji przynajmniej w zakresie, w jakim dotyczy ona domniemanego drugiego naruszenia. Skarżące dodają, że wydanie przez Komisję w dniu 13 maja 2019 r. nowej decyzji w sprawie kontroli ich pomieszczeń, dotyczącej właśnie tej krajowej wymiany informacji, świadczy o tym, iż Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, by podejrzewać istnienie wspomnianej wymiany informacji.

- 182 Na wstępie należy podkreślić, że oceny wystarczająco poważnego charakteru poszlak znajdujących się w posiadaniu Komisji należy dokonać z uwzględnieniem okoliczności, iż decyzję w sprawie kontroli wydano w ramach etapu wstępnego dochodzenia mającego na celu umożliwienie Komisji zebrania wszystkich istotnych informacji potwierdzających – albo nie – istnienie naruszenia reguł konkurencji i zajęcia przez nią wstępnego stanowiska w przedmiocie kierunku oraz dalszego rozwoju postępowania.
- 183 Tak więc nie można wymagać od Komisji na tym etapie, przed wydaniem decyzji w sprawie kontroli, aby posiadała dowody popełnienia naruszenia. Taki standard dowodowy jest wymagany na etapie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów skierowanego do przedsiębiorstwa podejrzanego o popełnienie naruszenia reguł konkurencji oraz w odniesieniu do decyzji Komisji, w których stwierdza ona istnienie naruszenia i nakłada grzywny. Natomiast do wydania decyzji w sprawie kontroli na podstawie art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 wystarczy, by Komisja posiadała informacje i poważne poszlaki pozwalające jej podejrzewać, że doszło do naruszenia (wyroki: z dnia 29 lutego 2016 r., EGL i in./Komisja, T-251/12, niepublikowany, EU:T:2016:114, pkt 149; z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 66). Należy zatem odróżnić z jednej strony dowody naruszenia, a z drugiej strony poszlaki mogące wzbudzić uzasadnione podejrzenie co do istnienia domniemanego naruszenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 14 marca 2014 r., Cementos Portland Valderrivas/Komisja, T-296/11, EU:T:2014:121, pkt 43) lub – zgodnie z inną terminologią przyjętą też w orzecznictwie – mogące zapoczątkować podejrzenie dotyczące antykonkurencyjnego zachowania (zob. podobnie wyrok z dnia 29 lutego 2016 r., EGL i in./Komisja, T-251/12, niepublikowany, EU:T:2016:114, pkt 153, 155).
- 184 W konsekwencji w niniejszej sprawie należy zbadać, czy w momencie wydania zaskarżonej decyzji Komisja posiadała takie poważne poszlaki mogące wzbudzić podejrzenie popełnienia naruszenia. W tym kontekście nie jest wymagane zbadanie posiadania przez nią dowodów mogących wykazać istnienie rozpatrywanych naruszeń.
- 185 Rozróżnienie to ma wpływ na wymogi dotyczące formy, autora i treści poszlak uzasadniających decyzje w sprawie kontroli, których zdaniem skarżących nie spełniono w niniejszej sprawie.

i) W przedmiocie formy poszlak uzasadniających zaskarżoną decyzję

- 186 Z rozróżnienia między dowodami naruszenia a poszlakami uzasadniającymi decyzję w sprawie kontroli wynika, że te ostatnie nie mogą podlegać takiemu samemu stopniowi formalizmu jak ten związany w szczególności z przestrzeganiem zasad ustanowionych w rozporządzeniu nr 1/2003 i w orzecznictwie wydanym na jego podstawie w odniesieniu do uprawnień dochodzeniowych Komisji. Gdyby ten sam stopień formalizmu był wymagany przy zbieraniu poszlak poprzedzającym kontrolę i przy gromadzeniu dowodów naruszenia, oznaczałoby to w istocie, że Komisja powinna przestrzegać zasad regulujących jej uprawnienia dochodzeniowe, podczas gdy formalnie nie wszczęła jeszcze żadnego dochodzenia w rozumieniu rozdziału V rozporządzenia nr 1/2003 i nie skorzystała jeszcze z uprawnień dochodzeniowych, które przyznano jej w szczególności w art. 18–20 rozporządzenia nr 1/2003, to znaczy nie przyjęła środka wiążącego się z zarzutem popełnienia naruszenia, w szczególności decyzji w sprawie kontroli.
- 187 Ta definicja punktu wyjścia dochodzenia i etapu wstępnego dochodzenia opiera się na utrwalonym orzecznictwie przypomnianym w pkt 88 powyżej, niedawno jeszcze potwierdzonym (wyrok z dnia 12 lipca 2018 r., The Goldman Sachs Group/Komisja, T-419/14, odwołanie w toku, EU:T:2018:445, pkt 241), ale ugruntowanym już wcześniej w wyrokach Trybunału (wyroki: z dnia 15 października 2002 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 182; z dnia 21 września 2006 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch

Gebied/Komisja, C-105/04 P, EU:C:2006:592, pkt 38), jak i Sądu (wyrok z dnia 16 czerwca 2011 r., Heineken Nederland i Heineken/Komisja, T-240/07, EU:T:2011:284, pkt 288), przy czym niektóre z tych wyroków opierają się na orzecznictwie ETPC.

188 Tak więc uznano, że może co do zasady stanowić poszlakę uzasadniającą w ważny sposób przeprowadzenie kontroli doniesienie w ramach pisemnej skargi do Komisji (zob. podobnie wyrok z dnia 20 czerwca 2018 r., České dráhy/Komisja, T-325/16, EU:T:2018:368, pkt 95), które może prowadzić do wszczęcia dochodzenia przez Komisję, nawet jeśli nie spełnia ono przesłanek skargi do Komisji przewidzianych w art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 {pkt 4 komunikatu Komisji dotyczącego rozpatrywania przez Komisję skarg wnoszonych na podstawie art. [101] i [102 TFUE] (Dz.U. 2004, C 101, s. 65)}, jak również doniesienie ustne w ramach wniosku o złagodzenie sankcji (zob. podobnie wyrok z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 74).

189 Podobnie w niniejszej sprawie, wbrew twierdzeniom skarżących, Komisja nie była zobowiązana do przestrzegania wymogów przewidzianych w art. 19 rozporządzenia nr 1/2003 i w art. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 773/2004 z dnia 7 kwietnia 2004 r. odnoszącego się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. [101] i [102 TFUE] (Dz.U. 2004, L 123, s. 18), tak jak są one interpretowane w wyroku z dnia 6 września 2017 r., Intel/Komisja (C-413/14 P, EU:C:2017:632), a zatem nie miała obowiązku rejestrowania rozmów z dostawcami, na podstawie których sporządzono sprawozdania, zgodnie z zasadami określonymi w tych przepisach (zob. pkt 169 tირet pierwsze powyżej).

190 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003, zawartym w rozdziale V tego rozporządzenia, zatytułowanym „Uprawnienia dochodzeniowe”, „[w] celu wypełnienia obowiązków wyznaczonych niniejszym rozporządzeniem Komisja może przesłuchiwać wszelkie osoby fizyczne i prawne, które wyrażą zgodę na przesłuchanie, w celu zebrania informacji odnoszących się do przedmiotu postępowania”.

191 Artykuł 3 rozporządzenia nr 773/2004 stanowi:

„1. W przypadku gdy Komisja przesłuchuje osobę za jej zgodą, zgodnie z art. 19 rozporządzenia (WE) nr 1/2003, na początku przesłuchania przedstawia [ona] podstawę prawną oraz cel przesłuchania oraz przypomina o jego dobrowolnym charakterze. Informuje także przesłuchiwaną osobę o zamiarze zarejestrowania przesłuchania.

2. Przesłuchanie można przeprowadzić przy użyciu dowolnych środków, w tym telefonu lub środków elektronicznych.

3. Komisja może rejestrować oświadczenia składane przez osoby przesłuchiwane w dowolnej formie. Kopia każdego zapisu jest udostępniana osobie przesłuchiwanej do zatwierdzenia. Tam, gdzie to konieczne, Komisja wyznacza termin, w którym przesłuchiwana osoba może się z nią skontaktować w celu skorygowania oświadczenia”.

192 Prawdą jest, że z tych przepisów i z wyroku z dnia 6 września 2017 r., Intel/Komisja (C-413/14 P, EU:C:2017:632, pkt 84–91) wynika, iż na Komisji spoczywa obowiązek zarejestrowania, w wybranej przez nią formie, każdego przesłuchania prowadzonego przez nią na podstawie art. 19 rozporządzenia nr 1/2003 w celu zebrania informacji dotyczących przedmiotu dochodzenia, przy czym nie zachodzi potrzeba dokonywania rozróżnienia między przesłuchaniami formalnymi a przesłuchaniami nieformalnymi, które nie podlegają temu obowiązkowi.

193 Należy jednak zaznaczyć, że obowiązek ten nie istnieje w odniesieniu do przesłuchań prowadzonych przed wszczęciem dochodzenia przez Komisję, na które może w szczególności wskazywać wydanie decyzji w sprawie kontroli.

- 194 Jak wynika bowiem z samego brzmienia art. 19 rozporządzenia nr 1/2003, przesłuchaniami, o których mowa, są przesłuchania mające na celu „zebranie informacji odnoszących się do przedmiotu [dochodzenia]”, które z definicji powinny zostać wszczęte i którego przedmiot powinien zostać ustalony przed przeprowadzeniem tych przesłuchań (zob. również podobnie instrukcja postępowania w dziedzinie polityki konkurencji Dyrekcji Generalnej Komisji ds. Konkurencji, rozdział 8, pkt 4, 5 i 22).
- 195 Podobnie w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 6 września 2017 r., Intel/Komisja (C-413/14 P, EU:C:2017:632), przesłuchanie, w odniesieniu do którego Trybunał uznał, że miał zastosowanie obowiązek rejestracji na podstawie art. 19 rozporządzenia nr 1/2003 i art. 3 rozporządzenia nr 773/2004, odbyło się po wszczęciu dochodzenia, na które wskazywało wydanie decyzji w sprawie kontroli (wyrok z dnia 12 czerwca 2014 r., Intel/Komisja, T-286/09, EU:T:2014:547, pkt 4–6). Nie można zatem wywieść stąd, że ten obowiązek rejestracji dotyczy również przesłuchań poprzedzających wszczęcie dochodzenia.
- 196 To ograniczenie obowiązku rejestracji do przesłuchań odbywających się w ramach dochodzenia wynika również z opinii rzecznika generalnego N. Wahla w sprawie Intel Corporation/Komisja (C-413/14 P, EU:C:2016:788, pkt 232, 233). Rzecznik generalny N. Wahl uznał, że z przewidzianego w art. 19 rozporządzenia nr 1/2003 w związku z art. 3 rozporządzenia nr 773/2004 obowiązku rejestracji zebranych podczas przesłuchań informacji dotyczących przedmiotu dochodzenia nie wynika, że Komisja nigdy nie była w stanie nawiązać nieformalnych kontaktów z osobami trzecimi. Oparł się on w tym względzie na jasnym brzmieniu art. 19 rozporządzenia nr 1/2003, aby uznać, że jedynie informacje odnoszące się do przedmiotu dochodzenia wchodzą w zakres stosowania tego przepisu oraz że Komisja nie jest zobowiązana do rejestrowania informacji, które wymienia z osobami trzecimi, gdy nie dotyczą one przedmiotu danego dochodzenia.
- 197 Gdyby było inaczej, zagroziłoby to poważnie wykryciu przez Komisję praktyk stanowiących naruszenie i wykonaniu przez nią uprawnień dochodzeniowych w tym zakresie. Na rozprawie Komisja zwróciła też uwagę na potencjalne skutki zniechęcające, jakie może wywołać formalne przesłuchanie, o którym mowa w art. 3 rozporządzenia nr 773/2004, w zakresie gotowości świadków do dostarczenia informacji i zadenuncjowania naruszeń, a takie informacje stanowią istotną część poszlak leżących u podstaw podjęcia środków dochodzeniowych, takich jak kontrole.
- 198 Tymczasem w niniejszej sprawie rozmowy z dostawcami odbyły się przed wszczęciem dochodzenia na podstawie rozporządzenia nr 1/2003. Mając bowiem na uwadze kwestionariusz, na podstawie którego były one prowadzone i w którym zapytano się dostawców o ich stosunki z sojuszami dystrybutorów i – w całkowicie otwarty sposób – o ich wiedzę na temat możliwego wpływu tych sojuszów na konkurencję, nie można uznać, że rozmowy te implikowały w stosunku do skarżących, a tym bardziej w stosunku do dostawców, jakikolwiek zarzut popełnienia naruszenia. Potwierdza to zresztą załącznik Q.12 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r., przytoczony przez skarżące podczas rozprawy, ponieważ wspomina się w nim o ewentualnym wszczęciu „formalnego dochodzenia” po przeprowadzeniu rozmów i o skorzystaniu ze środków dochodzeniowych przewidzianych w tym celu przez prawo Unii, czyli w niniejszym przypadku o wydaniu decyzji w sprawie kontroli wskazującym na wszczęcie w niniejszej sprawie tego dochodzenia. Wynika z tego, że poszlaki wynikające z tych rozmów nie mogą zostać odrzucone jako dotknięte uchybieniem formalnym ze względu na naruszenie obowiązku rejestracji przewidzianego w art. 19 rozporządzenia nr 1/2003 i w art. 3 rozporządzenia nr 773/2004. Nie ma zatem potrzeby orzekania w przedmiocie twierdzenia Komisji, zgodnie z którym sprawozdania stanowią rejestracje zgodne z tymi przepisami.
- 199 Z powyższego wynika ponadto, że nie można uwzględnić podniesionego przez skarżące argumentu, zgodnie z którym w dniu wydania zaskarżonej decyzji Komisja nie posiadała poszlak wynikających z jej rozmów z trzynastoma dostawcami, zważywszy na brak określenia dat sprawozdań z tych rozmów.

- 200 Jak wynika bowiem z powyższych rozważań i jak słusznie podkreśla Komisja, właściwą datą, którą należy uwzględnić w celu ustalenia, czy Komisja posiadała poszlaki w dniu wydania zaskarżonej decyzji, jest data rozmów z dostawcami, które były przedmiotem sprawozdań. W tym właśnie dniu informacje, które zapisano następnie w sprawozdaniach, zostały przekazane Komisji i można było uznać, że posiadała ona te informacje. Nawet jeśli zredagowane następnie sprawozdania pozwalają na ustalenie treści rozmów z dostawcami i należy je uwzględnić z tego tytułu, nie są one dokumentami pozwalającymi na ustalenie daty, w której Komisja posiadała poszlaki wynikające z rozmów. Innymi słowy – rozmowy z dostawcami nie stały się „poszlakami” posiadanymi przez Komisję od momentu, w którym Komisja ujęła je w sprawozdaniach, lecz były „poszlakami” posiadanymi przez Komisję od dnia, w którym rozmowy te się odbyły.
- 201 W tym względzie należy przypomnieć – podobnie jak czyni to Komisja – orzecznictwo, które dotyczy wprawdzie szczególnego kontekstu postępowań w sprawie łagodzenia sankcji, lecz którego zakres wykracza poza ten kontekst, mając na względzie ogólny charakter interpretowanego pojęcia „posiadania” dowodów oraz logiczną, racjonalną i praktyczną wykładnię, którą przyjęto w odniesieniu do tego pojęcia. Zgodnie bowiem z tym orzecznictwem posiadanie przez Komisję dowodu jest równoznaczne ze znajomością jego treści [wyroki: z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 72; z dnia 23 maja 2019 r., Recylex i in./Komisja, T-222/17, odwołanie w toku, EU:T:2019:356, pkt 87 (niepublikowany); zob. również podobnie wyrok z dnia 27 listopada 2014 r., Alstom Grid/Komisja, T-521/09, EU:T:2014:1000, pkt 77–83]. Tak więc w niniejszym przypadku można uznać w drodze analogii, że rozmowy Komisji z trzynastoma dostawcami implikowały znajomość informacji przekazanych podczas tych rozmów i posiadanie omawianych informacji w dniu rzeczonych rozmów.
- 202 Gdyby było inaczej, sprowadzałoby się to do uznania, że poszlaki pozwalające uzasadnić kontrole nie mogą mieć jedynie formy ustnej, podczas gdy obowiązek formalnego zapisu nie tylko nie jest przewidziany na tym etapie przez stosowne przepisy (zob. pkt 193–198 powyżej), lecz co więcej, mógłby on zagrozić skuteczności dochodzeń Komisji, zmuszając ją do skorzystania z procedury rejestracji przewidzianej w art. 3 rozporządzenia nr 773/2004 (uprzednie poinformowanie, wprowadzenie mechanizmu rejestracji, udostępnienie kopii rejestracji do zatwierdzenia, wyznaczenie terminu zatwierdzenia), a tym samym do opóźnienia daty kontroli, podczas gdy pierwszorzędne znaczenie ma szybkie wydawanie decyzji w sprawie kontroli po przekazaniu informacji o potencjalnych naruszeniach celem zminimalizowania ryzyka przecieków oraz ukrycia dowodów (zob. podobnie opinia rzecznika generalnego N. Wahla w sprawie Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:92, pkt 61, 62).
- 203 Można zatem uznać, że Komisja zasadnie oparła się na danych swych rozmów z trzynastoma dostawcami w celu wykazania, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji posiadała poszlaki wynikające z tych rozmów.
- 204 Ponadto wbrew temu, co twierdzą skarżące, dowody przedstawione przez Komisję w załączeniu do jej odpowiedzi z dnia 5 czerwca 2019 r. (załączniki R.1–R.13) faktycznie wskazują, że rozmowy z trzynastoma dostawcami miały miejsce przed dniem 9 lutego 2017 r., czyli datą wydania zaskarżonej decyzji.
- 205 Przede wszystkim załączniki te świadczą o umówieniu spotkań pocztą elektroniczną w celu przeprowadzenia rozmów w okresie przed dniem 9 lutego 2017 r., mianowicie między dniem 4 października 2016 r. a dniem 8 lutego 2017 r.
- 206 Bez znaczenia jest okoliczność, że w przypadku dwóch z zapytanych dostawców ostatni kontakt z Komisją miał miejsce w przeddzień wydania zaskarżonej decyzji. Właściwą datą jest bowiem data kontaktów, które – w zakresie, w jakim miały miejsce w dniu 8 lutego 2017 r. – poprzedzają dzień wydania zaskarżonej decyzji, co nastąpiło w dniu 9 lutego 2017 r.

- 207 W każdym razie nawet gdyby należało uwzględnić datę sporządzenia sprawozdań, z daty tego ostatniego kontaktu nie można wywnioskować, jak czynią to skarżące, że Komisja z pewnością zredagowała wszystkie sprawozdania po dniu 9 lutego 2017 r. Po pierwsze, chodzi tylko o dwóch dostawców, a tym samym o dwa z trzynastu sprawozdań. Po drugie, Komisja wskazała, że zredagowała sprawozdania w celu spełnienia tego, co jej zdaniem stanowi obowiązek rejestracji oświadczeń dostawców na podstawie art. 3 rozporządzenia nr 773/2004 (zob. pkt 198 powyżej), co potwierdza jej argument, zgodnie z którym owe sprawozdania były redagowane stopniowo w ramach kontaktów, to znaczy od początku tych kontaktów, które w głównej mierze miały miejsce pod koniec 2016 r. Oba wspomniane sprawozdania były więc zredagowane, przynajmniej w części, w dniu wydania zaskarżonej decyzji i można było racjonalnie uznać, że w tym dniu zawierały one najważniejsze informacje figurujące w ich wersji końcowej, ponieważ ze sprawozdań tych wynika, że ostatni kontakt w dniu 8 lutego 2017 r. był następstwem innych i miał na celu uzyskanie kilku ostatnich uściśleń. Należy przypomnieć w tym względzie wymóg szybkiego działania, który obowiązuje przy wydawaniu decyzji w sprawie kontroli w celu zminimalizowania ryzyka przecieków w następstwie doniesień (zob. pkt 202 powyżej).
- 208 Można również dodać, że nawet gdyby należało uwzględnić twierdzenie i dowody dostarczone przez Komisję w jej odpowiedzi uzupełniającej z dnia 19 grudnia 2019 r. w celu wykazania, że sprawozdania zostały ukończone – a nie sporządzone – między datą ostatniej rozmowy a dniem 21 lutego 2017 r., owo ukończenie sprawozdań po dacie wydania zaskarżonej decyzji nie pozwalałoby na podważenie powyższych rozważań. Z notatki wewnętrznej Komisji z dnia 16 grudnia 2016 r. załączonej do tej odpowiedzi uzupełniającej, zawierającej bardzo szczegółowe podsumowanie informacji zebranych w trakcie rozmów, można bowiem wywnioskować, że począwszy od tej daty sporządziła ona sprawozdania, które były już bardzo zaawansowane, choć nie były jeszcze ukończone.
- 209 Następnie dowody przedstawione w niniejszej sprawie w celu określenia daty, na którą ustalono rozmowy, wystarczą, aby wykazać, że wspomniane rozmowy rzeczywiście miały miejsce z trzynastoma dostawcami w ustalonych datach. W tym względzie nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżących, którego zresztą nie wykazały, zgodnie z którym owe dowody nie pozwalają nawet na ustalenie, że urzędnicy Komisji kontaktowali się z osobami spoza Komisji. Twierdzeniu temu przeczą bowiem wyraźnie daty wskazane w terminarzach elektronicznych tych urzędników Komisji (zaprezentowanych w końcowych częściach załączników R.1–R.13 do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r.), które odpowiadają datom wskazanym w korespondencji elektronicznej mającej na celu ustalenie tych dat, wymienianej między Komisją a zewnętrznymi rozmówcami (przytoczonej w początkowych częściach załączników R.1–R.13) – rozmówcami, którzy są dostawcami, co wynika jasno z kwestionariusza załączonego do tej korespondencji, zatytułowanego „Pytania dotyczące sojuszy zakupowych między detalistami skierowane do dostawców zaopatrujących detalistów w produkty”.
- 210 Wreszcie z tych samych powodów, w szczególności zważywszy na oczywiste związki między wspomnianym kwestionariuszem a informacjami zawartymi w sprawozdaniach, można uznać, wbrew twierdzeniom skarżących, że kontakty przewidziane w wiadomościach elektronicznych są kontaktami, które doprowadziły do sporządzenia sprawozdań. Wszystkie sprawozdania sporządzono bowiem według planu zawierającego w istocie te same podpozycje (w szczególności sojusze, z którymi dostawca zawarł porozumienia, i świadczenia wzajemne, wymiana informacji, transfer pracowników), który świadczy o tym, że powtórzono przynajmniej część odpowiedzi na kwestionariusz (głównie część I kwestionariusza, obejmującą pytania 1–10, i jego część III, obejmującą pytania 15–18).
- 211 Z całości powyższych rozważań wynika zatem, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji Komisja dysponowała poszlakami streszczonymi w sprawozdaniach i że sprawozdania te mogą zostać uwzględnione w analizie posiadania przez Komisję poszlak o wystarczająco poważnym charakterze, bez konieczności dokładnego określenia daty sporządzenia i ukończenia sprawozdań.
- 212 Wynika z tego, że należy oddalić wszystkie formalne zastrzeżenia kwestionujące poszlaki przedstawione przez Komisję.

ii) W przedmiocie autorów poszlak uzasadniających zaskarżoną decyzję

- 213 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dotyczącym oceny dowodów naruszenia jedynym kryterium istotnym dla oceny tych dowodów jest ich wiarygodność, przy czym wiarygodność, a zatem wartość dowodowa dokumentu zależą od jego pochodzenia, okoliczności jego sporządzenia, osoby adresata oraz od tego, czy jego treść jest sensowna i wiarygodna, oraz że trzeba w szczególności przypisać duże znaczenie okoliczności, iż dokument został sporządzony w bezpośrednim związku ze zdarzeniami lub przez bezpośredniego świadka tych zdarzeń (zob. wyroki: z dnia 27 czerwca 2012 r., Coats Holdings/Komisja, T-439/07, EU:T:2012:320, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 8 września 2016 r., Goldfish i in./Komisja, T-54/14, EU:T:2016:455, pkt 95 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 214 Zastosowanie tych kryteriów oceny dowodów naruszenia do poszlak uzasadniających kontrolę nie może prowadzić do pozbawienia wszystkich poszlak, które nie pochodzą bezpośrednio od kontrolowanych przedsiębiorstw, wystarczająco poważnego charakteru. Stanowiłoby to przeszkodę dla zakwalifikowania oświadczeń lub dokumentów pochodzących od osób trzecich jako poszlak o wystarczająco poważnym charakterze, przez co Komisja byłaby pozbawiona w znacznym stopniu możliwości prowadzenia kontroli.
- 215 O ile bowiem dowodami naruszeń są najczęściej bezpośrednie dowody pochodzące od przedsiębiorstw będących sprawcami tych naruszeń, o tyle poszlaki pozwalające podejrzewać, że doszło do naruszeń, pochodzą zwykle od osób trzecich w stosunku do naruszeń, niezależnie od tego, czy chodzi o przedsiębiorstwa konkurencyjne, czy o ofiary działań o znamionach naruszenia czy też o podmioty publiczne lub prywatne, które nie mają żadnego związku z tymi działaniami, takie jak biegli lub organy ochrony konkurencji.
- 216 Tak więc w niniejszej sprawie, wbrew twierdzeniom skarżących, okoliczność, że Komisja sporządziła sprawozdania i podejmie decyzję o ewentualnym ściganiu skarżących oraz ich ukaraniu, nie wystarczy sama w sobie, by pozbawić te sprawozdania wszelkiej wartości dowodowej przy ocenie posiadania przez Komisję poszlak o wystarczająco poważnym charakterze.
- 217 Należy bowiem przypomnieć, że sprawozdania mają na celu skonkretyzowanie i tym samym ustalenie informacji przekazanych Komisji przez dostawców (zob. pkt 200 powyżej). Otóż informacje te, które same stanowią poszlaki w ścisłym tego słowa znaczeniu leżące u podstaw zaskarżonej decyzji, nie pochodzą od Komisji, lecz od dostawców utrzymujących bezpośrednie stosunki handlowe ze skarżącymi. Należy podkreślić w tym względzie, że dostawcy utrzymują stosunki handlowe ze skarżącymi i mogą przez to bezpośrednio ucierpieć w wyniku podejrzanego zachowania skarżących o znamionach naruszenia. Mogą oni zatem mieć interes w ukaraniu skarżących. Jednakże właśnie ze względu na stosunki handlowe, jakie dostawcy utrzymują ze skarżącymi, mają oni, w odróżnieniu od zwykłych konkurentów sprawców naruszenia, bezpośrednią wiedzę o skutkach mogących wynikać z tego ewentualnego zachowania o znamionach naruszenia. W tym zakresie ostrożność wymagana przez orzecznictwo w odniesieniu do interpretacji faktu denuncjowania przez przedsiębiorstwa innych przedsiębiorstw, jeżeli te pierwsze mają interes w ukaraniu tych drugich (zob. podobnie wyrok z dnia 12 lipca 2011 r., Mitsubishi Electric/Komisja, T-133/07, EU:T:2011:345, pkt 88), nie może mieć w pełni zastosowania do oświadczeń dostawców, w szczególności gdy – tak jak w niniejszej sprawie – wskazują oni dokładne dane faktyczne wynikające ze stosunków handlowych, jakie utrzymują z domniemanymi sprawcami naruszenia.
- 218 Co się tyczy ponadto wartości dowodowej sprawozdań sporządzonych przez Komisję, należy zauważyć, że nie podważa jej jedyny argument podniesiony przez skarżące w celu jej zakwestionowania, oparty na znormalizowanym przedstawieniu niektórych fragmentów sprawozdań i wskazujący, że Komisja nie powtórzyła wiernie oświadczeń różnych dostawców. Jak podnoszą skarżące, fragment dotyczący daty i uczestników konwencji Intermarché, a także konsekwencja tego udziału, a mianowicie wiedza uczestników o niektórych celach handlowych Intermarché, są faktycznie identyczne w czterech

sprawozdaniach (załączniki Q.4, Q.5, Q.7 i Q.8 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.). Jednakże taka identyczność – w zakresie, w jakim charakteryzuje jedynie cztery sprawozdania spośród trzynastu przekazanych sprawozdań i dotyczy danych, które mogły zostać przekazane w odpowiedzi na kwestionariusz oraz opisane w ten sam sposób – nie pozwala na wyciągnięcie wniosku o zniekształceniu zebranych oświadczeń. Jest tak tym bardziej, że identyczny fragment, o którym mowa, został uzupełniony w każdym z czterech sprawozdań przy użyciu różnych danych dotyczących konwencji Intermarché.

- 219 W tym względzie należy również przypomnieć, że zgodnie z traktatami Komisja jest instytucją odpowiedzialną za zapewnienie poszanowania, przy zachowaniu całkowitej bezstronności, prawa konkurencji Unii i że łączenie przez Komisję funkcji dochodzeniowych i funkcji karania za naruszenia reguł konkurencji nie stanowi samo w sobie naruszenia wymogu bezstronności (zob. podobnie wyrok z dnia 27 czerwca 2012 r., Bolloré/Komisja, T-372/10, EU:T:2012:325, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo). Nie można zatem zakładać, bez przedstawienia dowodu ani choćby uprawdopodobnienia, że Komisja prowadzi niniejsze postępowanie obciążające, przeinaczając wypowiedzi dostawców w celu uzyskania poszlak co do tego, że praktyki dystrybutorów noszą znamiona naruszenia.
- 220 Z powyższego wynika, że należy oddalić wszystkie argumenty wywodzące z tego, kim byli autorzy przekazanych poszlak, że Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, aby prowadzić sporną kontrolę.

iii) W przedmiocie treści poszlak uzasadniających zaskarżoną decyzję

- 221 Z rozróżnienia między dowodami naruszenia a poszlakami, na których opiera się decyzja w sprawie kontroli, wynika, że te ostatnie nie muszą wykazywać istnienia i treści naruszenia oraz jego uczestników, gdyż w przeciwnym razie uprawnienia przyznane Komisji w art. 20 rozporządzenia nr 1/2003 zostałyby pozbawione wszelkiej użyteczności (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 14 marca 2014 r., Cementos Portland Valderrivas/Komisja, T-296/11, EU:T:2014:121, pkt 59).
- 222 W konsekwencji okoliczność, iż zebrane dowody mogą być różnie interpretowane, nie może stać na przeszkodzie temu, aby stanowiły one poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze, ponieważ preferowana przez Komisję interpretacja wydaje się akceptowalna (zob. analogicznie, w odniesieniu do decyzji zawierającej żądanie udzielenia informacji, wyrok z dnia 14 marca 2014 r., Cementos Portland Valderrivas/Komisja, T-296/11, EU:T:2014:121, pkt 59). Przy ocenie tego akceptowalnego charakteru należy mieć na uwadze, że przysługujące Komisji uprawnienie do przeprowadzania kontroli oznacza możliwość poszukiwania różnych informacji, które nie są jeszcze znane lub w pełni zidentyfikowane (zob. wyrok z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja, T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 223 Należy również przypomnieć, że różne poszlaki pozwalające podejrzewać naruszenie powinny być oceniane nie w oderwaniu od siebie, lecz jako całość, i że mogą one wzajemnie wzmacniać swą moc dowodową (zob. wyroki: z dnia 27 listopada 2014 r., Alstom Grid/Komisja, T-521/09, EU:T:2014:1000, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 29 lutego 2016 r., EGL i in./Komisja, T-251/12, niepublikowany, EU:T:2016:114, pkt 150 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 224 W szczególności jeśli chodzi o naruszenia podejrzewane w niniejszej sprawie (zob. między innymi motyw 6 zaskarżonej decyzji), zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z samego brzmienia art. 101 ust. 1 TFUE wynika, że pojęcie uzgodnionej praktyki obejmuje – poza uzgodnieniem między przedsiębiorstwami – zachowanie na rynku będące wynikiem tego uzgodnienia i związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy tymi dwoma elementami (wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r., Komisja/Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, pkt 118; z dnia 15 marca 2000 r., Cimenteries

- CBR i in./Komisja, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, EU:T:2000:77, pkt 1865). Wymagane jest zatem spełnienie trzech elementów składowych.
- 225 Co się tyczy dowodu na te trzy elementy składowe, należy przypomnieć, że pojęcie uzgodnionej praktyki zostało wprowadzone do traktatów w celu umożliwienia stosowania prawa konkurencji do zmwów, które nie mają postaci formalnego porozumienia opartego na zgodnej woli stron i są tym samym trudniejsze do wykrycia i wykazania. Jak wielokrotnie podkreślał sąd Unii, o ile art. 101 TFUE rozróżnia pojęcie „praktyki uzgodnionej” od pojęcia „porozumienia między przedsiębiorstwami”, o tyle czyni to w celu objęcia zakazami przewidzianymi w tym artykule pewnego rodzaju koordynacji pomiędzy przedsiębiorstwami, która wprawdzie nie prowadzi jeszcze do zawarcia umowy we właściwym tego słowa znaczeniu, a tym samym nie spełnia wszystkich przesłanek porozumienia, lecz zastępuje świadomie konkurencję i związane z nią ryzyko praktyczną współpracą przedsiębiorstw (wyroki: z dnia 14 lipca 1972 r., Imperial Chemical Industries/Komisja, 48/69, EU:C:1972:70; pkt 64; z dnia 5 kwietnia 2006 r., Degussa/Komisja, T-279/02, EU:T:2006:103, pkt 132).
- 226 Podobnie, ujmując kwestię bardziej ogólnie, należy przypomnieć, że zakaz udziału w praktykach i porozumieniach antykonkurencyjnych oraz sankcje, które grożą podmiotom naruszającym prawo, są powszechnie znane. Jest zatem normalne, że działania, które składają się na te praktyki i porozumienia, mają miejsce poza prawem, że spotkania odbywają się potajemnie, a dokumentacja z tym związana jest ograniczona do minimum. Nawet jeśli Komisja odkryje dokumenty świadczące wyraźnie o bezprawnym nawiązaniu kontaktu pomiędzy przedsiębiorstwami, dokumenty te będą zazwyczaj jedynie fragmentaryczne i odosobnione, w związku z czym często będzie konieczna rekonstrukcja poszczególnych elementów w drodze dedukcji. W większości przypadków istnienie antykonkurencyjnej praktyki lub antykonkurencyjnego porozumienia musi być wywnioskowane na podstawie szeregu zbieżnych okoliczności, które rozpatrywane łącznie mogą stanowić, w braku innego spójnego wytłumaczenia, dowód naruszenia reguł konkurencji (wyroki: z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, pkt 55–57; z dnia 25 stycznia 2007 r., Sumitomo Metal Industries i Nippon Steel/Komisja, C-403/04 P i C-405/04 P, EU:C:2007:52, pkt 51; zob. również podobnie wyrok z dnia 27 czerwca 2012 r., Coats Holdings/Komisja, T-439/07, EU:T:2012:320, pkt 42).
- 227 Wynika z tego, że sąd Unii przyznał w niektórych przypadkach, iż ciężar dowodu w zakresie trzech elementów składowych uzgodnionej praktyki jest dla Komisji złagodzony.
- 228 W związku z tym paralelizm zachowań na rynku może pod pewnymi warunkami zostać uznany za dowód istnienia uzgodnienia, w tym przypadku gdy uzgodnienie stanowi jedyne możliwe do przyjęcia wytłumaczenie tego paralelizmu (wyroki: z dnia 31 marca 1993 r., Ahlström Osakeyhtiö i in./Komisja, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, pkt 71; z dnia 8 lipca 2008 r., BPB/Komisja, T-53/03, EU:T:2008:254, pkt 143).
- 229 Podobnie należy domniemywać, z zastrzeżeniem dowodu przeciwnego, który muszą przedstawić zainteresowane strony, że przy określaniu swojego zachowania na rynku przedsiębiorstwa uczestniczące w uzgodnieniu i działające na rynku uwzględniają informacje, które wymieniły ze swoimi konkurentami (wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r., Komisja/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, pkt 121; z dnia 8 października 2008 r., Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, T-69/04, EU:T:2008:415, pkt 118). Innymi słowy – dowód na istnienie dwóch pierwszych elementów składowych uzgodnionej praktyki pozwala w pewnych przypadkach domniemywać istnienie trzeciego elementu składowego tej praktyki.
- 230 Ten szczególny system dowodowy uzgodnionych praktyk nie pozostaje bez wpływu na warunki wymagane do uznania, że istnieją poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze pozwalające podejrzewać istnienie takich praktyk. W szczególności, biorąc pod uwagę konieczność rozróżnienia

między dowodami uzgodnionej praktyki a poszlakami uzasadniającymi kontrole w celu zgromadzenia takich dowodów, próg, przy którym można uznać, że Komisja posiada poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze, musi koniecznie znajdować się poniżej progu pozwalającego na stwierdzenie istnienia uzgodnionej praktyki.

- 231 To w świetle tych rozważań należy zatem ustosunkować się do argumentów, które skarżące opierają na treści informacji znajdujących się w posiadaniu Komisji, aby wywieść z nich, że instytucja ta nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze pozwalającymi na wydanie zaskarżonej decyzji.

– *W przedmiocie braku poszlak o wystarczająco poważnym charakterze dotyczących podejrzenia popełnienia pierwszego naruszenia*

- 232 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że pierwsze naruszenie zostało scharakteryzowane w art. 1 lit. a) zaskarżonej decyzji w następujący sposób:

„[...] wymian[a] informacji, poczynawszy od 2015 r., między przedsiębiorstwami lub związkami przedsiębiorstw, w szczególności między ICDC [...] lub jego członkami, w szczególności Casino, a AgeCore lub jego członkami, w szczególności Intermarché, dotyczących rabatów uzyskanych przez nich na rynkach zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne w sektorach produktów spożywczych, produktów higienicznych i środków czystości oraz cen na rynku sprzedaży usług producentom towarów markowych w sektorach produktów spożywczych, produktów higienicznych i środków czystości, w kilku państwach członkowskich Unii Europejskiej, w szczególności we Francji [...]”.

- 233 Skarżące nie zakwestionowały co do istoty faktu posiadania poszlak o wystarczająco poważnym charakterze dotyczących pierwszego naruszenia ani w ich pismach procesowych, ani w ich odpowiedziach na pytania Sądu, w których Sąd wezwał je do zajęcia stanowiska w przedmiocie poszlak przedstawionych przez Komisję. Podniosły one po raz pierwszy na rozprawie dwa zastrzeżenia, których nie przedstawiły wcześniej. Po pierwsze, połączenie rynku sprzedaży usług i rynku zaopatrzenia w tabeli 1 załączonej do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r., mimo że te dwa rynki wskazano odrębnie w art. 1 lit. a) zaskarżonej decyzji, ma świadczyć – zgodnie z orzecznictwem wynikającym z wyroku z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja (T-135/09, EU:T:2012:596) – o tym, że Komisja nie posiadała poszlak o wystarczająco poważnym charakterze dotyczących pierwszego naruszenia. Po drugie, wszczęcie formalnego postępowania wyłącznie w odniesieniu do niektórych aspektów drugiego naruszenia ma świadczyć o tym, że Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze dotyczącymi pierwszego naruszenia.

- 234 Jeśli chodzi o zastrzeżenie pierwsze, podniesione przez skarżące na rozprawie, należy je odrzucić jako niedopuszczalne, ponieważ podniesiono je po terminie. Wbrew bowiem temu, co przewiduje art. 84 § 2 regulaminu postępowania, skarżące nie sformułowały zastrzeżenia pierwszego, gdy tylko zapoznały się z tabelą 1 załączoną do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r., ponieważ pomimo wezwania Sądu do zajęcia stanowiska w przedmiocie tej odpowiedzi przed dniem 4 lipca 2019 r. podniosły one zastrzeżenie pierwsze dopiero na rozprawie w dniu 29 stycznia 2020 r.

- 235 W każdym wypadku można dodać, że tego zastrzeżenia pierwszego nie powinno się uwzględniać co do istoty. Prawdą jest, że z tabeli 1 załączonej do odpowiedzi Komisji z dnia 5 czerwca 2019 r. wynika, iż Komisja nie dokonała rozróżnienia między rynkiem zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne a rynkiem sprzedaży usług producentom, które wymieniła jednak odrębnie w zaskarżonej decyzji, wyjaśniając w tej tabeli, że „rabaty [na rynku zaopatrzenia] mogą być również uznane za ceny sprzedaży usług producentom towarów markowych w sektorach produktów spożywczych, produktów higienicznych i środków czystości”. Tymczasem wzmianka ta oznacza po prostu, że zgodnie z orzecznictwem, a w szczególności z wyrokiem z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja (T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 62), Komisja nie określiła jeszcze na tym etapie, jaką formę miała kwota, z której korzystali dystrybutorzy ze szkodą dla dostawców i co do której

podejrzewała ona porozumienie między dystrybutorami, co zresztą sama przyznaje, wyjaśniając w odpowiedzi z dnia 5 czerwca 2019 r., że posługuje się w załącznikach jedynie terminem „rabaty”, „nie przesądzając o tym, czy w wyniku szczegółowego dochodzenia zostanie stwierdzone, że chodzi o rabaty na rynkach zaopatrzenia, czy też o ceny sprzedaży usług producentom”. Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z tym wyrokiem uprawnienie Komisji do przeprowadzenia kontroli oznacza możliwość poszukiwania różnych informacji, które nie są jeszcze znane lub w pełni zidentyfikowane (zob. również pkt 222 powyżej).

- 236 Natomiast wbrew temu, co twierdzą skarżące, z wyroku z dnia 14 listopada 2012 r., Nexans France i Nexans/Komisja (T-135/09, EU:T:2012:596, pkt 60–94) nie można wywnioskować, że w przypadku poszlak dotyczących korzyści w zakresie cen dla kontrolowanych przedsiębiorstw Komisja jest zobowiązana do uszczegółowienia tych poszlak, dokonując rozróżnienia według dwóch rynków, których dotyczy ta korzyść, tym bardziej że z utrwalonego orzecznictwa dotyczącego obowiązku uzasadnienia wynika, iż Komisja nie musi precyzyjnie określać granic rynku właściwego (zob. pkt 112 powyżej). W wyroku tym Sąd nie zarzucił bowiem Komisji niewystarczającego rozróżnienia między dwoma rynkami, których mogły dotyczyć posiadane poszlaki, ale zarzucił jej zakres kontroli wykraczający poza ramy tego rynku, w odniesieniu do którego dysponowała poszlakami. Tymczasem w niniejszej sprawie skarżące nie przedstawiają żadnego dowodu na takie wyjście poza ramy, ponieważ wbrew temu, co stwierdziły na rozprawie, oświadczenia dostawców nie dotyczą wyłącznie ICDC, który działa jedynie na rynku sprzedaży usług producentom (zobacz pkt 248 poniżej).
- 237 Jeśli chodzi o zastrzeżenie drugie podniesione przez skarżące na rozprawie, można je uznać za dopuszczalne na podstawie art. 84 § 2 regulaminu postępowania, ponieważ opiera się ono na decyzji o wszczęciu formalnego postępowania wydanej przez Komisję w dniu 4 listopada 2019 r., czyli po upływie wskazanego powyżej terminu na udzielenie odpowiedzi w dniu 4 lipca 2019 r. oraz po otwarciu ustnego etapu postępowania w niniejszej sprawie, i ponieważ podniesiono je na tym ustnym etapie postępowania. Zastrzeżenie to należy jednak oddalić jako bezzasadne.
- 238 Niezależnie bowiem od faktu, że decyzję o wszczęciu formalnego postępowania wydano po wydaniu zaskarżonej decyzji i że przez to nie jest ona w stanie podważyć jej zgodności z prawem, z zakresu tej decyzji nie można wywieść, że Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze dotyczącymi pierwszego naruszenia.
- 239 Prawdą jest, że w odniesieniu do podejrzeń popełnienia naruszenia innych niż te dotyczące pierwszego naruszenia z decyzji C(2019) 7997 z dnia 4 listopada 2019 r. o wszczęciu postępowania w sprawie AT.40466 wynika, iż Komisja nie uznała, że dysponuje wystarczającymi dowodami, aby wszcząć postępowanie w sprawie tego naruszenia. Jednakże poszlaki uzasadniające kontrolę, ze względu na sam ich charakter, pozwalają jedynie na podejrzenie naruszenia, które może ostatecznie nie zostanie wykazane, co ponadto stanowi wytłumaczenie okoliczności, że nie po wszystkich kontrolach wydano decyzje o wszczęciu postępowania ani a fortiori decyzje stwierdzające naruszenie. Tak więc istnienie poszlak popełnienia naruszenia nie oznacza koniecznie istnienia dowodów dotyczących podejrzanego naruszenia ani też istnienia dowodów wystarczających do wszczęcia postępowania. Z okoliczności, że sporna kontrola nie pozwoliła na zebranie takich dowodów, nie można zatem wyciągnąć wniosku, że przed kontrolą Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze.
- 240 Należy dodać, że Komisja przedstawiła Sądowi szereg poszlak, które posiadała w chwili wydania zaskarżonej decyzji, dotyczących paralelizmu zachowań ICDC (Casino) i AgeCore (Intermarché), który w niniejszym przypadku charakteryzował się jednoczesnością i zbieżnością wniosków o przyznanie rabatów, skierowanych do dostawców.
- 241 Tymczasem omawiane informacje stanowią poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze w kwestii istnienia takiej jednoczesności i zbieżności.

- 242 Spośród trzynastu zapytanych dostawców, z których dziesięciu twierdzi, że utrzymuje stosunki handlowe jednocześnie z ICDC i AgeCore, ośmiu omówiło bowiem w szczegółowy sposób identyczne wnioski o przyznanie rabatów złożone przez ICDC (Casino) i AgeCore (Intermarché) (mianowicie przedsiębiorstwa A, B, C, D, E, G, H i J; załączniki Q.1–Q.5, Q.7, Q.8 i Q.10 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.), jeden wspomina o dostosowaniu się AgeCore do jego konkurentów, nie wskazując ich z nazwy (przedsiębiorstwo I; załącznik Q.9), a dwaj dostawcy twierdzą w sposób ogólny, że otrzymali podobne wnioski o przyznanie rabatów od sojuszy różnych dystrybutorów (przedsiębiorstwa L i M; załączniki Q.12 i Q.13).
- 243 Co więcej, Komisja nie poprzestała na wskazaniu poszlak dotyczących tego pierwszego elementu składowego uzgodnionej praktyki, jakim jest paralelizm zachowań na rynku, który to element może zresztą, pod pewnymi warunkami, pozwolić domniemywać istnienie drugiego elementu składowego uzgodnionej praktyki, jakim jest uzgodnienie (zob. pkt 228 powyżej). Wskazała ona, że dysponowała także poszlakami dotyczącymi istnienia takiego uzgodnienia, polegającego w tym przypadku na wymianie informacji, które to poszlaki można również uznać, gdy są rozpatrywane łącznie, za wystarczająco poważne.
- 244 Prawdą jest, że dostawcy, którzy wyraźnie wspominają o wymianie między dystrybutorami informacji na temat rabatów, są faktycznie mniej liczni, a ich oświadczenia w tym względzie są najczęściej niejasne i mają charakter spekulacji. Trzej dostawcy wyraźnie wspominają o dzieleniu się informacjami lub o wymianie informacji (mianowicie przedsiębiorstwa C, E i H; załączniki Q.3, Q.5 i Q.8 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.), a wielu innych wskazuje, że pewien sojusz wiedział o rabatach uzyskanych przez inne sojusze (w szczególności przedsiębiorstwa B, D, G i I; załączniki Q.2, Q.4, Q.7 i Q.9). Ponadto jeden z dostawców wspomina, że możliwym wyjaśnieniem jednoczesnych wniosków o przyznanie rabatów jest błąd, do którego posunęli się dystrybutorzy w trakcie negocjacji w celu uzyskania korzystniejszych warunków handlowych (przedsiębiorstwo L; załącznik Q.12).
- 245 Niemniej jednak przede wszystkim należy zauważyć, że żaden dostawca nie twierdzi, iż jest mało prawdopodobna okoliczność, że jednoczesność i zbieżność wniosków o przyznanie rabatów wynikają z wymiany informacji. Nieliczni dostawcy, którzy mają inne wytłumaczenie niż istnienie wymiany informacji, albo nie zabrali głosu, albo wskazali, że nie posiadają informacji dotyczących wymiany informacji między dystrybutorami (mianowicie przedsiębiorstwa A, F, J, K i M; załączniki Q.1, Q.6, Q.10, Q.11 i Q.13 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.), nie wykluczając wyraźnie istnienia takiej wymiany informacji.
- 246 Następnie należy podkreślić, że dostawca, który wspominał o hipotezie błęfu dystrybutorów, nie tylko zniuansował prawdopodobieństwo tej hipotezy, wskazując, że „uważa, iż przywołana informacja [dotycząca wiedzy o warunkach uzyskanych przez inne sojusze] była jednak dokładna”, ale również sprecyzował, że nie uczestniczy w negocjacjach wykraczających poza ramy krajowe, których przede wszystkim dotyczy podejrzwane pierwsze naruszenie, co ogranicza wiarygodność jego oświadczeń. Wynika z tego, że poszlaki, którymi dysponowała Komisja, nie pozwalały jej uznać, iż jednoczesne i zbieżne wnioski o przyznanie rabatów można było wytłumaczyć w wiarygodny sposób inaczej niż leżącym u ich podstaw uzgodnieniem (zob. pkt 228 powyżej).
- 247 Wreszcie oświadczenia dostawców dotyczące wymiany między dystrybutorami informacji o rabatach są poparte informacjami wymieniającymi kanały, za pomocą których wymiana ta mogła się odbyć.
- 248 Otóż kilku dostawców i dyrektor związku N w swym piśmie wspominają o ruchach między sojuszami dystrybutorów, o transferach sieci handlowych, a także o przepływach pracowników między dystrybutorami i między sojuszami, przedstawiając je jako potencjalne źródła wiedzy między innymi o rabatach uzyskanych przez różnych dystrybutorów (w szczególności załącznik Q.2, s. 4, załącznik Q.7, s. 4, i załącznik Q.8, s. 5, a także załączniki Q.14, Q.16 i Q.18 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.). Wspominają oni w szczególności o sojuszu utworzonym we Francji przez Casino i Intermarché, w formie wspólnej spółki zależnej Intermarché Casino Achats (INCA), i wskazują na

związek między tą przynależnością do tego samego sojuszu na szczeblu krajowym a wiedzą Casino i Intermarché o rabatach uzyskanych przez każdą z nich u ich dostawców (w szczególności załącznik Q.4, s. 4; załącznik Q.7, s. 4, 6).

249 Z uwagi na wielość ujawnionych w ten sposób kanałów komunikacji, na udzielone wyjaśnienia dotyczące tych kanałów i na zgodność przekazanych informacji, podczas gdy ich autorzy nie dysponują a priori takimi samymi środkami i źródłami informacji, można uznać, że Komisja dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze pozwalającymi jej podejrzewać sporną wymianę informacji. Należy bowiem przypomnieć, że o ile dostawcy mogą być bezpośrednimi świadkami antykonkurencyjnego zachowania na rynku (zob. pkt 217 powyżej), o tyle nie mogą być nimi w przypadku leżącego u jego podstaw uzgodnienia odbywającego się poza prawem. W tych okolicznościach wielość, dokładność i spójność przekazanych informacji dotyczących rozpatrywanej wymiany informacji kompensują – w ramach całościowej oceny mającej na celu sprawdzenie istnienia poszlak o wystarczająco poważnym charakterze – często spekulatywny charakter tych informacji.

250 W konsekwencji, biorąc pod uwagę również okoliczność, że te poszlaki dotyczące podejrzewanej wymiany informacji uzupełniają poszlaki dotyczące zachowań na rynku, należy uznać, że Komisja dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, by podejrzewać, że doszło do pierwszego naruszenia.

– W przedmiocie braku poszlak o wystarczająco poważnym charakterze dotyczących podejrzenia popełnienia drugiego naruszenia

251 Należy przypomnieć, że to drugie naruszenie opisano w art. 1 lit. b) zaskarżonej decyzji w następujący sposób:

„[...] wymian[a] informacji, co najmniej od 2016 r., między Casino a Intermarché, dotyczących ich przyszłych strategii handlowych, w szczególności w zakresie asortymentu, rozwoju sklepów, handlu elektronicznego i polityki promocyjnej na rynkach zaopatrzenia w produkty szybko zbywalne i na rynkach sprzedaży konsumentom produktów szybko zbywalnych we Francji”.

252 Na wstępie należy zaznaczyć, jak czynią to skarżące i jak przyznaje Komisja, że instytucja ta oparła swe podejrzenia dotyczące drugiego naruszenia na głównej poszlacie związanej z przebiegiem konwencji Intermarché.

253 Z akt sprawy wynika, że konwencja Intermarché odbyła się w dniu 21 września 2016 r. w siedzibie Intermarché i że dyrekcja Intermarché, wraz z osobami odpowiedzialnymi za jej sieci handlowe, przyjęła podczas tej konwencji jej głównych dostawców w celu przedstawienia jej celów i priorytetów handlowych.

254 Bezsporne jest, że w konwencji tej uczestniczyli przedstawiciele wielu dostawców Intermarché, ale także przedstawiciele INCA, wspólnej spółki zależnej Intermarché i Casino, w szczególności A, będący ponadto dyrektorem w grupie Casino, jak również przedstawiciel AgeCore, B, kierujący tym związkiem przedsiębiorstw. Bezsporne jest również, że tematy poruszone podczas tej konwencji, które przedstawiła dyrekcja Intermarché, dotyczyły celów i kierunków rozwoju przedsiębiorstwa pod względem udziałów w rynku, zwiększenia liczby jego sklepów, transformacji cyfrowej i rozwoju handlu online, innowacji mających na celu przyspieszenie wprowadzenia na półki nowych produktów, zwiększenia liczby punktów sprzedaży „drive” i realizacji nowych działań promocyjnych.

255 Skarżące utrzymują, że przedstawione w ten sposób informacje nie wskazują na jakąkolwiek wymianę chronionych i poufnych danych handlowych pozwalającą podejrzewać zakazane przez art. 101 TFUE uzgodnienie między konkurentami, i wywodzą z tego, że Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze, by domniemywać istnienie drugiego naruszenia.

- 256 Po pierwsze, co się tyczy możliwości domniemywania istnienia wymiany informacji i tym samym uzgodnienia na podstawie zapowiedzi poczynionych przez jednego dystrybutora, w tym przypadku Intermarché, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem kryteria koordynacji i współpracy pozwalające na zdefiniowanie pojęcia uzgodnionej praktyki powinny być postrzegane w świetle koncepcji właściwej postanowieniom traktatu dotyczącym konkurencji, zgodnie z którą każdy podmiot gospodarczy winien określać w sposób autonomiczny politykę, jaką zamierza realizować na rynku wewnętrznym. O ile ten wymóg autonomii nie wyłącza prawa podmiotów gospodarczych do przystosowania się w sprawny sposób do stwierdzonego lub zapowiedzianego zachowania konkurentów, o tyle stoi on bezwzględnie na przeszkodzie wszelkim kontaktom między tymi podmiotami, zarówno bezpośrednim, jak i pośrednim, których celem lub skutkiem jest albo wywarcie wpływu na zachowanie aktualnego lub potencjalnego konkurenta na rynku, albo ujawnienie temu konkurentowi postępowania, które dany podmiot sam zdecydował się lub planuje realizować na rynku (wyroki: z dnia 4 czerwca 2009 r., T-Mobile Netherlands i in., C-8/08, EU:C:2009:343, pkt 32, 33; z dnia 24 października 1991 r., Rhône-Poulenc/Komisja, T-1/89, EU:T:1991:56, pkt 121).
- 257 Wynika z tego, że okoliczność, iż tylko jeden z uczestników spotkań konkurujących ze sobą przedsiębiorstw ujawnia swoje zamiary, nie wystarczy, aby wykluczyć istnienie kartelu. Zgodnie bowiem z równie utrwalonym orzecnictwem wprawdzie pojęcie uzgodnionej praktyki rzeczywiście zakłada istnienie między konkurentami kontaktów cechujących się wzajemnością, warunek ten jest jednak spełniony, gdy o ujawnienie przez danego konkurenta swych zamiarów lub przyszłego zachowania na rynku zwrócił się drugi konkurent lub gdy przynajmniej ten ostatni otrzymał ujawnioną przez pierwszego informację w tym zakresie. Ten drugi konkurent, dzięki otrzymaniu takiej informacji, którą musi koniecznie uwzględnić, bezpośrednio lub pośrednio, eliminuje z góry niepewność dotyczącą przyszłego zachowania tego pierwszego, podczas gdy każdy podmiot gospodarczy winien określać w sposób autonomiczny politykę handlową, jaką zamierza realizować na rynku. Otrzymanie przez przedsiębiorstwo pochodzących od konkurenta informacji dotyczących jego przyszłego zachowania na rynku stanowi zatem uzgodnioną praktykę zakazaną przez art. 101 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 marca 2000 r., Cimenteries CBR i in./Komisja, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, EU:T:2000:77, pkt 1849; z dnia 12 lipca 2001 r., Tate & Lyle i in./Komisja, T-202/98, T-204/98 i T-207/98, EU:T:2001:185, pkt 54; z dnia 8 lipca 2008 r., BPB/Komisja, T-53/03, EU:T:2008:254, pkt 231–234).
- 258 Tymczasem nie można uznać, że sama obecność dyrektora z konkurencyjnej grupy Casino w trakcie przedstawiania przez Intermarché swoich priorytetów handlowych wystarczy w niniejszym przypadku do tego, by podejrzewać otrzymanie przez niego przekazanych informacji, czego orzecznictwo wymaga dla stwierdzenia wzajemności, i by wywieść stąd istnienie uzgodnionej praktyki pomiędzy Casino i Intermarché.
- 259 Z jednej strony bowiem, jak słusznie podkreśliły skarżące, a czego Komisja nie zakwestionowała, A nie uczestniczył w konwencji Intermarché jako przedstawiciel Casino, lecz jako współzarządzający INCA, którego obecność była uzasadniona okolicznością, że INCA prowadziła na rachunek Intermarché negocjacje dotyczące warunków zaopatrzenia u głównych dostawców. Z drugiej strony A podlegał ścisłemu obowiązkowi zachowania poufności wobec Casino, którego to obowiązku zresztą nie zakwestionowano, i nie można domniemywać, że ów obowiązek nie był przestrzegany.
- 260 Otóż ten powód obecności A na konwencji Intermarché i obowiązki, które na nim ciążyły, nie pozwalają same w sobie i bez żadnego innego dowodu, którego Komisja nie przedstawiła w niniejszej sprawie, na wywołanie uzasadnionego podejrzenia co do otrzymania przez Casino informacji przekazanych przez Intermarché, uzasadniającego kontynuowanie dochodzenia w celu ustalenia, czy Casino wystąpiła do Intermarché o ujawnienie informacji lub czy co najmniej otrzymała takie ujawnione informacje. Komisja ogranicza się bowiem do przywołania jednego sprawozdania opisującego rozmowy między A a przedstawicielem Intermarché w ramach INCA w trakcie konwencji (załącznik Q.5, s. 7 i 8, do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.), przy czym rozmowy

prowadzone z zachowaniem dyskrecji nie odpowiadają otrzymaniu oświadczeń złożonych publicznie, a ich treść niekoniecznie ma związek z treścią tych oświadczeń, biorąc pod uwagę funkcje pełnione przez te dwie osoby w ramach INCA, które uzasadniają kontakty między nimi w zakresie innych kwestii. Należy zaznaczyć w tym względzie, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, wskazując we wstępie do tabeli 2 załączonej do jej odpowiedzi z dnia 5 czerwca 2019 r., że otrzymała informacje, zgodnie z którymi INCA mogłaby służyć jako platforma wymiany informacji objętych drugim naruszeniem, fragmenty sprawozdań zawartych w tej tabeli ograniczają się do wzmianki o obecności A na konwencji Intermarché, przy czym nie można z nich wywnioskować, że INCA odegrała szczególną rolę w tym zakresie.

- 261 Po drugie, co się tyczy danych przekazanych podczas konwencji Intermarché, należy przypomnieć, że zakwalifikowanie wymiany informacji jako naruszenia zależy w szczególności od charakteru wymienianych informacji (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 maja 1998 r., *Deere/Komisja*, C-7/95 P, EU:C:1998:256, pkt 88–90; z dnia 23 listopada 2006 r., *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, C-238/05, EU:C:2006:734, pkt 54).
- 262 W niniejszej sprawie należy zaznaczyć, jak czynią to skarżące, że sprawozdania przedstawiające konwencję Intermarché (załączniki Q.4, Q.5, Q.7, Q.9 i, jeszcze bardziej precyzyjnie, załącznik Q.8 do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.) wskazują w sposób ogólny na elementy polityki handlowej dotyczące asortymentu, handlu elektronicznego lub praktyk promocyjnych, o których wspomniano podczas tej konwencji. Takie ogólne wzmianki znajdują się również w załączniku do pisma dyrektora związku N (załącznik Q.15). Zostały one ponadto powtórzone w artykule opublikowanym w prasie specjalistycznej przekazany przez skarżące.
- 263 Z akt sprawy faktycznie wynika, czego Komisja zresztą nie kwestionuje, że konwencja Intermarché była otwarta dla publiczności, że odbyła się w obecności ponad 400 dostawców, ale również dziennikarzy, i że była ona przedmiotem szczegółowego sprawozdania w specjalistycznej prasie. Komisja była ponadto poinformowana o tym publicznym charakterze, co potwierdzają sprawozdania z rozmów z dostawcami, spośród których jeden wskazał, że na konwencji Intermarché obecna była prasa (załącznik Q.2, s. 7). W odpowiedzi na pytanie Sądu Komisja wskazała ponadto, że nie została poinformowana o ewentualnych prezentacjach dokonanych podczas konwencji Intermarché pod nieobecność dziennikarzy.
- 264 Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem system publicznej wymiany informacji nie może jako taki naruszać traktatowych reguł konkurencji (zob. wyrok z dnia 30 września 2003 r., *Atlantic Container Line i in./Komisja*, T-191/98 i od T-212/98 do T-214/98, EU:T:2003:245, pkt 1154 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 265 Podobnie zgodnie z pkt 92 wytycznych w sprawie stosowania art. 101 [TFUE] do horyzontalnych porozumień kooperacyjnych (Dz.U. 2011, C 11, s. 1, zwanych dalej „wytycznymi w sprawie horyzontalnych porozumień kooperacyjnych”), na podstawie których Komisja sama ograniczyła swój zakres uznania i od których nie może odejść bez narażania się na sankcje (zob. podobnie wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r., *Dansk Rørindustri i in./Komisja*, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 211), „informacje rzeczywiście jawne” są to informacje zazwyczaj równie dostępne dla wszystkich konkurentów i klientów. Tymczasem ten sam punkt wytycznych w sprawie horyzontalnych porozumień kooperacyjnych stanowi, że „[a]by informacje były rzeczywiście jawne, uzyskanie ich nie powinno być droższe dla klientów i przedsiębiorstw, którzy nie uczestniczą w systemie wymiany, niż dla przedsiębiorstw wymieniających informacje” oraz że „[z] tego powodu konkurenci nie będą zazwyczaj wymieniać danych, które mogą równie łatwo zebrać na rynku, a zatem w praktyce wymiana danych rzeczywiście jawnych jest mało prawdopodobna”. Ponadto z pkt 63 wytycznych w sprawie horyzontalnych porozumień kooperacyjnych, poświęconego konkretnie jednostronnym oświadczeniom publicznym, przytoczonego przez skarżące podczas rozprawy, wynika, że „[p]raktyki uzgodnionej w rozumieniu art. 101 [TFUE] co do zasady nie będzie stanowić jednostronne, rzeczywiście jawne ogłoszenie [...], na przykład zamieszczone w gazecie”.

- 266 W niniejszej sprawie z okoliczności dotyczących przebiegu konwencji Intermarché jasno wynika, że informacje, które Intermarché przekazała na tej konwencji, stanowią dane rzeczywiście jawne w rozumieniu wytycznych w sprawie horyzontalnych porozumień kooperacyjnych. Dzięki obecności dziennikarzy oraz szczegółowemu sprawozdaniu, które zamieścili oni w specjalistycznej prasie zaledwie kilka dni po odbyciu się konwencji Intermarché, informacje udzielone przez Intermarché podczas tej konwencji zostały udostępnione nie tylko A, dyrektorowi konkurencyjnej grupy Casino, lecz równie łatwo wszystkim pozostałym konkurentom Intermarché.
- 267 Ponadto z artykułu w specjalistycznej prasie, w którym opisano przebieg konwencji Intermarché, a którego treści Komisja nie zakwestionowała, wynika, że informacje przedstawione w trakcie tego wydarzenia miały bardzo ogólny charakter i służyły wyeksponowaniu, w obecności dostawców przedsiębiorstwa, polityki rozwoju i innowacji dyrekcji Intermarché. Komisja nie wyjaśniła dokładnie, w jaki sposób takie informacje mogły uniknąć uznania ich za jawne dane. Wprawdzie w trakcie tego wydarzenia zapowiedziano cel polegający na utworzeniu 200 sklepów, jednak informacja ta, ze względu na swój ogólny charakter, nie może sama w sobie uzasadniać podejrzania uzgodnionej praktyki między konkurentami, zakazanej na mocy art. 101 TFUE. Publiczny charakter informacji ujawnionych podczas konwencji Intermarché uniemożliwia zatem uznanie, że mogą one stanowić przedmiot wymiany informacji mającej charakter naruszenia, jak również, co za tym idzie, uznanie konwencji Intermarché za poszlakę o wystarczająco poważnym charakterze dotyczącą spornego naruszenia.
- 268 W niniejszej sprawie jest tak tym bardziej, że Komisja sama przedstawiła w zaskarżonej decyzji poszlaki podejrzewanych naruszeń jako świadczące o tajnej wymianie informacji między ograniczoną liczbą osób i za pomocą tajnych dokumentów (zob. pkt 117 powyżej). Jak słusznie bowiem przypomniały skarżące, zgodnie z motywem 8 zaskarżonej decyzji „domniemane praktyki uzgodnione są utrzymywane w absolutnej tajemnicy, ponieważ wiedza o ich istnieniu i ich stosowaniu jest ograniczona do kadry kierowniczej oraz do ograniczonej liczby członków personelu godnych zaufania w każdym przedsiębiorstwie” oraz „[d]okumenty dotyczące domniemanych praktyk uzgodnionych ograniczają się do ścisłego minimum i znajdują się w miejscach i w formie ułatwiających ich ukrywanie, przetrzymywanie lub zniszczenie”. Tymczasem poszlaki mające postać publicznych oświadczeń, takich jak oświadczenia złożone podczas konwencji Intermarché, nie mogą same w sobie pozwolić na podejrzewanie wymiany dotyczącej tych samych informacji i utrzymywanej w największej tajemnicy.
- 269 Rozważań tych nie podważa zawarta w pkt 63 wytycznych w sprawie horyzontalnych porozumień kooperacyjnych wzmianka, zgodnie z którą „praktyki uzgodnionej nie można wykluczyć” na podstawie „jednostronne[go], rzeczywiście jawne[go] ogłoszeni[a]”. Abstrahując bowiem od faktu, że takie jawne ogłoszenia nie odpowiadają niniejszemu domniemaniu tajnej wymiany informacji mającej charakter naruszenia, należy zaznaczyć, że Komisja ani nie stwierdziła, ani a fortiori nie wyjaśniła w zaskarżonej decyzji, a tym bardziej w trakcie niniejszego postępowania, że drugie naruszenie odpowiada tej hipotezie uzgodnionej praktyki opartej na jednostronnym jawnym oświadczeniu.
- 270 Wynika z tego, że z całościowej oceny charakterystycznych cech konwencji Intermarché Komisja nie mogła zasadnie wywieść podejrzania co do wymiany danych handlowych między konkurentami, zakazanej przez art. 101 TFUE. Wynika stąd również, że konwencja ta nie może stanowić poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze pozwalającej podejrzewać drugie naruszenie.
- 271 W każdym wypadku uwzględnienie notatki wewnętrznej Komisji z dnia 16 grudnia 2016 r., załączonej do jej odpowiedzi uzupełniającej z dnia 19 grudnia 2019 r., podobnie jak przedstawienie – w ramach środka dowodowego – poufnej wersji sprawozdań, które Komisja przekazała w wersji jawnej, nie ma wpływu na ów wniosek. Z jednej strony bowiem z tej notatki wewnętrznej nie wynika żadna informacja inna niż te zawarte w sprawozdaniach. Z drugiej strony z jawnej wersji tych sprawozdań wynika, że utajnione dane mają na celu wyłącznie uniemożliwienie zidentyfikowania podmiotów lub osób, dat i danych liczbowych, tak że uwzględnienie tych danych również nie pozwala na ustalenie związku między publicznymi oświadczeniami złożonymi podczas konwencji Intermarché

a podejrzaną tajną wymianą informacji. Z powyższego wynika zresztą, że nie ma potrzeby zarządzenia wspomnianego środka dowodowego, o którego przeprowadzenie Komisja zwróciła się do Sądu.

- 272 Ponadto nie mogą stanowić poszlaki o wystarczająco poważnym charakterze pozwalającej podejrzewać popełnienie drugiego naruszenia jednocześnie wnioski dotyczące tej samej „premier za innowacje”, które to wnioski Casino i Intermarché przedstawiły swoim dostawcom. Żadna z przekazanych poszlak nie pozwala bowiem na wyraźne rozróżnienie tej premii lub tych „rabatów za innowacje” od rabatów i cen sprzedaży usług owym dostawcom stosowanych w ramach pierwszego naruszenia. W świetle wyjaśnień zawartych w sprawozdaniach (załącznik Q.6, s. 3, i załącznik Q.7, s. 5 oraz przypis 7, do odpowiedzi Komisji z dnia 10 stycznia 2019 r.) wspomniane rabaty polegają albo na rabacie żądanym od dostawców, albo na wynagrodzeniu za usługę pośrednictwa świadczoną dostawcom przez dystrybutorów, nawet jeśli pozostają konkretnie w związku z innowacyjnymi produktami i mają zastosowanie we Francji, której dotyczy również pierwsze naruszenie. Podobnie w tabeli 2 sporządzonej przez Komisję w celu przedstawienia w syntetyczny sposób poszlak dotyczących drugiego naruszenia (zob. pkt 169 ostatnie tiret powyżej) instytucja ta oddzieliła poszlaki dotyczące „rabatów za innowacje” od poszlak dotyczących asortymentu, rozwoju sklepów, polityki handlu elektronicznego i polityki promocyjnej, które jako jedyne wymieniono w zaskarżonej decyzji. Można ponadto zauważyć, że tylko dwóch z trzynastu zapytanych dostawców (załączniki Q.6 i Q.7) wspomina o jednoczesnych wnioskach o rabaty za innowacje.
- 273 W konsekwencji, biorąc pod uwagę nawet w sposób ogólny elementy dotyczące konwencji Intermarché i „premier za innowacje”, należy stwierdzić, że Komisja nie dysponowała poszlakami o wystarczająco poważnym charakterze pozwalającymi podejrzewać istnienie drugiego naruszenia i uzasadnić art. 1 lit. b) zaskarżonej decyzji bez konieczności zajęcia stanowiska w przedmiocie argumentów skarżących odnoszących się do nowej decyzji w sprawie kontroli dotyczącej w szczególności aspektów drugiego naruszenia, którą skierowano do nich w trakcie niniejszego postępowania [decyzja Komisji C(2019) 3761 z dnia 13 maja 2019 r. nakazująca spółce Casino, Guichard-Perrachon oraz wszystkim spółkom kontrolowanym przez nią bezpośrednio lub pośrednio poddanie się kontroli zgodnie z art. 20 ust. 1 i 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 (sprawa AT.40466 – Tute 1)].
- 274 Należy zatem uwzględnić zarzut oparty na naruszeniu prawa skarżących do nienaruszalności miru domowego w zakresie, w jakim dotyczy on drugiego naruszenia.
- 275 Z całości powyższych rozważań wynika, że należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim jej art. 1 lit. b) nakazuje skarżącym poddanie się kontroli dotyczącej ich ewentualnego udziału w drugim naruszeniu, a w pozostałym zakresie skargę należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

- 276 Zgodnie z art. 134 § 3 regulaminu postępowania przed Sądem w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron każda z nich pokrywa własne koszty. Ponieważ stwierdzono nieważność części zaskarżonej decyzji, należy orzec, że skarżące i Komisja pokryją, odpowiednio, własne koszty. Rada, która wstąpiła do sprawy w charakterze interwenienta po stronie Komisji, pokryje własne koszty, zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (dziewięta izba w składzie powiększonym)

orzeka, co następuje:

- 1) **Stwierdza się nieważność art. 1 lit. b) decyzji Komisji C(2017) 1054 final z dnia 9 lutego 2017 r. nakazującej spółce Casino, Guichard-Perrachon oraz wszystkim spółkom kontrolowanym przez nią bezpośrednio lub pośrednio poddanie się kontroli zgodnie z art. 20 ust. 1 i 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 (sprawa AT.40466 – Tute 1).**
- 2) **W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.**
- 3) **Casino, Guichard-Perrachon, Achats Marchandises Casino SAS (AMC), Komisja Europejska i Rada Unii Europejskiej pokrywają własne koszty.**

Gervasoni

Madise

da Silva Passos

Kowalik-Bańczyk

Mac Eochaidh

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 5 października 2020 r.

Podpisy

Spis treści

I. Ramy prawne	2
II. Okoliczności powstania sporu	3
III. Postępowanie i żądania stron	5
IV. Co do prawa	6
A. W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego niezgodności z prawem art. 20 rozporządzenia nr 1/2003	6
1. W przedmiocie dopuszczalności zarzutu niezgodności z prawem	7
2. W przedmiocie zasadności zarzutu niezgodności z prawem	10
a) W przedmiocie zastrzeżenia pierwszego, dotyczącego naruszenia prawa do skutecznego środka prawnego	10
b) W przedmiocie zastrzeżenia drugiego, dotyczącego naruszenia zasady równości broni i prawa do obrony	19
B. W przedmiocie zarzutów drugiego i trzeciego, dotyczących naruszenia obowiązku uzasadnienia i naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego	22
1. W przedmiocie naruszenia obowiązku uzasadnienia	23
2. W przedmiocie naruszenia prawa do nienaruszalności miru domowego	25
a) W przedmiocie przestrzegania zasady proporcjonalności	26
1) W przedmiocie kontrolowanych spółek i pomieszczeń	27
2) W przedmiocie czasu trwania kontroli	30
3) W przedmiocie daty kontroli	31
b) W przedmiocie posiadania przez Komisję poszlak o wystarczająco poważnym charakterze	32
1) W przedmiocie określenia poszlak znajdujących się w posiadaniu Komisji	33
2) W przedmiocie oceny wystarczająco poważnego charakteru poszlak znajdujących się w posiadaniu Komisji	35
i) W przedmiocie formy poszlak uzasadniających zaskarżoną decyzję	36
ii) W przedmiocie autorów poszlak uzasadniających zaskarżoną decyzję	41
iii) W przedmiocie treści poszlak uzasadniających zaskarżoną decyzję	42
– W przedmiocie braku poszlak o wystarczająco poważnym charakterze dotyczących podejrzenia popełnienia pierwszego naruszenia	44

– W przedmiocie braku poszlak o wystarczająco poważnym charakterze dotyczących podejrzenia popełnienia drugiego naruszenia	47
W przedmiocie kosztów	51